

ОДГОВОР

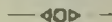
НА

ИЗВЕШТАЈ

О РАДУ

управе и разних заводања црквено школске јевреј. општине

У БЕОГРАДУ

НОВЕМБАР 1909. — АВГУСТ 1911.

БЕОГРАД, 1911.

Штампарна „Меркур“ Милорада Стефановића

Београд, Петрићева улица, број 41

ГДЕ ЈЕ ШТО.

Страна

Предговор I

I. ПРИЈЕМ ДУЖНОСТИ

1. Акт Јевреј. Општине Хаику Азриелу	1
2. Акт Хаима Азриела Јевреј. Општини	2
3. Акт Јевреј. Општине Хаиму Азриелу	3
4. Одговор Хаима Азриела Јевреј. Општини	9
5. Записник седнице Управе Јевреј. Општине	12
6. Акт Јевреј. Општине Х. Азриелу	13
7. Одговор Х. Азриела	14
8. Објашњење	16
9. Јевреј. Општина Министру Просвете	17
10. Јевреј. Општина таторима	18
11. Акт Хаима Азриела Министру Просвете	19
12. Објашњење	21
13. Закључак	22

II. РАЧУНИ О ЗИДАЊУ СИНАГОГЕ „БЕТ ЈИСРАЕЛ“

14. Извештај комисије за зидање нове Синагоге	23
15. Извод о приходима и расходима за нову Синагогу	29
16. Јевреј. Општина Самчу Меламеду	32
17. Акт комисије за зидање Синагоге Јевреј. Општине	34
18. Акт Управе Д-р Д. Алкалају	35
19. Акт. Д-р Д. Алкалаја Управи	37
20. Акт Управе Д-р Д. Алкалају	40
21. Акт Управе Јевреј. Општине Главној Контроли	41
22. Објашњење	43
23. Аврам С. Левић Главној Контроли	44
24. Акт старе Управе Главној Контроли	45
25. Акт Управе Јевреј. Општ. Глав. Контроли	49
26. Објашњење	51
27. Објашњење	52
28. Одговор рачунопологача	54
29. Реферат рачуноспитач	62
30. Одлука Гл. Контроле	66
31. Реферат Тасе Мајсторовића	67
32. Друге примедбе Гл. Контроле	67
33. Одговор на II примедбе	68
34. Објашњење	70
35. Закључак	71

III. ДУГ ОД 10,000 ДИНАРА

36. Акт Јеврејске Општине Х. Азриелу	73
37. Акт Јеврејске Општине Х. Азриелу	74
38. Акт Јеврејске Општине Х. Азриелу	75

IV

39. Акт Х. Азриела Јеврејској Општини	75
40. Акт Х. Азриела Јеврејској Општини	76
41. Објашњење	77
42. Попис по забрани	78
43. Објашњење	80
44. Пресуда Апелационог Суда	81

IV. КОМИСИЈА ЗА КОЛАУДОВАЊЕ

45. Избор комисије	84
46. Објашњење	85
47. Окончани рачун	86
48. Списак вишкова	87
49. Списак мањкови	87
50. Комисији за зидање Синагоге	91
51. Објашњење	92
52. Јевреј. Општина Мин. Грађевине	93
54. Објашњење	96
55. Примедбе г. Милана Капетановића	98
56. Објашњење	104
57. Акт Д р Д. Алкалаја Мин. Грађевина	105
58. Објашњење	108
59. Акт Мин. Грађевине Министру Просвете	109
60. Акт Мин. Грађевине Јевреј. општини	110
61. Објашњење	110
62. Закључак	112

V. ДАВАЊЕ ОСТАВКЕ

63. Објашњење	113
64. Оставка г. Нисима Бенаројо	114
65. Друга оставка	115
66. Одговор Управе г. Нисиму Бенаројо	117
67. Објашњење	117
68. Завршна реч	118

Штампарске погрешке	123
-------------------------------	-----

ПРЕДГОВОР

Данашња Управа, да би оправдала поверење својих бирача, који су је представили као елигу јевреј. интелигенције, издала је једну повећу књигу, у којој износи извештај о своме раду за време од Новембра 1909. год. па до Августа 1911. год. Ово је доиста новина у јевреј. општини и ако се објављивање овог „Извештаја“ има сматрати као дело савременог напретка, онда поборници данашње Управе могу бити задовољни појавом ове књиге.

Но са садржином ове књиге, мислимо, да ни један Јеврејин неће се сложити, јер се у њој оштро нападају ранија Управа и тутори, који су под ранијом Управом дејствовали. Чак и општински свештеници и учитељи нису били поштеђени, јер се на стр. 60. тога „Извештаја“ пише о њима да *на жалост* ни један од њих нема потпуних квалификација за службу, коју врше.

До сада се знало, да је на седницама данашње Управе говорено веома презриво и увредљиво о члановима раније Управе, али су то могли чути само они, који су присуствовали седницама.

Издавањем ове књиге пак, Управа је на јавност изнела не само осуду рада раније Управе, но је шта више изнела масу сумњичења, која ће даги довољно материјала онима, који би некада хтели писати противу Јевреја.

Једно од највећих сумњичења изнетих и прогиву ранијих Управа и противу тугора догичног фонда, налази се у реферату финансијске секције о стању фонда

Бикур Холим на стр. 15. пом. „Извештаја“ под потписом г. А. С. Левића и С. М. Де Мајо.

У том се реферату између осталог тврди, да се не види, да ли је неко, сем татора, контролисао вучење 280. ком. 2^о срп. држав. лозова и да треба утврдити, да ли је вођена контрола приликом вучења, код кога је био списак лозова и чиме се доказује правилност рада у овом погледу. Референти додају још „да и ако верују у савестан и поштен рад одређеног татора, они ипак не могу пропустити а де не истакну и у овој прилици немарност и небрижљивост у вршењу дужности од стране раније Општинске Управе.“

Међутим наводи ове финансијске секције нису били тачни. Списак лозова по серијама и бројевима налази се у архиви општинској и она је водила контролу о извлачењу. У осталом место да је садашња Управа изнела на јавност такво једно сумњичење, где су у питању згодици од сто хиљада дин. код 280. лозова, правилније и угледније би било, да је она контролисала, да ли је који лоз извучен са згодитком, па да тај резултат отштампа. Али пошто би тај резултат испао у корист ранијих Управа, то се није могло ово учинити, јер онда неби било места „да се и у овој прилици истакне немарност и небрижљивост раније Управе.“

Тако је исто Управа учинила велику неправду, што је осумњичила рад старалаца масе пок. Мате Леви.

Овај највећи добротвор јеврејске општине одредио је у свом тестаменту за стараоце, своју жену Ракилу, Јакова М. Алкалаја, дугогодишњег председника јевреј. општине и за трећег стараоца, председника јевреј. општине и наредио је, да после његове смрти сами одређени стараоци изврше попис, без присуства власти, јер он има у њима потпуно вере.

Одређени тестаментарни стараоци и пок. Едија Були, који је тада био председник општине, пописали су целу заоставштину и овај попис поднели старатељ. судији, који је попис служио за основу целе расправе.

Сада долази данашња Управа општинска па под потписом свога члана г. Бенка С. Давича, на стр. 30. свог „Извештаја“ тврди, да менице и облигације, које

се помињу у тач. 1. тестаментa, нису унесене у списак, „а које су неоспорно постојале“. Ово не значи ништа друго но да су их одређени стараоци утајили или у најбољем случају, да су били немарљиви и небрижљиви, те нису пописали све, што је у списак пописа требало унети!

Односно ових меница и облигација, додаје се даље у реферату, данас је тешко констатовати, да ли су оне наплаћене пре или после смрти пок. Мате, јер стараоци његове масе у том правцу на жалосић пуних десет година ништа нису предузимали.

Данашњој Управи изгледало је мало ово сумњичење изнесено у пом. реферату па је следовао и други реферат г.г. С. М. Демајо и А. С. Левића на стр. 33. пом. Извештаја који се овако завршује:

Ова секција није могла, а да при завршетку овога реферата не учини и следеће жалосне констатације.

2) Навод г. Д-р Д. Алкалаја, да је његова заслуга што је у масу унета сума од Дин. 21.600— који је новац био својина Ракиле М. Леви, не стоји у истини. Из књиге Управе Фондова Бр. 368. од 11 IX. чисто се и јасно види, да је новац уложио пок. Мата на своје име, а што књижица ова није у своје време нађена при попису имовине пок. Мате, остављамо јаркоме сунцу да прокаже.

Дакле, да би се умањила једна заслуга Д-р Д. Алкалаја, требало је опет осумњичити стараоце масе пок. Мате, што нису унели у списак пописа једну суму од Динара 21.600. Ова сумња нарочито пада на госпођу Ракилу, жену нашег највећег добротвора, што она није унела тај новац у масу, јер она је тврдила, да је то њен новац, Управа вели то не стоји, јер из књиге Управе Фондова Бр. 368. од 11 IX. чисто се и јасно види, да је новац уложио пок. Мата на своје име. Међутим то није истина, и Управа да је била свесна, кога она тим наводима излаже презрењу и сумњичењу, није смела да изнесе такву једну нетачност. Истина је да је уложна књижица гласила на име пок. Мате, али је истина и то: да на предњој страни ове књижице стоји забелешка Управе Фондова, да је улагач изјавио да сем њега може новац по овој књижици подићи и ње-

гова жена Ракила. На основу те забелешке г-ђа Ракила је била потпуно у праву да тврди, да је њен муж ту књижицу оставио њој, да јој се нађе, као што се види из пом. забелешке. Управа није смела прећутати ову забелешку, но је требала да ствар верно представи, и да остави читаоцима да расуде. Али када би она и ову забелешку споменула, онда не би имала никаква дејства, она лепа изрека: „оставимо јаркоме сунцу да прокаже.“

Ми не можемо нити смо у стању да све нетачне реферате и сва изнета сумњичења у овом извештају са актима обеснажимо, јер не располажемо архивом општинском. То може учинити само једна нова управа, која би непристрасно, објективно и без мржње испитала цело стање ствари и изнела на јавност нађене резултате. Ми се надамо, да би ови резултати дали нама потпуну сатисфакцију, јер ми смо свесни тога, да смо ми марљиво и савесно радили у интересу општине.

Но пошто су у том међувремену државне власти донеле извесне одлуке по општинским стварима, које иду у нашу корист а на штету данашње Управе, то ми износимо ове предмете у овој књижици, како би се чланови уверили, да ми нисмо тако црни као што су нас представили, и напротив да је данашња Управа приписивала нама неке обвезе, које ми по правилима општинским нисмо имали.

Тако исто износимо и нека акта, која Управа није изнела у свом „Извештају“, и која ће најбоље показати, шта је све данашња Управа противу нас радила и да ли се она кретала у раду свом искључиво у границама закона и права свога, да се заштите интереси општине и упражњеним фондовима врате оне суме, које су неумесно и на штету општине исплаћене предузимачу за зидање Нове Синагоге, као што она тврди на страни 5. свога „Извештаја“.

Београд. Новембра 1911. год

Хаим Д. Азриел, с. р. Соломон Азриел, с. р. Д-р Д. Алкалај, с. р. Самуел Меламед, с. р. Нисим Бенаројо, с. р. Исак Гајтацаковић, с. р. Аврам Меворах, с. р. Аврам С. Коен, с. р. Нахман Амар, с. р.

Пријем дужности

Црквено-Школска Јеврејска Општина

12. Новембра 1911. год.

Бр. 737.

Београд

1.

Господ.

Хаиму Д. Азриелу.

Београд.

Да би ново изабрана Управа знала у каквом финансијском и материјалном стању прима Управу општинску као и одакле почиње одговорност за целокупно стање, које прима и за које у будуће мора одговарати — Управа ова у седници својој од 10. ов. мес. после свог увођења у дужност и конституисања, решила је да од Вас, као бившег председника ове општине затражи тачне податке по овим тачкама:

1) извод о примљеном и издатом новцу од 1. Јануара до 10. Новембра ов. год. као и стање готовине на дан 10. ов. месеца.

2) упоредни преглед прихода и расхода према буџетским позицијама свих каса и заведења од 1 I до 10 XI ов. год.

3) списак свих дужника, који дугују општинској Управи по квитама за сва заведења.

4) инвентар целокупне имаовине општинске.

5) биланс целокупне активе и пасиве општинске на дан 10. Новембра ов. год.

6) извод о стању свих фондова приватних и других, ако их буде било, с назначењем издатих сума на позајмице за зидање Синагоге као и под којим су условима исти фондови узимати.

7) списак свих поверилаца општинских, који су дали позајмице за зидање Синагоге и под којим условима.

8) извод о примљеном и издатом новцу по легату пок. Мате Левија на дан 10. ов. мес. с назначењем, кад је последњи пут поднешен рачун Управи општинској о томе.

9) утврдити ко је наредбодавац а ко рачунополагач према главној контроли по рачунима о зидању нове Синагоге.

и 10) закључити све дневнике свих заведења на дан 10. ов. мес. ради сазнања, од кога дана почиње одговорност новог наредбодавца.

У пуној нади, да ћете у року од 15. (петнаест) дана од дана пријема овог акта поднети исцрпне податке по овим тачкама, потписани Вас моли, да и овом приликом примите знаке његовог одличног поштовања.

Секретар,
Ј. Алкалај

(М. П.)

Подпредседник Управе
Црк. Школ. Јевр. Општине
Ј. К. Челебоновић.

Београд, 13. Новембра 1909

2.

Управи Црквено-Школске Јеврејске Општине.

Београд.

На акт Управе од 12-ог ов. мес. № 737. част ми је одговорити следеће:

Управа ставља мени таква питања, као да сам ја био благајник општински или тутор, који је руководио каквом имовином. — Стога сматрам за нужно известити управу, да сам ја био председник управе и као

такав имао сам само оне дужности, које су побројане у чл. 22¹⁾ општинских правила, а нисам имао дужност да водим књиге општинске, те да бих могао спремити све оно, што ми се поменутиим актом тражи.

Ако је Управи потребно да сазна финансиско и материјално стање у коме је примала управу општинску, онда има да нареди благајнику општинском, који руководи благајном Управе, школе, и обеју синагога; Тудорима разних општинских установа, који по чл. 41. општ. правила управљају имовином поверених им установа, као и г. Д-р Д. Алкалају тудору фонда пок. Мате М. Леви, да јој они поднесу извештај о ономе, што се помен. актом тражи.

У осталом оно што управа од мене тражи, и кад бих био дужан то учинити, ја не бих могао ни при најбољој вољи извршити, стога разлога, што ја сада немам никакво право да располажем персоналом општинским, пошто сам већ предао дужност новој Управи, а исту сам предао на онакав начин као што сам је и ја примио.

Споштовањем
Хајим Д. Азриел

3.

Господ.

Хаиму Д. Азриелу.

у Месту.

Управа ове општине примила је ваш одговор од 13. ов. мес. поводом тражења ове Управе од 12 ов.

1) Чл. 22. гласи овако:

На челу управе стоји председник, који има овај делокруг.

1.) Да припрема и износи на решење потребна питања и да се стара о извршењу управних решења, а нарочито да благовремено спреми и изнесе на решење буџет прихода и расхода.

2.) Да управља текућим општинским пословима, да надзирава над свима органима ове општине и даје им налоге и потревна ооавештења.

3.) Да одоорава и чини издатке до 200. динара.

4.) Да заступа општину према трећим лицима.

5.) Да даје одсуства чиновницима и служитељима до 5. дана

6.) Да потписује сва писмена акта у име општине.

мес. бр. 737 и ваш одговор послала је надлежној финансијској секцији па мишљење.

Финансиска секција поднела је своје мишљење које гласи :

„Управи Цркв. Школ. Јевреј. Општине.

Као што се из предњег одговора бив. председника општине г. Хаима Азриела од 13. ов. мес. види, он не сматра да је дужан извршити решење Управино од 10 ов. мес. из ових разлога.

- 1) да он није био благајник општине већ председник;
- 2) да није руковао благајном и фондовима;
- 3) да су тутори руковали материјалом и фондовима позивајући се на § 41. општ. правила;
- 4) да нема никаквог права да располаже персоналом општинским, и
- 5) да је он предао дужност на овакав начин као што је и примио.

Да би Управа општинска могла што правилније и тачније донети своју одлуку по овом акту и да би била упозната са законским прописима, који се односе у погледу полагања рачуна надлежној Главној Контроли² и да би нова Управа избегла евентуалне одговорности ако ово важно питање не реши на основу постојећих закона, финансијској секцији је част изјавити следеће:

На 1 шачку

По § 22. општин. правила „на челу Управе стоји председник“ који је уједно и старешина канцеларије, те услед тога и Главна Контрола сваке године, као што се из свих досадашњих разрешница види, означава председника општине као „наредбодавац“ а благајника као „рачунополагач“. Тако је увек бивало, тако мора и у будуће да буде.

² Овде није питање о полагању рачуна Гл. Контроли већ о начину предаје дужности. Па и кад би било питање о полагању рачуна Гл. Контроли, онда би могло бити говора само о рачунима касе школске и Синагога, које по § 47 општ. правила прегледа Гл. Контрола, а не и о рачунима осталих фондова, које никако не разматра Гл. Контрола.

Пошто у правилима општинским није ништа предвиђено о наредбодавцу према Гл. Контроли, то се у погледу поднашаја рачуна има Управа општинска управљати по закону о уређењу Гл. Контроле³ којој се шаљу сви наши рачуни и остала документа на преглед и разрешење.

По чл. 113. зак. о уређењу Гл. Контроле⁴ рачуни општине наше подлеже прегледу Гл. Контроле, који члан поред осталог говори, да Гл. Контрола прегледа и рачуне оних установа „које стоје под Управом државне власти и примају редовну помоћ од државе (члан 182 земаљског устава)“ а по § 1. општинских правила наша општина „стоји под контролом државне власти“ из чега неоспорно излази, да Гл. Контроли подлежи преглед рачуна и наше општине.

Када кадле наше рачуне прегледа Главна Контрола на основу поменутих прописа законских и када Гл. Контрола означаје председника за наредбодавца онда, нека иам је дозвољено цитирати чл. 13. зак. о уређењу Главне Контроле који гласи:

„Наредбодавац је одговоран:

„ако није прегледао на време и правилно касу и депозит, који стоји под његовим надзором или кад се појави какав недостатак или неправилност а он није предузео законске мере, да штету отклони;

„Ако је издавао наредбе за издатке противне

„закону у ком случају за штету одговара солидарно

„са благајником.

„Кад је неуредност код наредбодавца и рачуно-

„полагача Гл. Контрола решаваће о њиховој

„солидарној одговорности.

Сем тога по закону о уређењу Гл. Контроле, Чл. 111. предвиђено је: „За све штете и неуредности које

³ Зар Јеврејска општина нема својих правила одобрених од стране Министарства Просвете?

⁴ Није негма. Гл. Контрола разматра рачуне јевр. општине на основу § 47. општ. правила а не на основу чл. 113 о уређењу Гл. Контроле, јер би иначе морала да прегледа све рачуне а не само рачуне школе и Синагога.

се догоде у руковању касом, материјалима и стварима^a одговорни су пред Гл. Контролом рачунополагачи наредбодавци и руковаоци.

Пошто је г. Хаим Азриел као старешина био и наредбодавац, онда је он по предњим законским прописима био дужан да се увери о правилности, гачном руковању касом и материјалом под његовим надзором и да утврди да се за време његовог управљања нису појавили никакви недостатци, штете или неуредности.

Ако се г. Х. Азриел ослободи ове законом прописане дужности, не истиче ли се одмах питање, да се сама нова Управа солидарисала његовом изјавом и огрешила се о јасне законске прописе на штету угледа саме општине, јер би се тиме створио преседан, а примајући уједно на себе и материјалну одговорност, која мора неминовно наступити услед неуредности по свима наведеним књигама, ако се то макар кад утврди.

На IV шачку

Одговор г. Х. Азриела да нема никаква права располагати са персоналом општинским, сувише је неозбиљан од једног председника, који врло добро зна, да му нова управа по својој дужности и по смислу њеног захтева и донетог решења, дужна ставити све на расположење и принудити чак нову управу, да му мора пружити могућност за изналагање правог стања ствари, за које он лично носи моралну и материјалну одговорност, и не би постојала та сила или власт, која би могла спречити његов захтев, када би се он за то обратио новој управи. Али г. Х. Азриел желећи да ствар упрости у његову корист нашао је за најцелисходније, да одговори онако, како не доликује једном председнику коме је поверено управљање целе општинске управе.

Шта је требало г. Х. Азриелу овакав један неозбиљан навод, када је уљзрен, да једна озбиљна управа која води рачуна о издатим наредбама и која је вољна да утврди једно стање, не би се ни у ком случају усудила да друкчије нареди о давању података за склапање свих рачуна, него само онако како би затражио

а када би се пак о противном уверио, онда би било места таквом наводу а све дотле гакав лаконски одговор не приличи једном председнику општине.

На V. тачку

Са каквом је збиљом и познавањем ствари узео г. Х. Азриел управу општинску у своје руке види се из његовог скроз лаконског одговора, који оквалификује време у коме смо друштвеним живошом живели и каквим би се позитивним резултатима могли надаши од председника, који и при пријему дужности, није учинио оно, што му је дужности налагала.

Ако је председник бивше управе пошао, при пријему своје дужности, странпутицом и ако нпр. није знао, да као такав затражи оно, што је требао и морао захтевати ради свога оправдања, онда се тиме не разрешава од одговорности све донде, док не утврди и не докаже, да је он при ступању на дужност као председник тражио све податке о стању имовине општинске од свога предходника, те није могао добити, па и поред тога његова би одговорност и тада постојала ако не би га друга, надлежна власт, ослободила те одговорности. За то што је он поверовао своје предходнику, не тражећи никаква рачуна о затеченом стању при пријему дужности, примајући на себе и пуну одговорност свога претходника, ако је иста постојала, зар би се тиме могао г. Х. Азриел ослободити оба везе коју мора по закону да испуни? Зар сме нова Управа следовати слепо стопама бив. председника, који је било из неразумевања, било из непојимања своје дужности или пак из чистог поверења према свом предходнику, било пак из *недовољне озбиљности* према послу, кога се као председник латио — пропустио учинити оно, што Закони Земаљски прописују? Нова Управа не сме ову тачку одговора г. Х. Азриела усвојити из горе наведених разлога, већ мора понова захтевати, да председник изврши у целости поменуто решење Управино.

На завршетку финансијска секција сматра за ду-

жност, на основу горе изложеног, чинити овај предлог Управи остављајући пуну слободу у решавању овог важног, озбиљног и деликатног питања, који не носи само карактер моралне или административне природе, већ повлачи за собом и материјалну одговорност за све оне чиниоце, који управљају општинском имовином.

У интересу избегавања свих могућих заплета, који морају неминовно наступити, ако се г. председник бив. буде понова противио извршењу управине одлуке од 10. ов. м. бр. 737., да му се поново напише акт у смислу мишљења ове секције изјављујући у напред, да нова Управа општинска не сме примити дужност без оних података, који су јој потребни, а који су му достављени писмом Управе од 10. ов. мес. бр. 737. У противном, Управа ће све то доставити надлежној власти и Управа тиме скида сваку одговорност за последице, његовом кривицом изазване, у ком случају мораће по цену разних непријатности ипак учинити оно, што му Управа захтева.

Ако се ма какво друго решење донесе по овој ствари потписати благовремено изјављују Управи, да скидају сваку даљу одговорност⁵ која ће наступити услед непоступања по поменутиим законским прописима.

Управа ове општине у седници својој од 18. ов. мес. саслушавши реферат финансијске секције као и мишљење осталих присутних чланова општ. Управе, решила је, да остане и даље при свом првом решењу донетом у седници од 10. ов. мес. С тога Управа ове општине *овим вас позива* да у року од 10 (десет) дана од данас пошаљете овој Управи тражене изводе и извештаје актом ове Управе од 12. ов. мес. бр. 737, ради њеног даљег надлежног поступка.

Примите и овом приликом уверење мог одличног поштовања.

Секретар
Ј. Алкалај

(М. П. :

Подпредседник Управе
Цркв. Школ. Јевр. Општине
Ј. Челебоновић

4.

Управи Црквено-Школске Јеврејске Општине.

Београд.

Примио сам акт ове Управе од 24. новембра ов. год. Бр. 747., којим ме „позива“ да јој у року од десет дана поднесем извештаје и изводе тражене актом од 12. ов. мес. Бр. 737.

Пре свега слободан сам приметити да је ред, да се Општинска Управа служи према својим члановима учтивим изразима, и да тај ред треба у толико пре очувати, кад Управа пише свом дојучерашњем председнику. Ја нисам плаћен службеник општински те да би Управа имала право да ме „позове“ на извршење какве радње.

Остављајућу на страну овакав начин писања, који, да се служим речима ваше финансијске секције, „окавалификује време у коме живимо друштвеним животом и каквим се позитивним резултатима имамо надати“, имам о самој ствари да изјавим следеће:

Ваша финансијска секција чини једну побрку у појмовима и не разликује појам одговорности пред Главном Контролом од појма предаје дужности..

У ранијем акту Управином од 10. ов. мес. Бр. 737. није ме управа питала да се изјасним да ли примам одговорности за све оне издатке, учињене по мојој наредби, већ ми је тражила да поднесем неке извештаје и неке рачунске изводе, на шта сам одговорио, да је мој делокруг као председника Управе тачно обележен у §. 22. општ. правила и да у мој делокруг не спада давање онаквих извештаја и рачунских извода, као што ми је Управа тражила.

Ваша финансијска секција није се задовољила да проучи дужности председника Управе, које су тачно побројане у наведеном § 22. општ. правила и да на основу тога законског прописа извиди, да ли сам ја дужан дати тражене извештаје и изводе, него се позива на разне законске прописе о уређењу Главне Контроле.

Ниједан од тих прописа о уређењу Гл. Контроле не говори о томе, на који начин председник управе Јевр. општине има да предаје дужност, што је овде *једино њишање*, већ говори о одговорностима, које имају наредбодавци, о чему није говор у вашем акту од 10. ов. мес.

Од одговорности као наредбодавац не само да ја не бегам него и не могу побећи, било да поднеем тражени извештај било да га не поднесем.

Ако главна контрола буде нашла да је какав издатак учињен по мојој наредби противно правилима општ., она ће ме за то учинити одговорним без обзира на то, да ли сам поднео тражени извештај или не. Који су издаци учињени по мојој наредби, то се види из самих дотичних исправа и по времену када су учињени.

За одређивање моје одговорности пред главном Контролом није дакле потребан онакав извештај, као што управа од мене тражи.

Ваша финансијска секција у извештају своје вели даље, да ја при пријему дужности нисам учинио оно, што ми је дужност налагала, да сам пошао странпутицом и да ако ја нисам знао, да као председник бив. Управе при пријему дужности затражим оно, што сам требао и морао захтевати ради мога оправдања, онда се тиме не разрешавам од одговорности све донде, док не утврдим и не докажем, да сам при ступању на дужност као председник тражио све податке о стању имовине општинске од мога претходника.

И ако бих ја према Вашој финансијској сексији, која у више маха моје наводе назива неозбиљним и која ми пребацује незнање и неразумевање, ма да за то своје тврђење нема никаква разлога, — имао право да ове њене наводе назовем неозбиљним, ја се нећу служити таквим увредљивим изразом, но ћу казати а и доказати, да су ти наводи сасвим погрешни.

Када финансијска секција у своје извештају вели, да садашња Управа мора пре примања дужности имати гражене извештаје и изводе, онда је она требала бити доследна томе и ову дужност *приписати и оној Управи*

којој сам ја био председник а не мени лично, и није имала разлога да каже, као да сам ја лично имао дужност тражити то од мога предходника. Ове податке и изводе ни сада не тражи од мене сам председник већ цела Управа.

Поред тога ваша финансијска секција изгубила је из вида да мој предходник није предао дужност мени већ целој Управи, која се после пријема дужности конституисала и тада је изабрала мене за свог председника. Ја дакле нисам од мог предходника у председништву примио дужност већ је исту примила цела Управа, која ме је за тим изабрала за свог председника а у тој Управи било је 5. чланова садашње Управе а међу њима 2. члана ваше финансијске секције и ваш подпредседник.

Изабран за председника ја сам почео вршити она права и дужности, која су прописана у § 22. општ. правила.

При пријему дужности ја нисам учинио никакве приговоре на начин предаје дужности, јер сам знао, да је за 28. година што сам ја непрекидно био члан Управе, на овакав начин вршена предаја дужности од једне Управе другој, и јер сам убеђен да на овакав начин има се предаја и вршити.

Али се с правом намеће питање, зашто они 5. чланова садашње Управе а нарочито она два члана ваше финансијске секције, *који су били чланови старе Управе*, која је самном заједно примила дужност од мога предходника, нису онда тражили оно, што сада траже на основу зак. о уређењу Гл. Контроле?

Ако при томе има неке повреде дужности, то се може односити само на оне, који су били мишљења, да се пријем дужности има вршити на други начин, па су ипак ћутали, а не на мене.

Најзад имам да приметим и ово:

Није ми чудо што је Управа нашла за сходно, да усвоји мишљење своје финансијске секције о тражењу извештаја и рачунских извода, то је ствар мишљења. Али ми је непојмљиво, шта је могло руководити Управу да ми пише таквим неучтивим и увредљивим изразима

— Оваквим поступком може Управа само да грађане одстрани од општине. И ако је то њен циљ био онда ће га Управа на тај начин сигурно постићи.

Београд 27. Новембра 1911.

С поштовањем
Хаим Д. Азриел

5.

Записник

ванредне седнице старих и нових члнова Управе цркв. школске јевреј. општине на дан 8. Марта 1909. год. у 11 сати пре подне.

Присутни подпредседник

Д-р Д. Алкалај

Чланови

*Соломон Нисим, И. Д. Тајшцаковић, Хајим А. Дсмајо
Нисим Бенаројо*

Председавао подпредседник г. Д-р Алкалај.

Г. Подпредседник реферише да је по чл. 35. општин. правила позвао данашњу седницу ради увођења у дужност ново изабраних чланова на збору држатоу 22. фебруара ов. год. и разрешења дужности чланова који отпадају.

Од ново изабраних чланова предстали су г. Хаим Азриел, Аврам С. Левић, Јосиф М. Алкалај, Сам. Меламед, Јаков К. Челебоновић и Исак Ј. Леви, а од чланова који иступају предстао је подпредседник г. Д-р Д. Алкалај.

По горњем члану решава се, да се господа која су изабрана уведу данас у дужност, а да се г. Д-р Д. Алкалај разреши дужности досадашње, изјављујући му у исто време и благодарност на досадашњем раду и као члану Управе и као дугогодишњем подпредседнику.

Рааршвана се

Д-р Д. Алкалај с. р.

Примили се дужности

*Хаим Д. Азриел с. р., А. С. Левић с. р., Ј. М. Алкалај с. р.
Самуел Ј. Мехамед с. р., Ј. К. Челебоновић с. р.*

И. Ј. Леви адвокат с. р.

Црквено-Школска Церкевска Општина

8 Децембра 1909 год.

Бр 777

Београд

6

Господ.

Хаиму Д. Алрилу

у Београду

Управа ове општине по прочитању вашег одговора од 27. пр. мес. у седници својој од 6. ов. мес. решила је:

1.) — да одбије од себе добачене јој наводе у поменутом одговору вашем, као да вас је увредила тражећи оно, што, ради пречишћавања рачуна, треба једном да се учини.

Као дугогодишњи члан ове управе и бивши председник ви ћете и сами увидети, да управа ова треба једном да ствар доведе у ред. Што се при томе служи *званичним Шоном*¹⁾ не треба нико да сматра за увреду, на против, као вршење дужности у интересу реда и саме општине.

2.) — Имајући у виду тач. 1 и 2. чл. 22 овог општ. правила. Управа је ова начелно већ решила питање у погледу полагања рачуна; али у интересу избегавања свих могућих заплета и непријатности, које мора неминовно наступити, ако ви и даље остнете при вашем гледишту, одлучила је да вас и по трећи пут умоли, да се одазовете захтеву ове управе и да вас увери, да је вољна да мирним и правичним путем дође до тражених извода а уједно је уверења, да ће и ви сами стекли убеђење, да она показује и сувише добре воље и расположења, да се избегну непријатне последице, које ће те ви изазвати ако Управа ова мора тражити интервенцију власти.

Ну, како се већ приближује и крај године, када управа ова мора отпочети вршити и организацију књиговодства као централизацију свих општ. фондова, о којима ни до данас не зна ништа, и како је општ. правилнима дужна, да у току овог месеца буде готова са буџетом за идућу год. те је усљед не полагања рачуна с ваше стране спречена, да правилно и на време врши своју функцију, то је према предњем решењу принуђена, да вас и по трећи пут моли, да у остављеном вам року, према ранијем акту ове управе, поднесете тражене изводе о стању целокупне имовине општинске. У противном и против своје воље мораће приступити извођењу свог решења па било то и путем интервенције државне власти.

Надајући се, да нећете дати повода, да до тог непријатног корака дође потписани вас уверава о свом одличном поштовању.

Секретар
Јак. Алкалај

(М. П.)

Председник Управе
Цркв Школ. Јевр. Општине
А Озеровић

7.

Управи Црк. Школске Јевреј. Општине.

Београд.

Примио сам акт Ваш од 8. ов. мес. Бр. 777. и част ми је одговорити следеће :

1) Управа пориче, да је према мени употребила увредљивих израза, казујући да је она тражила од мене само нешто, што је потребно ради пречишћавања рачуна. Међутим држим да ће Управа признати, да називање мојих одговора неозбиљним и пребацивање да ја нисам са збиљом и познавањем ствари примио у своје време општинску управу, и казивање да то квалификује време у коме смо друштвеним животом живели и каквим се позитивним резултатима могли надати од таквог председника, који и при пријему дужности, није учинио оно, што му је дужност налагала, — да све то не значи, тражити оно што је за пре-

чишћавање рачуна потребно, него да је то доиста увреда.

2) Ради доказивања тобожње моје дужности, за давање тражених извода, Управа се позива на тач. I и 2. §. 22. општ. правила.

Ове тачке гласе овако :

На челу Управе стоји **председник**, који има овај делокруг :

1) Да припрема и износи на решење потребна питања и да се стара о извршењу **Управних** решења, а нарочито да благовремено спреми и износи на решење буџет прихода и расхода.

2) Да управља текућим општинским пословима, да надзирава над свима органима ове општине и даје им налоге и потребна обавештења.

Из овога се види, да ови **прописи** не говоре о томе, да је председник при одступању са управе дужан поднети рачунске изводе о имовноме стању Општине.

Према томе ја и даље остајем при моме **ранијем** тврђењу, да Управа нема права да тражи од мене онакве извештаје и изводе, као што ми је их ранијим актом тражила, јер за такву моју обвезу не постоји никакав законски пропис у општинским правилима, а они прописи, на које се Управа позвала, не иду у прилог тражења управног.

У овом моме мишљењу подкрепљује ме и та околност, што од кад постоји Управа јевреј. општине никада нису тражени такви изводи од председника, при његовом одступању, а нарочито још и та околност што су пет чланова ваше управе а међу њима ваш подпредседник г. Јаков Челебоновић и два члана ваше финансијске сексије г. г. Аврам Левић и Соломон Демајо **примли** заједно са мном у Марту ове године дужност од раније Управе и ниједан од њих није тада тражио од оступајућег председника односно потпредседника такве изводе, а мој претходник, који је више година био на челу Управе, он би у самој ствари био у стању да то учини, а сад се то тражи од мене, који сам био свега неколико месеци на челу Управе.

Пошто држим да сам потпуно у праву, то ће управа веровати да ме њена претња да ће употребити интервенцију Државне власти ни мало не узнемирује и да сам према њој потпуно равнодушан.

Но увиђајући да ће због таког нашега тражења рачуноводство у општини трпети застој, то у интересу уклањања ове тешкоће изјављујем, *да сам гошов да оверавам оне изводе о стању општинске имаовине*, које благајник општински буде саставио.

Према томе изволте наредити благајнику општинском да спреми изводе о стању на дан 10. новембра ов. год. ових установа, чије сам издатке ја одобравао т. ј. о стању касе школе и обеју синагога, чији се рачуни по §, 47. општ. правила шаљу на преглед и разрешење Главној контроли *и ја ћу онда ше изводе иргледаши* и пошто их нађем за исправне *мојим пошписом овериши*.

У Београду 10. децембра 1909. год

С поштовањем

Хаим Д. Азриел

8.

Када је Управа решавала по овом акту г. Азриела онда је на тој седници био присутан председник г. А. Озеровић и он је био мишљења да се овај предлог г. Азриела прими, док је г. А. Левић био томе противан. Када је г. А. Левић приметио из говора осталих чланова, да ће г. Озеровић имати већину за своје мишљење, онда је г. Левић отишао из седнице и позвао са собом и г. Др А. Фаркића, те тако седница није могла да ради, јер није био довољан број чланова за решавање.

На идућој седници, када је изнет овај предлог поново на решавање, није био присутан г. Озеровић и онда је успео г. Левић да се не прими предлог г. Азриела већ да се тражи од г. Министра Просвете да пошаље свог изасланика као што се види из ових даљих акта.

Црквено-Школска Јеврејска Општина
у Београду
12. Децембра 1911.
Бр. 852.

9.

Господ.

Министру Просвете и Црквених Послова.

Управа Града Београда решењем својим од 7 XI-ог. Бр. 51927. потврдила је изборе ове општине, који су извршени на дан 4 X о. г. и наредила Управи цркв. школ. јевреј. општине, да изабране чланове општинске одмах уведе у дужност.

На основу овог решења Управа нова уведена је у дужност 10 XI о. г. и о свом конституисању известила је госп. Министра актом својим од 11 XI о. г. Бр. 736.

При самом пријему дужности од старе Управе, нова је Управа тражила од госп. председника старе Управе, да ради констатовања целокупне имаовине општинске, како по оним заведењима, која подлеже прегледу Гл. Контроле тако исто *по свима фондовима* којима је Управа преко својих татора руковала — поднесе тачне изводе о стању целокупне имаовине општинске на дан пријема дужности т.ј. на дан 10 XI о. г. како би нова Управа знала шта прима на руковање и колико износи целокупна актива и пасива општинска на дан пријема дужности. Али председник бивше Управе није хтео то учинити са разлога, што је он био само неколико месеца у овој дужности, што и он није од раније Управе био дужност примио са извештајем о стању општинске имаовине и што су се до сада дужности општинске Управе предавале без предаје инвентара имовног стања општине.¹

Нова Управа сматра да не може сама примити општин. имаовину без да јој стара Управа под потпи-

¹ Она предетанка није тачна, јер је е. Директ као главни разлог навео, да он није дужан по правилима то учинити.

сом преда и стање исте, јер би онда примила на себе и одговорност за радње старе Управе. Па како на више тражења г. председник старе Управе неће по гврњем да поступи а општина од тога застоја трпи штете, то да би могла даље радити Управа моли учтиво господ. Министра да изволи што пре послати свога изасланика да констатује стање целокупне имаовине општинске и исту преда новој Управи.

Подписани вас уверава о свом одличном поштовању.

Председник
А. М. Озеровић

Црквено-Школска Јеврејска Општина

29. Децембра 1909. год.

Бр. 852.

Београд

10

Тушорима фонда масе Маје Н. Леви

у Месту.

Управа ове општине на основу извршених избора на дан 4 X — о. г. уведена је у дужност 10 XI — о. г. и одмах приликом увођења у дужност тражила је, да јој председник старе Управе поднесе и изводе о целокупном стању општинске имаовине.

Па како исти изводи на више тражења Управе ове нису поднесени Управа ова у седници својој од 17. ов. мес. донела је одлуку, да се умоли надлежна надзорна власт, да пошаље свог комесара, који ће утврдити целокупну имаовину општинску, којом је руковала

* Када је Управа решила да од г. Министра затражи комесара, онда је она свима тужорима равних заведења упутила такав акт, и сви су наравно и одговорили. Да је Управи стало само до тога, да савна право стање, она је на овај начин могла ово најлакше сазнати.

стара управа општинска преко одређених татора разних заведења, ге да нађено и утврђено стање преда новој Управи на даљу одговорност.

Да не би комесар државне власти, који ће кроз који дан *отпочеши рад*,¹⁾ лангубио и чекао на те податке, Управа вас моли, да у интересу регулисања овог стања изволите припремити све што је потребно, како би били готови са свима подацима, који ће бити потребни ради склапања и тачног извођења стања повереног вам фонда (имаовине).

У прилогу шаље вам се формулар у који би инвентарске ствари уводили и изволите уједно вапим потписом то утврдити.

Верујемо да ћете и сами увидети потребу констатовања тачног стања имовине општинске и да ћете се овом захтеву Управином одазвати, Управа се ова нада да **ћете поступити** по овом оправданом тражењу.

Секретар
Јак. Алкалај

(М П.)

За Председника Управе
Цркв. Школ. Јев. Општине
Јаков М. Коен

11.

Господину

Министиру Просвете.

Управа Црквено-Школске Јеврејске Општине обратила се г. Министру с молбом, да г. Министар изволи што пре послати свога изасланика, да констатује стање целокупне имовине општинске и исто преда новој општинској Управи.

Као разлог овој молби општинска Управа наводи то, што ја на више тражења општинске управе нисам хтео дати садашњој општинској управи тражене изводе о имовноме стању. Међутим ја нисам хтео учинити по тражењу Управе општинске просто са тога разлога, што је она од мене тражила нешто, што ја нити могу

¹⁾ Овај комесар није никако ни дошао, и Управа га још чека.

учинити, нити сам дужан то учинити. Тако је општинска управа својим актом од 12. Новембра 1909. год. Бр. 737. тражила између осталог да јој дам и податке по овим тачкама:

1) извод о примљеном и издатом новцу од 1. јануара до 10. Новембра 1909. год. као и стање готовине на дан 10 Новембра ов. год.

2) упоредни преглед прихода и расхода према буџетским позицијама свих каса и заведења од 1 I до 10/XI ов. год.

4) ивентар целокупне имовине општинске.

5) биланс целокупне активе и пасиве општинске на дан 10. новембра ов, год.

10) закључити све дневнике свих заведења на дан 10. ов. мес. ради сазнања, од кога дана почиње одговорност новог наредбодавца.

Као што ће г. Министар из ових података увидети, о овоме може дати тачно обавештење само књиговођа општински, који је плаћени чиновник и који у исто време врши и дужност благајника а не ја, који никако не рукујем благајном нити књигама општинским. Мој делокруг као председника управе општинске описан је тачно у § 22. општин. правила и у мој делокруг не спада и обавеза да дајем такве изводе као што Управа од мене пом. актом тражи.

Поред тога мене је Управа општинска, која је примила дужност Марга ов. год. изабрала из своје средине за председника и ова Управа у којој је било 5 чланова садашње Управе а међу њима г. г. Јаков Челебоновић подпредседник садашње управе и А. Левића и С. Де-Мајо чланови финансиске секције садашње Управе, по чијем се предлогу и траже од мене наведени подаци — није тражила од раније управе ни од ранијега председника управе овакве податке, као што управа сада од мене тражи. Па и са тога узрока нема разлога тражити од мене нешто, што иста лица нису марта месеца тражила од мога предходника у председништву управе.

При свем том ја сам изјавио управи да пристајем да оверим оне изводе о стању општинске имовине,

које благајник општински буде саставио и молио сам Управу да нареди благајнику општинском да спреми изводе о стању на дан 10. Новембра, касе, школе и обеју снагага, чији се рачуни по чл. 47. општинских правила шаљу на преглед и разрешење Главној Контроли и да њу ја онда ове изводе прегледати и са мојим потписом оверити.

Но место одговора од стране општинске управе, она се, извршујући ранију претњу, да ће тражити интервенцију државне власти, обратила горњом молбом г. министру.

Према свему изложеном моје је мишљење да општинска управа нема права да тражи интервенцију Министра Просвете и да његов изасланик констатује стање целокупне имовине и исту преда новој управи и за то сам слободан умолити г. Министра.

1) да пре но што донесе решење по овом тражењу, изволи затражити сву кореспонденцију вођену између мене и управе општинске по овој ствари, из које ће се г. министар уверити, да су моји наводи потпуно основани, да се Управа Општинска није служила према мени као бив. председнику општине пристојним тоном, и да је ово тражење управино само последица њене раније претње; и

2) да за тим нареди општинској управи да она сама помоћу свога персонала утврди цело имовно стање општинско на дан 10. новембра ов. год. па ако се буду утврдиле какве неправилности, да тек онда затражи од г. Министра да пошље свог изасланика.

У нади, да ће ее г. министар одазвати овој мојој молби, јесам.

28 Децембра 1909. год.
Београд

Господину Министру
Просвете

Хаим Д. Азриел.

На основу овога тражења јеврејске општине и молбе г. Х. Азриела Министарство Просвете тражило

је актом својим од 29. Децембра 1909. год. ЦБр. 3116. да му Управа општинска пошље на увиђај сва акта по овом предмету, а нарочито она о разрешењу старе и пријему дужности нове управе.

Пошто је г. Министар добио од општинске Управе тражени одговор и проучио дотична акта, он је актом својим од 14. Јануара 1910. год. ЦБР. 23. вратио Управи општинској дотична акта и препоручио јој је, да претходно закључи све књиге јеврејске општине на дан, када је нова Управа уведена у дужност и да из своје средине одреди три лица за преглед целокупног стања имовине општине и свију фондова, па о резултату да одмах извести Министарство.

13

Закључак

Као што се види из свију горе изложених аката Управа општинска без потребе изазвала је целу полемiku са г. Х. Азриелом о начину предаје дужности. Она се није показала предусретљива према предлогу г. Х. Азриела, да она нареди благајнику општинском, да спреми потребне изводе, које ће он оверити, но је претпоставила да чини оно, што се до сада никада није у јеврејској општини десило, т. ј. да одмах затражи државну интервенцију и да тражи једнога државног комесара, који ће цело општинско стање утврдити.

Пошто ово тражење управино није било основано на правилима општинским, то г. Министар није хтео послати траженога комесара и на тај начин општина је у овој дефиренцији, коју је она сама без потребе изазвала, претрпела пораз. Али она није остала само при томе. Место да приступи саставу општинскога стања, као што је г. Министар препоручио и да пошље извештај г. Министру о нађеном резултату, она није то урадила већ је почела и даље тражити рачуне од чланова раније управе, као што ће се видети из овога, што ћемо даље навести о рачунима нове синагоге.

II.

Рачуни о зидању Синагоге „Бет Јисраел“

14.

Управи Црквено-Школске Јеврејске Општине

Долепотписаној комисији за зидање синагоге част је поднети извештај о томе, колико је утрошено за зидање синагоге и какви су извори употребљени за ове расходе.

Као што је Управи познато, исплата трошкова за зидање синагоге вршена је преко Београдске Трговачке Штедионице, којој су и положене све суме употребљене за исплату синагоге. Због тога ми ћемо се при подношају овога извештаја придржавати истога реда, као што гласи извод из Београдске Трговачке Штедионице.

I.

Приходи

Као што се види из приложенога извода употребљени су за исплату синагоге ови приходи:

6. Јула 1907. Од фонда Браће Азриела	Дин:	2.675.—
6. Јула 1907. Од фонда Саре Азриела зајам	„	4.450.—
6. Јула 1907. Од продатих 67. лозова 2 ⁰ / ₀ Нове Синагоге	„	6.805.15
7. Јула 1907. Од пензионог фон- да службеника зајам	„	9.000.—
9. Јула 1907. Од 50. лозова 2 ⁰ / ₀ касе школске	„	5.147.—
10. Јула 1907. Од продатих 50. лозова 2 ⁰ / ₀ касе школске и од 5. лозова Нове Синагоге	„	5.661.65
11. Јула 1907. Од продатих 10. ком. 4 ⁰ / ₀ ренте Ст. Синагоге	„	3.947.80

За пренос Дин. 37.686.60

		Пренос Дин.	37.686.60
	12. Јула 1907. Од продатих 30. ком. 4 ⁰ ренте Ст. Синагоге	11.837.60
	26. Јула 1907. Од Пенз. Фонда службеника зајам	"	1.000.—
	28. Јула 1907. Од фонда пок. Мони Булија	"	10.000.—
	3. Октобра 1907. Од болничког фонда	"	10.000.—
3 и	12. Октобра 1907. Од зајма грађана (положио г. Бенаројо)	"	7.500.—
	25. Фебруара 1908. Од болничког фонда зајам зл. дин. 20.000. т.ј.	"	20.180.—
5 и	30. Априла 1908. Од зајма грађана (положио г. Бенаројо)	Дин :	10.000.—
	16. Јуна 1908. Од фонда Аврама Коена (положио Д-р Алкалај.)	"	1.524.75
	16. Јуна 1908. Од продатих 10. Акција Народ. Банке добивених од продаје плаца Маси пок. Мате Леви	"	5.756.—
15.	Јула 1908 Од зајма грађана (положио г. Бенаројо)	"	1.200.—
15.	Јула 1908. За 10. купона Акција Народне Банке (положио Д-р Алкалај)	"	225.—
15.	Јула 1908. Од прихода празничне Богомоље (положио г. Х. Демајо)	"	300.—
15.	Јула — Од болничког фонда зајам (положио Солом. Азриел) зл. Дин. 10.000	"	10.007.50
15.	Јула 1908. Од зајма грађана (положио г. Бенаројо)	"	800.—
12.	Августа 1908. Од зајма грађана (положио г. Бенаројо)	"	1.625.—
30.	Августа 1908. Од Хајима Азриела зајам зл. Дин. 10.000	"	10.012.50
За пренос Дин.			139.654.95

	Пренос	Дин.	139.654.95
2.	Септембра 1908. Од продатих 30. Акција Народне Банке (положио г. Мошић)	"	16.950 —
23.	Марта 1909. Од прилога (положио Д-р Д. Алкалај)	"	600.—
17.	Априла 1909. Од продатих 2. Акције Народне Банке са купонима	"	1.422.55
25.	Маја 1909. Од продате 8. Акција Народне Банке са купонима	"	4.880 —
30.	Јуна 1909. Од Интереса Штедионице по одбитку порезе	"	106.90

Дин : 163 614.40

По одбитку суме исплаћене Народ. Банци за заложени дуг под 10 VII. 1907. године

" 10.000.00

ресто Дин : 153.614.40

Поред горњих сума употребљени су ови приходи:

9.	Маја 1907. Од фонда Браће Азриела	"	10.000.—
15.	Маја 1907. Од фонда Браће Азриела	"	1.000.—
26.	Новембра 1908. Од Београдске Трг. Штедионице зајам. Зајам од грађана (положила г-ђа Рак. Леви) 14 5. 908. г. Од цигаља и других добровољних прилога (положио г. Јосиф Алкалај)	"	10.000.—
	Зајам од Управе црквене школске општине	"	3.038.25
	Зајам од грађана (положио г. Бенаројо)	"	6.105.—
		"	500.—
		"	1.500.—

Свега Дин : 185.757.65

Од фонда Браће Азриела 1.885.—

Свега " 187.642.65

II.

Расходи

А) Зидање Синагоге

1.) Плаћено предузимачу г. Виктору Азриелу према рачуну Колауди- рајуће Комисије	141.397.58	
Од тог рачуна бонифицирао Дин: 453. + 345.75 + 25.18. + 326. св. бонифицирао	1.224.58	
	Исплаћ.	<u>Дин: 140.173.—</u>
2.) За спровод водовода са прибо- ром по прилож. рачуну		900.—
3.) За позлату Синагоге:		
а.) За материјал по рач. Бр. 1,5,6,	278.50	
б.) За рад по рач. Бр. 2, и 4. .	1.017.30	
в.) За експедицију по рач. Бр. 3	5.40	<u>1.301.20</u>
4.) Р зно:		
а.) Лукачеку за камењарски по- сао рач. Бр. 1.	2.260.40	
б.) За калдрму рач. Бр. 2,22,27	199.10	
в.) Таксу за нивелацију рач. Бр. 3	16.—	
г.) Фарбарски посао рач. Бр. 5,21	362.80	
д.) За разне гвожђарије рач. Бр. 12, 19, 20, 32, 34, 37, 40	1.273.50	<u>4.111.80</u>
5.) архитекту г. Капетановићу за план и надзор		3.650.—
6.) Колаудирајуће комисије хонорар		<u>560.—</u>
	Свега	<u>Дин: 150.696.—</u>

Б.) За намештај и украс

1.) Столови:		
а.) Материјал по рач. Бр. 1, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 17, 24, 27, 31, 32, 33, 34, 35	4.347.45	
б.) За рад по рач. Бр. 2, 3, 6, 12,		
	За пренос	<u>Дин. 150.696.—</u>

Пренос Дин. 150.696.—

14, 15, 16, 19, 20, 21, 22, 23
 25, 26, 28, 29, 30, 36, 37,
 38, 39. 18.574.80

в.) За разне трошкове за пре-
 нос итд. 219.30 23.141.55

2.) Електрика :

а.) За рач. Данубијусу за лус-
 тере канделабре и остали при-
 бор 5.000 —

б.) Подвоз и пренос и експеди-
 ција по рач, Бр. 6, 7, 14, 10, 172.65

в.) За сијалице по рач, Бр. 11,
 13, 15. 272.85

г.) За састав плана и предрачуна
 по рачуну Бр. 1 100.—

д.) Путни трошак у Беч ради
 набавке прибора по рач Бр. 2 160.—

ђ.) За инсталацију по рачуну
 Бр. 9, 16, 17 3.309.30

е.) Ситни трошкови 38.— 9.052.80

3.) Разно :

а.) За тапетарски посао по рач.
 Бр. 25, 26, 413.65

б.) За плуваонице, куке и др.
 по рач. Бр. 23, 24, 35, 36. 177.15

в.) За данац¹⁰⁾ за кандило по рач.
 Бр. 13. 25.— 615.80

Свега за зидање Синагоге са
 намештањем и украшавањем Дин : 183.506.15

Према горе изложеном изно-
 се укупни приходи 187.642.65

А укупни расходи 183.506.15

Остатак готовине у Дин : 4.136.50

Састоји се у примању од Дин. 2.190. као Салдо
 по поднетом изводу Београдске Трговачке Штеднице

¹⁰⁾ Само кандило набавио је г. Маркус С. Алкалај од скућених до-
 бровољних прилога.

и у Динара 61.50 уложених на уложну књижицу Београдске Трговачке Штедионице под Бр. 475 и у приложен. двома признаницама од Динара 1.885.

Из овог се прегледа види, да је зидање Синагоге са трошковима за план и надзор стало. Дин. 150.696.— а украшавање и намештање Синагоге стало 32.808.15

За зидање Синагоге постоји одобрење г. Министра Просвете да се може утрошити до 180.000. дин.

Примећујемо да су горе наведених 50 акц. Народне Банке добивене од масе пок. Мате Леви за плац, који је ова Управа продала маси пок. Мате у улици Краља Петра, где ће у своје време подићи Матин Дом.

У исто време част нам је поднети један преглед прихода и расхода за зидање нове синагоге, који је састављен на основу података изложених у овом извештају.

У исто време част нам је приметити, да поред горе наведених сума примљених од грађана као зајам и од продатих цигаља и лозова има још прихода од тога, о чему ће дотични тутори положити накнадно рачуна док сви чланови, којима су дати лозови на продају, буду поднели своје рачуне. Ова ће се сума употребити за исплату учињених зајмова.

Тако исто част нам је приметити, да је мермерни олтар израдило Јеврејско Женско Друштво о своје трошку и према томе овај трошак не улази у овај обрачун прихода и расхода.

Ако би управа тражила још каква обавештења стојимо јој радо на расположењу.

Београд 23. Октобра 1909. г.

С поштовањем

Комисија за зидање нове Синагоге

Чланови:

Самуел Меламед с. р. Нисим Амар с. р. Исак Тајшацаковић с. р. Нисим Бенаројо с. р.

Извод о приходима и расходима за нову синагогу

15.

Приходи

1) Фонд Браће Азриела по прил. под 1	15.560.—
2) Фонд Саре Азриела зајам	4.450.—
3) За продатих 72. лоза 2 ⁰ / ₁₀ Нове Синагоге ном. 7.200. добивено према прилож. под берз. закључници	7.333.80
4) За продатих 100. лоза 2 ⁰ / ₁₀ школ. касе ном. 10.000. добивено према прилож. под берз. закључници	10.280.—
5) За продатих 40. ком. 4 ⁰ / ₁₀ ренте Старе Синагоге ном. 20.000 добивено према прилож. берз. закључници	15.785.
по одбитку зајма исплаћ. Народ. Банци	10.000. 5.785.40
6) Од пенз. фонда службеника на име зајма	10.000.—
7) Од фонда пок. Мони Були на име зајма	10.000.—
8) Од бол. фонда на име зајма зл. 30.000	30.187.50
9) Од бол. фонда на име зајма	10.000.—
10) Од фонда Аврама Коена	1.524.75
11) Од зајма грађана	25.663.25
12) Од продатог плаца маси покој. Мате Леви	29.233.55
13) Од зајма г. Хајима Д. Азриела зл. 10.000	10.012.50
14) Од зајма код Београд. Трговач. Штедионице	10.000.—
За пренос	<u>Дин. 180.030.75</u>

Пренос Дин. 180.030.75

15) Од цигаља и других добровољних прилога	6.105.—
16) Од прилога Д-р Д. Алкалаја	600.—
17) Од зајма управе цркв. школске јев. општине	500.—
18) Од Штедионице интерес по тек. рачуну	106.90
19) Од празничне богомоље	300.—
	<hr/>
	187.642.65

Расходи

А) *Зидање Синагоге*

1) плаћено предузимачу Вик. Азриелу према рач. колаудирајуће комисије под 1	140.173.—
2) за спровод водовода са приб. по прил. рач.	900.—
3) за позлату Синагоге :	
а) за материјал по рач. Бр. 1, 5, 6.	278.50
б) за рад по рач. Бр. 2, 4	1.017.30
в) за експедицију по рач. Бр. 3.	5.40
	1.301.20
4) Разно :	
а) Лукачеку за камењарски посао рач. Бр. 1.	2.260.40
б) за калдрму рач. Бр. 2, 22, 27	199.10
в) таксу за инвизицију рач. Бр. 3	16.—
г) фарбарски посао рач. Бр. 5, 21.	362.80
д) за разне гвожђарије, рач. Бр. 12, 19, 20, 32, 37, 40.	1.273.50
	4.111.80
5) Архитекту Капетановићу за план и надзор	3.650.—
6) колоудирајућој комисији хонорар	500.—
	<hr/>
	Дин. 150.696.—

Пренос Дин. 150.696

Б) За намештај и украс

1) Столови :		
а) материјал по рач. Бр. 1, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 17, 24, 27, 31, 32, 33, 34, 35,	4.347.45	
б) за рад по рач. Бр. 2, 3, 6, 12, 14, 15, 16, 19, 20, 21, 22, 23, 25, 26, 28, 29, 30, 36, 37, 38, 39,	18.574.80	
в) за разне трошкове за пре- нос и т. д.	219.30	23.141.55
2) Електрика :		
а) за рач. Данубијусу за лустере, канделабре и остали прибор	5.000.—	
б) подвоз, пренос и експедиција по рач. Бр. 6, 7, 14, 10,	172.65	
в) за сијалице по рач. Бр. 11, 13, 15,	272.85	
г) за састав плана и предрачуна рач. Бр. 1.	100.—	
д) путни трошак у Беч ради на- бавке прибора по рач. Бр. 2.	160.—	
ђ) за инсталацију по рач. Бр. 9, 16, 17,	3.309.30	
е) ситни трошкови	38.	9.052.80
3) Разно :		
а) за тапетарски посао по рач. Бр. 25, 26,	413.65	
б) за пљуваонице, куке и др. по рач. 23, 24, 35, 36,	177.15	
в) за ланац, за кандило по рач. Бр. 15.	25.—	615.80
		<u>Свега 183.506.15</u>
		Салдо 4.136.50
		<u>Свега 187.642.65</u>

НБ) Овај Салдо у Динара 4.136.50. састоји се у примању од динара 2.190. као салдо по поднетом изводу

Београд. Трговач. Штедионице, у Динара 61.50. уложених на уложну књижицу Београд. Трговач. Штедионице под Бр. 475 и у прилож. двома признаницама од Динара 1.885.—

Нисим Бенароја
Самуел Меламед

Нахман Амар
Исак Тајшацаковић

Црквено-Школска Јеврејска Општина

20. Априла 1910 год.

Бр. 298.

Београд.

16.

Господ.

Самуелу Ј. Меламеду, трг. агенту.

у Београду.

Управа ове општине примила је под 29 IX ар. год. извештај о томе: колико је утрошено за зидање Синагоге „Бет Јисраел“ и који су извори употребљени за ове расходе.

Горњи извештај Управа је поднела једној комисији са задатком, да према њему поднесе своје мишљење.

Ова комисија вратила је исти извештај са овом напоменом и примедбама.

Извод није састављен онако како прописи закона о уређењу Г. Контроле налажу, тј. за свако примање и издавање мора се нарочитим актом и документима утврдити примање и издавање и то за сваку суму одвојено,

Према томе потребно је:

1) Сва решења Управина, по којима се сви фондови Управини и други могу употребити на зидање Синагоге као и изјаве оних извршиоца легата, који су пристали, да се извесна завештања одређена за на-

рочите циљеве, могу употребити за зидање Синагоге;

2) Изводи о стању оних фондова, којима су руковали нарочити тутори а који су по решењима Управиним морали готовину или имаовину фонда да уступе Управи ради зидања Синагоге;

3) Списак поверитеља општинских, који су учили позајмицу Управи са назначењем, да ли се ти повериоци као такви воде по књигама општинским.

4) Документа о извршеној продаји разних хартија од вредности и по ком решењу Управином, прилажући и рачуне о продаји тих хартија;

5) Сва накнадна одобрења преко погођене цене уговором закључене, као што закон о грађевинама прописује;¹¹

6) Стручне оцене за све вишкове и мањкове на основу предрачунских или погодбених цена, и

7) Сва припадљива акта, по којима је комисија решавала и одобравала издатке и руковала пословима око зидања.

И ако Управа ова, при увођењу у дужност, није примила целокупно стање општинске имаовине нити рачуне о зидању Синагоге „Бет Јисраел“ што је требало да учини, она је ипак хтела сама да поступи по горњим примедбама и да потребна документа пронађе ради увиђаја и даљег књижења, али на жалост, до данас није могла то извршити, пошто по књигама благајне општина нема никаквих докумената по овом зидању.

Управа се затим накнадно обратила пређ. председнику г. Хаиму Азриелу као наредбодавцу, да он по овим примедбама поступи, али је ту била одбијена, јер је исти изјавио, да Синагога није подигнута за време његовог председништва.

Незнајући даље коме да се обрати¹² по овим ра-

¹¹ Таква пропис не постоји. Када би за сваки вишак тражили одобрење од Министарства, онда би Синагога била готова за 5 година.

¹² А што Управа не ушта о томе дотичног плаћеног књиговоју општинског? То би било много природније него ли лутати од једног часника до другог.

чунима, јер Управа ова незна ни ко је рачунополагач ни ко наредбодавац по истим рачунима, она се мора вама обратити као члану комисије за зидање Синагоге, пошто сте горњи извештај и ви потписали с молбом, да поднесени извештај о утрошеним сумама за зидање Синагоге „Бет Јисраел“ саставите онако, како прописи закона о уређењу Гл. Контроле налажу и по примедбама накнадне комисије изнесеним у овом акту.

С обзиром на то, да Београд. Трг. Штедионица тражи исплату камате по неком дуговању од динара 10.000 а Управа ова из својих књига не види, одакле је овај дуг потекао,¹³ Управа ова очекује, да ћете одмах по овоме учинити и тражена документа поднети, те на тај начин ово питање скинути са дневног реда.

Управа ова желећи, да ово питање једном расправи, пошто је Гл. Контрола већ два пута тражила ове рачуне на преглед *и да би вас ослободила одговорности због утврђене нешачности у саслављању тог обрачуна* нада се, да ћете у што краћем року поднети овој Управи тражени извештај.

(4. II)

Председник Управе
Цркв. Школ. Јевр. Општине
Ј. Челебовић

17.

Управи Црквено Школске Јеврејске Општине:

На основу извештаја нашег од 29. септембра 1909. год. Управа ова актом својим од 20. априла 1910. г. № 298 тражи да јој поднесемо извод о трошковима за зидање Синагоге састављен онако, како прописи закона о уређењу главне контроле налажу.

На ово тражење управино част нам је одговорити следеће:

Наша дужност, као одбора за зидање Синагоге, састајала се у томе, да смо ми прегледала примљени материјал и надзиравали рад у смислу услова за зи-

¹³ А зар се то није видело из извештаја комисије за зидање Синагоге и из дотичних протокола?

дање Синагоге закључених са предузимачем, као и надзиравали оне радове, што је општина у својој ре-
жији извршила. Међу тим наша дужност није била да
водимо књиге у оном смислу, како се то законом о
уређењу Главне Контроле тражи. Ми смо пом. изве-
штај од 29. септембра 1909. поднели, да би Управу
као нову упознали са стањем ствари. Према томе ми
се при најбољој вољи не можемо одазвати жељи ове
Управе и поднети јој онакве изводе, као што Главна
Контрола тражи.

Али пошто Управа изјављује, да она није у књи-
гама. благајне нашла никаквих рачунских података за
зидање Синагоге, ми смо вољни да помогнемо Управи
при склапању ових рачуна, и ако Управа одреди неки
одбор за то, ми ћемо им радо помагати у раду, те
заједно с њиме спремити потребан обрачун о зидању
Синагоге, како би се исти могао послати Гл. Контроли.¹⁴

У Београду 12. маја 1910. год

С поштовањем

*Нисим Бенаројо, Самуел Меламед,
Исак Тајйацаковић, Нахман Амар*

Црквено-Школска Јеврејска Општина

18. Маја 1910. године.

Бр. 372.

Београд.

18.

Господ.

Д-р Д. Алкалају, адвокату.

у Београду.

Чланови комисије за зидање Синагоге поднели су
под 29 IX-1909. г. извештај о томе: колико је утро-

¹⁴ На овај акт молбеници нису добили од Управе никакав одговор.
Да им је Управа, одговорила, да не усваја овај предлог, они би можда
увели једног књиговођу и саставили боље рачун.

шено за зидање Синагоге и какви су извори употребљени за ове расходе.

Примљене изводе Управа поднела је надлежној секцији на мишљење, која је нашла, да ови изводи нису састављени онако, како закон о уређењу Гл. Контроле прописује и наређује и ~~том~~ приликом изнела како треба ове изводе саставити.

На основу овог извештаја Управа Општинска вратила је предмет комисији с молбом, да по примедбама секције поступи.

Како комисија по овој молби није поступила а Гл. Контрола тражи рачуне о зидању Синагоге — Управа општинска обратила се сваком члану комисије посебице и умолила их је, да ове рачуне, састављене онако, како је секција приметила, у најкраћем року поднесу,

На ова тражења чланови комисије једним заједничким актом од 12. ов. мес. изјавили су, да је њихова дужност била, да прегледају примљени материјал и надзиравају рад у смислу услова за зидање Синагоге као и надзиравање оних радова, које је општина у својој режији извршила.

На основу тога они ни по својој најбољој вољи не могу поднети тражене рачуне онако како је ова управа тражила.

Чланови комисије за зидање Синагоге у првом свом извештају нису ништа споменули¹⁵ о њиховој надлежности односно полагања поменутих рачуна. Како су ти чланови овим последњим актом изрично навели, да је њихова дужност била само надзор над радом предузимача и испорученом материјалу, то је Управа ове општине на седници својој од 16. ов. мес. констатујући из те њихове изјаве, да поменути чланови комисије нису у стању да поднесу тачне рачуне са свима потребним документима, решила је, да се ови рачуни затраже од одговорног наредбодавца¹⁶ за рачунску 1908. год. и умоли, да ове рачуне поднесе.

¹⁵ Сувише ципвно!

¹⁶ Врло паметно!

Па како сте ви као наредбодавац били и за време зидања Синагоге и за 1908. год. то вас Управа ова моли, да јој у року од 8 дана од данас ове рачуне поднесете и то тако како закон о Гл. Контроли наређује.

Како треба да саставите целокупан рачун за зидање Синагоге изволићете се служити примедбама финансијске секције ове Управе.

Да би вам овај посао олакшали Управа ће вам ставити уједно на расположење секретара општин. као и сва потребна документа из општинске архиве.¹⁷

Како Управа ове општине за пуних 6 месеца није могла добити тачне рачуне од одговорних лица и ако им је остављала довољно времена на расположење, то у интересу окончања ових рачуна и избегавања могућих одговорности, Управа се нада, да ће ге по овоме одмах учинити.

Потписани вас и овом приликом моли, да примите уверење његовог поштовања.

(М. П) . Председник Управе
Цркв. Школ. Јевреј. Општине
А. М. Озероваћ с. р.

19.

Управи Црквено-Школске Јеврејске Општине.

Београд.

Примио сам акт ове Управе од 18. Маја ове год. № 372, којим се позивам да поднесем рачуне о зидању Нове Синагоге онако, како закон о Главној Контроли наређује, и то у року од 8 дана, пошто Управа за пуних шест месеца није могла добити рачуне од одговорних лица.

И ако је Управа, по њеном казивању, тек после шестомесечног узалудног тражења рачуна од одговорних лица, дошла на мисао, да мене означи као

¹⁷ Види се да је помогла лекција г. Аврисла.

одговорно лице, које је дужно поднети тражене рачуне, ипак морам приметити, да се Управа и сада налази на погрешном путу, јер ја ни по каквом закону, ни по правилима општинским, ни по закону о уређењу Гл. Контроле, на који се Управа позива, нисам обвезан поднети тражене рачуне, јер у њима нема одредбе, по којој би наредбодавци били дужни склапати рачуне за Главну Контролу.

Молим Управу да ми изволи цитирати дотичан законски пропис, по коме су наредбодавци дужни склапати рачуне, и ако ме Управа цитирањем дотичнога прописа убеди, да наредбодавци имају ту дужност, онда ћу се ја радо одазваги захтеву Управином, и ако у самој ствари, ~~и~~ стварима за зидање нове Синагоге наредбодавац је била цела Управа општинска, а ја сам био само извршилац њених одлука.

На против по закону о уређењу Главне Контроле дужни су склапати рачуне само рачунопологачи, као што се види из следећих одредаба тога закона, које овако гласе :

IV

Подношање рачуна Главној Контроли на преглед.

Чл. 22.

Сви рачунопологачи дужни су своје рачуне по свршетку рачунске године закључити и Главној Контроли на преглед поднети....

Чл. 24.

Рачунопологаче, који не би у законом року поднели своје рачуне Главној Контроли на преглед, или би их поднели неправилно..... Главна Контрола казниће по чл. 125. овога закона.

Чл. 25.

Кад рачунопологач и после законога рока и изречене казне, опет не склопи своје рачуне у одређеном

року и Главној контроли их не поднесе, Главна Контрола ће сама одредити једно стручно лице, које ће рачуне склопити, и о томе надлежног министра извести.

У оба ова случаја трошак сноси неуредан рачунополагач, коме ће се за то задржати половина плате.

Из ових цитираних прописа закона о уређењу Главне Контроле увидеће Управа, да дужност за склапање рачуна имају рачунополагачи.

Пошто се Синагога, као што се види из извештаја, који је поднела комисија за зидање Синагоге, почела зидати од марта 1907. год., а рачуни око исплате Синагоге окончани су маја 1909. год., када је колаудирајућа комисија Синагогу примила, то се треба обратити оним лицима који су за то време били рачунополагачи; а рачунополагачи за то време били су: г. Аврам Левић од почетка зидања Синагоге до 31. децембра 1907. год. а затим г. Макс Алкалај, бив. благајници општински.

Према томе, како сам из поднетог ми акта Управе сазнао, да Главна Контрола тражи рачуне за зидање нове Синагоге, и да ови рачуни још нису склопљени то молим Управу да изволи у најкраћем року:

1) Наредити писмено г. А. Левићу, као благајнику општине за 1907. год. да одмах склопи рачуне за зидање нове Синагоге, за време од кад се Синагога почела зидати па до краја 1907. год. и то онако како то закон о уређењу Главне Контроле наређује.

При том може се г. Левић послужити оним подацима, који се налазе у пом. извештају, који је поднела комисија за зидање Синагоге а ради што бржег склапања ових рачуна, подносим и признаницу од 30. маја 1907. год. (у препису под 1) коју ми је г. Левић издао на суму од 885. дин., коју је примио од мене „ради исплаге потребних трошкова за зидање нове Синагоге.“

2) Наредити писмено г. Максу Алкалају, као благајнику од 1. Јануара 1908. год. да одмах, чим г. Левић буде готов са склапањем рачуна за 1907. год. продужи склапање рачуна до краја зидања Синагоге.

Чим ови рачунополагачи буду склопили рачуне

онако, како их Главна Контрола тражи, ја ћу их под мојим потписом спровести Главној Контроли на преглед, као што се то и до сада радило.

У исто време молим Управу да ми ради мога даљега управљања изволи доставити у препису:

1) Акт Главне Контроле, којим тражи рачуне за зидање нове Синагоге;

2) Примедбе финансијске секције, на које ме Управа у своме акту упућује, а које ми у акту није приложила;

3) Одговоре, које буду дали г. г. А. Левић и Макс Алкалај на тражење Управе према горњем моме захтеву.

Слободан сам приметити, да на основу §. 18. правила ове општине, г. А. Левић, члан ове Управе, као интересовано лице, не може учествовати у решавању по овом моме акту, ни у седници, ни у секцији.¹⁸

Усвајајући практику, коју је ова Управа узела да одреди рокове за одговоре, молим Управу да ми одговоре тражене овим мојим актом, изволи доставити најдаље у року од 10 дана од данас.

Београд, 24. Маја 1910. год.

С поштовањем,
Д-р Д. Алкалај.

Црквено-Школска Јеврејска Општина

9. Јуна 1910. год.

Бр. 407.

Београд

20.

Господ.

Д-р Д. Алкалају, адвокату.

Овде.

У одговору на ваш акт од 29 V о. г. Управи ове општине част је известити вас, да је у седници својој

¹⁸ Прп свем том он је учествовао.

од 7. ов. мес. решила, да понова затражи од вас као наредбодавца рачуне о зидању Синагоге „Бет Исраел“ јер Управа налази да г.г. А. С. Левић и Макс Алкалај нису дужни, да исте саставе зато, што они нису руковали тим радом као и зато, што они нису више у служби и под платом ове општине.

На основу овога а и на основу извештаја комисије за зидање Синагоге, да они нису надлежни, да ове рачуне саставе онако, како закон о уређењу Гл. Контроле то наређује, Управа вас моли да у року од 3. (три) дана саставите ове рачуне и Управи овој поднесете на даљи рад.¹⁹

Да би ове рачуне могли саставити Управа вам ставља на расположење архиву општинску као и особље Управе ове.

Потписани вас моли, да и овом приликом примите знаке његовог одличног поштовања.

Председник Управе
Цркв. Школ. Јевр. Општине
А Озеровић

(М. П.)

Црквено-Школска Јеврејска Општина
20. Јуна 1910. год.
Бр. 472.
Београд

21.

Главној Контроли

У вези акта Главне Контроле од 30. Јануара ове год. № 13.062. и акта ове управе од 10. фебруара ове год. Бр. 106. Управи црк. школ. јевреј. општине част је послати Главној Контроли у прилогу под 1 „Преглед о приходу и расходу зидања нове синагоге“ са документима, у колико су од стране одговорних фак-

¹⁹ Г. Левић је био за то, да се одреди рок од 24 часа!

тора бивше управе овој управи послати — на даљи надлежни поступак:

Управа ове општине није могла ове рачуне прегледати на основу § 12. тач. в) својих правила из тога разлога, што одговорна лица нису могла поднети овој управи тражене податке, о чему је Главна Контрола актом ове Управе од 10. фебруара ов. год. број 106 извештена.

Тако исто, пошто су по нахођењу старе Управе исплате и наплате вршене ван општине, о чему такође по њеном нахођењу није ни требало зар књиге водити, то Управа ова није ни у могућности послати Главној Контроли дневник,²⁰ као што то прописи Главне Контроле наређују.

Поменути преглед, као што се из истога види, саставили су чланови тадашње управе општинске. Да ли су исти потписници одговорни за овај целокупан рад, или је зато одговоран само наредбодавац г. Д-р Д. Алкалај, или најзад сви чланови старе Управе, то се оставља Главној Контроли на оцену²¹.

Управа сматра за дужност, да овом приликом нарочито напомене Главној Контроли ту важну околност да је државном влашћу одобрена сума за зидање синагоге гласила првобитно само на 102.000 динара (у округлој суми) а синагога напротив, премашујући ту одобрену суму, износи 183.506.15 без плаћа²². У архиви управиној сада се не могу пронаћи сва потребна акта, која се на овај предмет односе.

Комисија, која је прегледала синагогу, није одређена од стране надлежног г. Министра Грађевина већ од стране старе управе општинске, услед чега је управа ова молила г. Министра Грађевина да он одреди стручну комисију, како је законом о јавним грађевинама про-

²⁰ А шта је радно плаћени благајник?

²¹ Веома достојанствено од стране једне Управе јеврејске општине!

²² То није истина. Државна је власт дала одобрење за 180.000 динара, а не само за 102.000 — Ова последња сума представља вредност лицитационе суме за зидарски посао. А управа није потрошила за зидарски посао 183.506 динара, већ је ову суму потрошила и за водовод, електрику, столове, украс и намештај синагоге.

писано ради пријема синагоге. Така комисија није још од стране г. Министра Грађевина одређена.²³

На завршетку управи овој часг је напоменути главној контроли, да ако она у целој овој ствари налази за целисходно ради тачнијег и бржега прегледа помених рачуна, каквог нарочитог свога изасланика²⁴ одреди, управа је ова вољна, по дужности²⁵ да јој у томе одмах на сусрет изиђе.

Председник
црквено школ. јеврејске општине
А. М. Озеровић

22.

Пошто је Главна Контрола примила ову тужбу Управе јевреј. општине од 20. Јуна 1910. год. са извештајем, што је била поднела комисија за зидање Синагоге, у коме су били приложени разни рачуни о учињеним издацима а међу њима и фактура од Бечке фабрике за излиферовани електрични прибор, на немачком језику, који рачуни нису ни били сређени, као што је потребно, то је Главна Контрола вратила ове рачуне рачунополагачима са својим другим примедбама од 12. Јула 1910. год. Бр. 18285. Ове примедбе штампане су на стр. 153. Извештаја о раду Управе јевреј. општине и њима се рачунополагачи чине одговорним за суму од 197.833.35. Рок за правдање овог издатка био је до 15. Августа 1910. год.

И ако су ови рачуни о зидању Синагоге тек први пут дошли у Главну Контролу актом јеврејске управе од 20. Јуна 1910. год. ипак је рачуноиспитач г. Мих. Петровић, сматрајући ове рачуне као саставни део редовнога прихода и расхода за 1908. год. ове примедбе од 12. јула 1910. означаио као друге примедбе.

²³ И ово није било тачно. Министар Грађевина већ је био одговорио својим актом од 20. Априла 1910. Бр. 3375 да он не сматра, да Синагога спада у категорију јавних грађевина и да по томе он није надлежан да одређује комисију за пријем Синагоге.

²⁴ Много се кидала Управа за једног изасланика! И најзад јој се испуни жеља, јер су дошла два изасланика, а не само један.

²⁵ Добра логика, вољна по дужности!

Пошто рачунопологачи нису ове примедбе хтели примити од послужитеља јеврејске општине, док се они међусобом не споразумеју, ко ће их утуме, рачунопологача примити, то је г. Левић упутио акт Главној Контроли, који акт овде следује, тражећи да се рачунопологачи прунуде да приме ове примедбе.

Рачунопологачи су после међусобног договора примили ове примедбе, и шта је после тога бивало, види се из следећег.

Црквено-Школска Јеврејска Општина Београд.

14. Јула 1910. год. Бр. 528.

23.

Главној Контроли.

Главна Контрола актом својим од 12. окт. мес. Бр. 18285. послала је овој Управи друге примедбе на рачун нове Синагоге за 1908. год. ради предаје на реверс одговорним лицима, с тим, да по извршеној предаји истих Управа ова извести Главну Контролу.

Пошто одговорни наредбодавац и рачунопологачи као што се из изјаве секретара ове општине види, нису хтели да приме поменуте примедбе са рачунима, то је Управа ова под данашњим упутила акт Управи града Београда с молбом, да именоване рачунопологаче и наредбодавца позове и примедбе Главне Контроле преда на реверс.

Моли се Главна Контрола да изволи, ради што бржег окончања овога предмета, наредити Управи града Београда, да одмах позове у примедбама именоване рачунопологаче и наредбодавца, јер су исти при путу,²⁶ те да примедбе и рачуне приме и даље надлежно поступе.

За председника
Цркв. школ. јев. општине
Члан

A. C. Левић

²⁶ Дакле када се људи спремају да иду за време ферија по бањама на лечење или одмор, треба их задржати с пута као неке злочинце!

24.

Главној Контроли

Примедбама Главне Контроле од 12. Јула 1910. год. Бр. 18.285 тражи се од г. Д-р Д. Алкалаја и чланова комисије за зидање Нове Синагоге г. Нисима Бенароја, Нахмана С. Амара, Самуила Ј. Меламеда и И. Тајтацаковића да поднесу рачуне Главној Контроли онако, као што се овим примедбама тражи.

Главна Контрола је ове примедбе донела на основу акта Управе црк. школ. јев. општине од 20. Јуна 1910 Бр. 472., у коме је горња лица означила као лица одговорна за састав ових рачуна за зидање Нове Синагоге. Међутим ова преставка управе црк. школ. јев. општине није тачна.

Пре свега треба бити на чисто, да ли у опште рачуни за зидање Нове Синагоге подлеже расматрању од стране Главне Контроле и то са следећих разлога.

Цркв. Школ. Јев. Општина има поред школе и двеју синагога још много других установа и заведења. Рачуне школа и обеју синагога прегледа на основу §. 47. општ. правила Главна Контрола а остале рачуне, не прегледа Главна Контрола већ их прегледа и разрешава рачунопологаче сама Управа цркв. школ. јев. општ. У те установе, чије рачуне не прегледа Главна Контрола спада између осталог гробарско заведење, које има много прихода и расхода и нарочито каса управе цркв. школ. јевреј. општине, која има такође веома великих расхода и којој се додају као приходи сви вишкови, који преостају по рачунима касе школске и обеју синагога, који се шаљу Главној Контроли на расматрање. и за које никад Главна Контрола није тражила објашњење ни преглед рачуна касе управине, и ако ова каса гута све приходе.

Према овоме пошто у општинским правилима нема одредбе, да се морају Главној Контроли поднети рачуни за зидање једне зграде општинске, већ се шаљу, рачуни за редовне приходе и расходе, ми налазимо, да рачуни за зидање нове синагоге не подлеже расматрању од стране Главне Контроле.

Но при свем том, *ми од овога не правимо пишање и немамо ништа прошиву тога, да Главна Контрола прегледа и ове рачуне за зидање нове синагоге*, само тражимо и молимо, да Главна Контрола позове за *склапање рачуна* она лица, која су по закону за то одговорна.

Као што је Главној Контроли познато управа црк. школ. јевреј. општине има свога стручно образованог благајника под платом, чија је дужност да води благајну и књиге и да склопи рачуне за школу и обе синагоге и да их поднесе Главној Контроли на преглед.

Нова је синагога зидана у 1907. и 1908 години а за то време били су благајници општински: г. Аврам С. Левић до краја 1907. год. и г. Макс Алкалај до краја зидања синагоге.

Па пошто су по чл. 22. и 24. закона о уређењу Главне Контроле благајници општински као рачунополагачи (види чл. 112. зак. о општ.) дужни склопити рачуне и послати их Главној Контроли, то молимо Главну Контролу, да на основу наведених законских прописа, изволи:

1) наредити г. А. С. Левићу, да као благајник општине за 1907. склопи рачуне за зидање синагоге за време, од кад се је синагога почела зидати па до краја 1907. и то онако, како то закон о уређењу Главне Контроле наређује.

2) наредити г. Макс Алкалају, да као благајник општине од 1. Јануара 1908. до краја зидања нове синагоге, да одмах чим г. Левић буде готов са склапањем рачуна, продужи склапање ових рачуна до краја зидања нове синагоге.

Да је г. Аврам С. Левић доиста био благајник јеврејске општине за 1907. види се из самих акта и дневника, који су за ту годину поднети Главној Контроли на преглед. А поред тога подносимо у препису признаницу једну од 30. Маја 1907. из које се види, да је г. А. С. Левић благајник цркв. школске јевреј општине примио од г. Д-р Д. Алкалаја. 885. (осамсто-

тина осамдесет и пет динара)²⁷ ради исплате потребних трошкова за зидање нове Синагоге.

Тако исто постоји одлука управина од 20 Маја 1907. Бр. 66., којом је услед тога, што ће благајник општински имати више званичног посла за исплаћивање и наплаћивање рачуна за нову синагогу, наређено благајнику г. А. С. Левићу, да он у тој цељи бар два пута недељно буде у канцеларији општинској

Горња лица, као благајници општински, одговорни су за склапање рачуна за зидање нове синагоге као рачунопологачи.

Што се тиче одговорности као наредбодавци, имамо да приметимо следеће: Пошто су одлуке за расходе учињене за зидање синагоге донете у седницама управиним, то као наредбодавци немају да фигурирају лица, која су саставила комисију за зидање нове синагоге, већ цела управа, и ми доле потписани, као бивши чланови тадашње управе, која је синагогу зидала, примамо одговорност као наредбодавци, а ни у ком случају као рачунопологачи, тако исто не примамо дужност за склапање рачуна, јер ни по каквом законском пропису наредбодавци немају дужност да склопе рачуне, већ ту дужност имају само благајници општински.

Овом приликом слободни смо напоменути да је управа цркв. школ. јевреј. општине неверно преставила у своје акту од 20. Јуна Бр. 472 да је сума, која је првобитно државном влашћу одобрена за зидање синагоге гласила на 102.000 динара, док сада трошкови износе 183.506. динара.

У самој ствари управа је добила одобрење од стране г. Министра Просвете, да се за зидање синагоге и школе може трошити до 180.000. динара. Овај акт Министра Просвете треба да се нађе у актима и чудновато изгледа, да садашња управа општинска примећује, да су та акта нестала. Ми ћемо накнадно поднети оверени препис овога акта, који ћемо тражити из архиве Мин. Просвете. Сума у 102.000. динара, на

²⁷ Овај је новац узео г. Др Д. Алкалај из уложне књижице фонда Браће Авријела.

коју се садашња општинска Управа позива, односи се на суму лицитације за зграду синагоге, без намештаја украса, водовода, електрике и столова, док сума у 183.506. динара обухвата не само грађевину, већ и све ове ствари.

Комисија за зидање синагоге, која је поднела преглед о приходима и расходима за нову синагогу, била је одређена од стране старе Управе, да води надзор над грађевином и умољена је доцније од стране старе Управе, де новој Управи поднесе извештај о приходима и расходима за нову синагогу, пошто је њој ствар позната, што је она и учинила.

Молимо Главну Контролу, да ради бољег прегледа одвоји рачуне за 1908. год. за редовне приходе и расходе од рачуна за зидање нове синагоге, који се имају засебно саставити, јер се синагога почела зидати у 1907. год. и у текућим рачунима 1907. год. нису никако показати приходи и расходи за нову синагогу извршени у 1907. год.

На основу свега изложеног молимо Главну Контролу, да изволи донети своју одлуку у начелу, ко је дужан склопити рачуне за зидање нове синагоге, како би се према томе могли управљати, јер је и нама стало до тога, да ти рачуни буду што пре окончани.

Решење по овој молби молимо, да Главна Контрола достави за нас првопотписаном г. Д-р Д. Алкалају, адв. овд.

Београд 28 Јула 1910 год.

Стара Управа цркв. школ. јев. општине
потпредседник

Д-р Д. Алкалај с. р.

Чланови :

Хаим Д. Азриел, Соломон Азриел, Соломон Нисим, Аврам Коен, Нисим Бенаројо, Самуел Меламед, Исак Тајшацковић, Нахман Амар.

Црквено-Школска Јеврејска Општина
23. Августа 1911. год.
Бр. 636.

25.

Главној Контроли

У закону заштиту општинских интереса без икаквога призрења на поједине неп средно о томе заинтересоване личности, нека је овој Управи дозвољено, да баш у овој прилици учини Главној Контроли следећу хитну представку.

Управа је ове општине, ради што прецизнијег и тачнијег одправљања дужности, актом својим од 14. Јула Бр. 528. умолила била Главну Контролу за потребну наредбу Управи Града Београда, да послате овој Управи II примедбе Главне Контроле актом њеним од 12. пр. мес. № 18285. што пре на потпис достави одговорним за то лицима, пошто се они под разним изговорима никако не сложише на пријем истих преко ове Управе. Је ли и шта после тога по овој хитној ствари урађено, Управи овој још није познато, пошто ни од кога од њих није она још примила какав одговор и ако им је достављени за то рок већ протекао. Напротив, да би како год недовољне по њих гласове о томе сузбили, они упорно износе, како су *место стварног одговора* на поједине тачке већ примљених примедба, истом сада покренули питање о ненадлежности Главне Контроле за расправу ове ствари, т. ј. да они, по погрешном њиховом извођењу, у опште немају шта да одговарају, кад овде, веле, никако и не може бити речи о њиховом руковању каквом *општинском имовином* већ једино и само о руковању неком *приватном имовином*,²⁴ из чега се по њих не може у опште никаква одговорност у том случају ни изводити.

²⁴ Ово је и сувише наивно. Зар може ма какав мислени човек држати да ће когод тврдити да општинска Синагога није *једна* општинским повцем већ приватним?

Ако пронесени о томе гласови у истини постоје, што Управа ова ни у ком случају не сме веровати, нарочито после свега оног, што је до сада по овој ствари од стране Главне Контроле као надлежне већ урађено, онда је тенденција о искључењу и ненадлежности њеној за расправу ове ствари и сувише провидна. Тако застирањено гледишше не сме се за правилно узети. Прописи законски о томе и сувише су јасни. Руковаоци општинском имаовином морају за свој неправилан рад да одговарају по заслузи, па ма какав он иначе положај у друштву заузимао.

Ради што правилније оцене о томе, да овде једино може бити говора искључиво само о руковању општинском а никако приватном имаовином и да према томе дакле Главна Контрола мора бити надлежна за расправу ове ствари, нека поред осталог за доказ послужи и овај важан моменат.²⁹

Према свему изложеном, сматрајући да је на основу § 47. ово општинских правила доиста Главна Контрола надлежна за расправљање ове замашне ствари, као што је Главна контрола у читавом низу година једино и расправљала све у опште рачунске односе по учињеним примедбама, Управа ова најучтивije моли Главну Контролу да на основу чл. 15. зак. о њеном уређењу као и последње алинеје чл. 53. истог закона изволи што пре донети своју коначну одлуку о последицама евентуалне одговорности дотичних рачунополагача и наредбодаваца, како се на штету општинских интереса не би погрешно извело, да и поред свих законских прописа и одговорности за руковање општинском имовином, ипак нико за то не мора да сноси одговорност.

Председник Управе
Црк. Школ. Јевр. Општине
J. K. Челебоновић.

²⁹ Разлагана о томе, да Синагога није подигнута приватном имовином већ општинском, тако су банална, да их не наводимо да не бисмо заморили наше читатеље.

26.

Овај чл. 43. зак. о уређењу Главне Контроле гласи овако :

Рачунопологачи кад усвоје примедбе Главне Контроле, дужни су одмах попунити недостатке, погрешне и противзаконе издатке и исправити погрешке у рачунима. Не усвоје ли они примедбе Главне Контроле, даће свој одговор у прописној форми, и у року који им остави Гл. Контрола.

Кад рачуноиспитач нађе, да се рачунопологач одговором својим није оправдао, мора учинити на рачуне и друге примедбе, у којима ће се разложима поткрепити тражење Главне Контроле, и позвати рачунопологача да у стављеном року исте изврши.

После одговора рачунопологача на ове друге примедбе, ако их не усвоји, рачуноиспитач подноси Главној Контроли тужбу у смислу одредаба, које по закону о поступку судском за грађанске парнице, важе за редовне тужбе, и предмет се даље расправља судским путем.

Као што се из овога види Управа јевреј. општине тражила је од Главне Контроле да поступи по последњој алинеји чл. 53 т.ј, да рачуноиспитач поднесе тужбу противу одговорних лица. Па пошто је практика да уз тужбу тражи Главна Контрола и обезбеду, то да је Главна Контрола поступила по захтеву Управе јеврејске општине, они чланови раније Управе општинске, која је зидала Синагогу, били су у опасности да им се стави забрана или прибелешка, или у најбољем случају, да буду тужени за целу суму колико је Синагога стала. Питамо ми наше читаоце, да ли је икад постојала у Јеврејству једна Управа јеврејске општине, која је тако поступила према члановима раније Управе. То је уникум у Јеврејству, и то се могло десити за време једне Управе, чији су чланови били: Аврам Озеровић, Јаков Челебоновић, Аврам Левић, Бенко Давичо, Д-р А. Фаркић, Марко Барух и Јаков С. Коен.

Најзначајније је при томе, да тај акт од 23. августа 1910. год. Бр. 636. и није потекао из седнице Управе општинске, већ га је написао сам један члан и потписао га други, па су га Главној Контроли послали у име Управе јеврејске општине и нису се устручавали да у овом акту казују: *нека је овој Управи дозвољено и ако управа о томе није ништа решила.*

О том неправилном поступку протестирао је г. Нисим Бенаројо на седници од 16. јануара 1911. год. казујући како о овоме акту од 23. августа 1910. год. није решавано на седници Управиној, што се може најбоље видети из протокола седница. На дан 23. августа 1910. год није ни одржата каква седница, већ је претходна седница била је 15. августа а идућа седница била је 29. августа, па ни на једној од ових седница није било говора о таквом акту, који се има послати Главној Контроли. Овај протест г. Бенароја није имао никаква дејства.

27.

Поред горњег акта од 23. августа 1910. и сама Управа упутила је Главној Контроли један акт 4. септембра 1910. Бр. 675 под подписом свога подпреседника.

Овај акт, који је веома опширан, наштампан је на страни 161 Извештаја о раду Управе Црквено школске Јеврејске Општине (наравно без датума) и завршава се овако:

Управа ове општине моли Главну Контролу, да рад по рачунима за зидање Синагоге по закону изволи продужити и да питање о томе, ко је дужан да исте склопи, поново не расправља, кад су ти рачуни од одговорних рачунополагача већ склопљени и Главној Контроли поднесени, па по њима чак и друге примедбе учињене.

Ми се узалуду питамо, шта је могло руководити нашу поштовану Управу општинску, да моли Главну Контролу, да се не упусти у решавање питања, ко је дужан да склопи рачуне.

Ако је Управа хтела само то, да има рачуне прописно склопљене и прегледане од Главне Контроле, шта би јој смегало, да Главна Контрола реши истакнуто питање? Најзад како је Управа могла тврдити, да су одговорни рачунопологачи т.ј. г. г. Нисим Бенаројо Самуел Меламед и остали, ове рачуне већ склопили, кад су ови сами у ранијем акту своје од 12. маја 1910 тврдили, да они нису били одређени за склапање рачуна онако, како је по закону о уређењу Главне Контроле прописано и Управа ову њихову одбрану усвојила? Она се затим обратила г. Д-р Д. Алкалају, тражећи од њега, да он склопи те рачуне, но и он је ту дужност од себе одбио. Према оваквом стању ствари како је могла Општинска Управа у једном званичном акту тврдити, да су одговорни рачунопологачи те рачуне већ склопили, кад се зна и који су ти одговорни рачунопологачи, који су те рачуне склопили?

Главна Контрола на основу аката Јеврејске Општине и објашњења, датих од стране раније Управе, донела је решење своје од 28. октобра 1910. које је одштампано на страни 154. Извештаја о раду Управе Јеврејске Општине.

Као што се из тога решења види, Главна Контрола није нашла да су Д-р Д. Алкалај, или комисија за зидање Синагоге, дужни да склопе рачуне, као што је садашња Управа Јеврејске Општине тражила. Тако исто Главна Контрола није нашла за сходно, да одмах поступи по последњој алинеји чл. 53. закона о њеном уређењу. да нареди рачуноиспитачу, да поднесе тужбу противу одговорних лица, као што је то Управа Општинска тражила, већ је нашла, да има места, да поступи решавању покренутог питања о томе, ко је дужан да склопи књиге.

Главна Контрола је утврдила, да су дужност за склапање рачуна имали благајници као рачунопологачи, али пошто је исплата вршена преко Београдске Трговачке Штедионице, Главна Контрола је одредила два рачуноиспитача, да на лицу места склопе те рачуне.

Одређени рачуноиспитачи г. г. Мих. Петровић и

Таса Мајсторовић, склопили су рачуне у присуству чланова раније Управе.

После склапања рачуна, они су на дан 13. јануара 1911. год. члановима раније Управе ставили ваздан неких питања, чинећи их одговорним за суму од 302.285. — дин. На ова питања рачунопологачи су дали одговор, који ниже следује. И ако овај рад рачуноиспитача од 13. јануара 1911. представља само низ питања, а није реферат послат Главној Контроли, ипак је садашња Управа Општинска, овај рад штампала на страни 156. свога „Извештаја“, како би тиме доказала цео неправилан рад раније Управе, која је зидала нову Синагогу, хотећи да представи свету, како су је рачунопологачи и после склопљеног рачуна учинили одговорном за суму од 302.285 динара.

28.

На реферат г. г. рачуноиспитача од 13. ов. мес. имамо да одговоримо следеће:

I У опште.

1) Ми налазимо, да овај извод о Зидану Синагоге „Бет Јисраел“ ми потписујемо само као наредбодавци, а на против да су као рачунопологачи дужни овај извод потписати г. Аврам Левић, који је био благајник општински за 1907. год. и г. Макс Алкалај, који је био благајник општински за 1908. год. за које је време Синагога зидана.

Г. Левић сеистина извињава да је Управа општинска одузела исплату од њега и пренела на Трговачку Штедионицу али та одбрана не стоји.

Као што се из протокола седнице од 20. маја 1907. год., који се већ налази међу актима види, одлучено је, да се новац концентрише у трговачкој штедионици, али да исплату има да врши благајник г. Левић.

Ово што је новац концентрисан у трговачкој штедионици учињено је са два разлога, један да новац не

лежи бесплодно — други, због веће сигурности, да не би новац лежао у канцеларији општинској, која је тада била на Калимегдану, и у којој није нико становао-

Г. Левић у свом акту од 22. октобра 1910. год. упућеном Главној Контроли наводи даље у своју одбрану, као да је он тражио одсуство од општине и за доказ подноси записник Управе од 20. априла 1907. год. Бр. 58. — Међутим ово одсуство је добио од 20. априла 1907. год. па за 20 дана, дакле до 10. маја 1907. год. а после тога на дан 20. маја 1907. год. донета је одлука Управина под № 66. да је г. Левић дужан бити најмање 2 дана недељно у канцеларији општинској ради исплате и наплате рачуна за зидање синагоге. Од тога времена г. Левић није тражио никакво одсуство.

2) Ми сматрамо, да се текући рачуни за бившу тако звану Нову Синагогу за 1908. год. имају засебно закључити а рачуни за зидање Синагоге Бет Исраел опет засебно, пошто је то подизање једне грађевине, која треба да састави једну целину и што је Синагога подигнута у току 1907. и 1908. год. дакле у току две године, као што се види из поднетих рачуна.

3) Молимо да се утврди, да су 72. државна 2^о лоза Нове Синагоге продата по решењу Управе јевреј. Општине од 28. јула 1907. год. № 82. и то јула 1907. год. као што гласе берзанске закључнице а да је међутим благајник г. А. Левић у рачуну Нове Синагоге за 1907. год. показао као да их је 31. децембра 1907. имао још у каси у природи. Овом неверном представком од стране г. Левића изазвао је он, да Главна Контрола није још крајем децембра 1907. год. распитала за рачуне о зидању Синагоге. Да је г. Левић представио на дан 31. децембра 1907. год. да су ова 72 ком. лоза продата и да је вредност употребљена за зидање Синагоге, Главна Контрола би још тада тражила рачуне о зидању Синагоге и Управа би онда настала, да се ти рачуни благовремено доведу у ред и ажур и не би настало то, што је сада наступило.

II У појединостима.

1) Господа рачуноспитачи траже, да поднесемо одобрење г. Министра Просвете за расходовану суму.

На то имамо де одговоримо следеће:

По правилима јевреј. општине а нарочито по §-у 12. и по тач. ж) § 12. Управа заступа и представља општину и управља општинском имаовином, покретним и непокретним имањем у сваком погледу.

Тако исто по § 68. општин. правила Управа саставља сваке године буџет прихода и расхода. Овај буџет не иде на одобрење г. Министру Просвете или ма каквој власти, већ је меродаван и пуноважан чим га Управа састави.

Према томе Управа јевреј. општине самостално и пуноважно рукује општинском имаовином а није погребно да тражи ма чије одобрење.

Једино ограничење, које се налази у правилима општинским јесте одредба тачке д. § 12. која гласи:

Између осталог у делокруг Управе спада и следеће:

д) Одобрење извесних расхода преко одређених сума у појединим гранама општинског буџета, фондова, заведења или других установа до суме од 1.000. динара. Преко те суме потребно је тражити одобрење од г. Министра Просвете и Црквених Послова.

Да би се ова одредба разумела треба је донети у везу са одредбом тач. г) § 42. која гласи:

У опште делокруг је ових татора;

г) Да прикупљају приходе и чине ванредне издатке (т.ј. ван буџета) до 100 динара. За веће суме потребно је тражити одобрење Управе.

Управа ове ванредне издатке, који се буду у току године показали по разним гранама буџета, дакле прекорачење буџетских позиција, одобрава сама, ако износе до 1.000. динара а ако износе преко 1.000. динара онда је Управа дужна у смислу тач. д) § 12. да тражи одобрење Министра Просвете.

Према таквом значају тач. д) § 12. општин. правила Управа није ни дужна тражити одобрење за подизање једне синагоге, јер то није прекорачење једне

у буџету одобрене позиције. Тако исто не би требало тражити одобрење, када би Управа зидање Синагоге ставила у свој буџет, предвиђајући у редовном буџету приходе и расходе за то. Али при свем том реда ради Управа је смаграла за своју дужност, да се обрати Г. Министру за одобрење и подвела је подизање Синагоге као расход ван буџета.

С тога се је управа актом својим од 5. Јануара 1898. год. Бр. 7. обратила Господ. Министру са пред-ставком, да је збор одлич. грађана решио да се подигне једна нова Синагога. Управа у том акту изречно наглашава: Пошто је по правилима општинским за издатке ван буџета, преко 1.000. Дин. потребно одобрење. г. Министра Просвете и Црквених Послова, то се понизна Управа обраћа господ. Министру овом молбом, да изволи одобрити, да општина може ради зидања једне синагоге и школе потрошити до 180.000 динара.

На ову молбу Управа је добила одговор господ. Министра Просвете од 5. Марта 1898. год. ЦБр. 9., који овако гласи:

„У одговору на писмо Управе Цркв. Школ. Јевреј. Општине од 5. Јануара тек год. Бр. 7. извештавам је, да сам на основу чл. 3. зак. о уређењу Мин. Просвете и Цркв. Послова усвојио предлог те управе и одобрио у начелу, да се према одлуци збора те општине може подићи у Београду нова Синагога.

У исто време стављам до знања Управи, да је општина дужна накнадно тражити одобрење места и плана за грађење синагоге, и показати изворе за ову грађевину потребних материјалних средстава.

Мин. Просвете и Цркв. Послова
Андре Ђорђевић с. р.

Ову молбу Управе Јевреј. Општине од 5. Јануара 1898. год. као и одговор г. Министра Просвете од 5. Марта 1898. год. ЦБр. 9. прилажемо у препису под 1.

Овакав одговор Господина Министра Управа је наравно смаграла као позитиван одговор на њену молбу и држи, да ће и сваки мислени човек тако разумети.

Управа не би могла ни слутити, да ће бити неке Управе Јев. Општине, која ће јој оспорити да постоји одобрење од г. Министра Просвете за предвиђени расход, као што чини садашња Управа!

Услед оваког разумевања одговора Господ. Министра Управа је на седници својој од 21. Марта 1907. год. Бр. 38. решила, да за евентуалне вишкове до 180.000. дин. не треба тражити одобрење од г. Министра Просвете, пошто до те суме већ имамо одобрење.

Пошто је г. Министар у свом одобрењу условио да се накнадно тражи одобрење за план и место, услед чега је и употребио израз „у начелу“ то се управа накнадно обратила г. Министру за одобрење за план и место, и ово одобрење г. Министар је издао својим решењем од 12 фебруара 1925. год. ЦБр. 1975/904., које прилажемо у препису под 2.

При поднашању планова са предрачуном на одобрење г. Министру Просвете, Управа говори један пут да је предрачунска цифра 152.000. дин. други пут 120.000. динара. Све те цифре односе се наравно на предрачунску цифру за зидарски посао а не за подизање целе грађевине са намештајем, електриком, столочима, водоводом, украсом и т. д. јер те ствари не означају се у плану и предрачу. Шта више у самим тим актима Управа је нагласила да код овакве предрачунске цифре имаће одобреног кредита и за остале расходе, који се буду појавили, што се односи на намештај, украс и т. д.

Према свему изложеном Управа држи, да она има одобрење од г. Министра Просвете, да може за зидање синагоге потрошити до 180.000. дин. и за доказ тога одобрења служи акт. г. Министра Просвете од 5 марта 1898. год. ЦБр. 9 у вези са актом Управе од 5 Јануара 1908. год. Бр. 7.

2) На примедбу односно суме у 40.000. динара узете на зајам од Болничког Фонда, имамо да одговоримо следеће:

Болнички је фонд једна установа јеврејске општине. Па пошто управа има право да располаже са свима

општинским установама, то је она имала право да располаже и са овим фондом, и није била ни по каквом законском пропису дужна, да тражи ма чије одобрење. Ова је позајмица извршена на основу решења Управе.

Бројеве тих решења не можемо навести, јер нам садашња Управа општинска није ставила на расположење књигу о протоколима седница.

3) На примедбу односно суме у 10.000. дин. узете на зајам од пензионог фонда општинских службеника имамо да одговоримо да, је овај зајам извршен на основу решења општинске управе од 28. Јула 1907. год. Бр. 82. —

Управа је могла располагати овим фондом на основу чл. 27. уредбе о пензионом фонду одобрене од стране Министарства Просвете и Цркв. Послова решењем од 2. октобра 1900 год. ЦБр. 1121., по коме Управа овим фондом рукује. Поред тога сви службеници општински, чланови овог пензионог фонда, дали су писмено одобрење да Управа може овај новац узети на зајам, које се одобрење налази у актима општинским за зидање Синагоге. .

У осталом Управа је донела своје решење да овај зајам врати пенсионом фонду што пре.

4) На примедбу рачуноиспитача зашто је плаћено предузимачу 140.173 динара, када се по извештају колаударајуће комисије од јануара 1911. год. има предузимачу да се исплати свега динара 100.915,15 имамо да одговоримо следеће;

Управа општинска која је зидала Синагогу 1907. и 1908. год. фунгирала је до марта 1909. год. Тада је изабрана нова Управа општинска којој је ранија Управа предала дужност. Према томе управа која је била на служби до марта 1909. год. има да положи рачуне до тога времена. Шта се догодило после марта 1909. год. не тиче се оне Управе, која је зидала Синагогу већ оне друге Управе, која је доцније изабрана.

Ова друга Управа изабрала је на седници својој једну колаудирајућу комисију одредивши за чланове исте г- Николу Несторовића, проф. Унивезитета и г. Милутина Сарића вишег инжињера Министар. Грађе-

вине, као што се види из акта Црк. Школ. Јевреј. Општине од 17. априла 1909 год. Бр. 222., који се прилаже у прилогу под 3.

Ова је прва колаудирајућа комисија извршила преглед Синагоге у присуству надзорног инжињера и предузимача и поднела о томе извештај Управи Јевреј. Општине.

Управа је усвојила извештај прве колаудирајуће комисије и окончани рачун ново саграђене Синагоге и актом својим од 19. маја 1909. год. Бр. 294. наредила је комисији за зидање Синагоге да исплати предузимачу целу зараду његову за ново саграђену Синагогу дин. 141.397.58, по одбитку извесних бовификација у дин. 1.224.58, дакле да му се исплати динара 140.173, што је комисија за зидање Синагоге и учинила.

Овај акт Управе од 19. маја 1909. год. Бр. 294. прилаже се у препису под 4.

Према томе ако има неке неисправности у томе, што је предузимачу г. Виктору Азриелу више исплаћено, зато има да одговара она Управа која је избрала прву колаудирајућу комисију и наредила коначну исплату.

Овај одговор важи и за оне примедбе, да би требало од предузимача одбити неку суму од дин. 3.500 за извесне оправке, као и неку суму у дин. 3.000 за царину.

За све ово има да одговара она Управа, која је избрала прву колаудирајућу комисију и која је наредила коначну исплату.

5) На примедбу, зашто, није одбијено од предузимача по 1^о „ у име обртне порезе, имамо, да одговоримо, да је по нашем мишљењу ова примедба неумесна. Пошто је Синагога приватна грађевина то општина није могла од предузимача одбити овај проценат. Да је Синагога приватна грађевина а не јавна одлучио је и г. Министар Грађевине својим решењам од 28. априла 1910. год. Бр. 3376, које прилажемо у препису под /5.

У осталом на ову примедбу има да одговара она управа, која је одобрила коначну исплату Синагоге.

6) На примедбу рачуноиспитача да нас чини одговорним за суму од динара 4.988, коју гражи друга колаудирајућа комисија, част нам је одговорити, да је ова примедба са свим неумесна. Пре свега овде би могло бити речи само о суми од дин. 988, коју траже три члана комисије одређена од стране г. Министра Грађевине а на молбу Министра Просвете и Црквених Послова, а никако и о оној суми од дин. 4000 коју траже г.г. Ивачковић и Илкић, који нису одређени од стране Министарства већ приватно од стране Јеврејске Општине.

Но и односно ове суме од динара 988 немамо ми да одговарамо већ она Управа, која је изабрала прву колаудирајућу комисију, ако је ова доиста погрешно изабрана.

7) На примедбу г.г. рачуноиспитача, да покажемо у чему нам се састоји разлика у динара 13.251.50 одговарамо да нам се састоји у следеће:

1) у суми плаћеној Народној Банци према приложеном писму Народне Банке	10.000.—	
2) у примању од Општине Јев. по признаници г. Левића од 30. маја 1907. год.	1.000.—	
3) у примању од Београд. Тргов. Штедионице, према писму Штед. од 15. ов. мес. у	2.190.—	
4) у уложној књижици Београдске Трг. Штед. у	61.50	13.251.50

На гај начин ми смо одговорили на сва питања господе рачуноиспитача.

Са наше стране имамо да приметимо још следеће:

Када се од суме целокупног расхода од	дин.	198.668.20.
одбија горња сума, која није утрошена на зидање у износу	„	13.251.59.
излази, да је за зидање Синагоге и школе утрошено	Свега дин.	185.417.70.

која је сума употребљена не само за зидање већ и за намештај, украс синагоге и друге разне приборе.³⁰

Пошто за овај вишак у динара 5.417.70. не постоји одобрење од стране г. Министра Црсовете, нити је Управа ствари набављене за горњу суму увела у буџет расхода то молимо Главну Контролу, да она пише садашњој управи, да за горњу суму у динара 5.417,70. тражи накнадно одобрење од г. Министра Просвете.

Ова омашка могла се десити једино услед тога, што рачуни о зидању синагоге нису били на време готови, јер иначе ми би смо могли тражити накнадно одобрење од стране господ. Министра Просвете или још простије, ми смо могли извесне расходе, као за столове, електрику, водовод и разне набављене украсе увести у редован буџет за 1908. год. и тада не би прекорачили одобрену нам суму.

Молимо Главну Контролу да изволи поднете рачуне одобрити и дати потребну разрешницу.

Београд. 15. Јануара 1911. год

С поштовањем

Д-р Д. Алкалај, Хаим Азриел, Исак Тајшацаковић, Аврам Меворах, Самуел Меламед, Соломон Азриел, Нисим Бенаројо, Соломон Нисим, Нахман Амар, Аврам Коен.

29.

После склапања рачуна и после добивеног одговора рачуноиспитачи су саставили свој реферат Главној Контроли од 21. јануара 1911. који овако гласи;

Рађено 21. јануара 1911. год.
у Главној Контроли.

Главној Контроли.

По решењу редовне седнице Главне Контроле од 28. октобра 1910. год. бр. 27304, склопили смо и пре-

³⁰ Ова је сума за дин. 1910 већа од суме на страни 31. Разлика долази отуда, што су неки споредни трошкови као и сума у 885 дин. што је издао г. А. Левић унести у расходе за зидање Синагоге.

гледали рачуне о поиходу у расходу Нове Јеврејске Синагоге за 1908. год. и као саставни део тога рачуна рачун о грађењу Нове Јеврејске Синагоге „Бет Јисраел“ а по ком су рачуну одговорни г. г. Д-р Д. Алкалај, Хаим Д. Азриел и т. д. и тим прегледом нашли, да су горе поменуга лица са зидањем горе поменуге Нове Синагоге „Бет Јисраел“ оштетили касу Управе Црквено Јевр. Општине са 328.387.04 дин.³¹ и то на овај начин:

I.) Што је без коначног одобрења г. Министра Просвете и Црквених Послова, а по приложеном под 2. Главном Изводу од 13. Јануара ове год. утрошено на грађење Нове Синагоге „Бет Јисраел“

Дин. 195.416.70

II.) Што и т. д.

Прилажемо оба рачуна речене Синагоге са свима актима овога дела, на даљи законски поступак.

Рачуновспитачи

Мих. Пешровић,

Таса Ж. Мајсторовић (одваја се)

Предњи реферат писао је г. Петровић сам без споразума са мнош. Кад сам написато прочитао, нисам могао потписати исто зато, што налазим да је у реферату стање овога рачуна изнесено нетачно а мишљење дато погрешно.

Ево да објасним у чему:

1) По главном изводу који смо, по склопљеном рачуну на лицу места, саставили и потписали г. Петровић и ја, а који је признат и потписат и од свију чланова старе и нове управе овд. Цркв. Школ. Јевреј. Општине — целокупно примање на подизање ове грађевине износи, по одбитку 10.000 динара, којих је задржала Народна Банка при издавању 4⁰ ренте на име заложенога дуга (види тач. б. примања и тачку 122. главног извода)

Свега Дин. 188.668.20

остало неутрошено и предато у готову . 3.251.50

Дин. 185.416.70

³¹ Овде се г. Мих. Петровић показао као генијалан рачуновспитач Синагога је коштада свега дин. 185.416 а он тврди, да су рачуноволагачи видањем Синагоге оштетили касу општинску са 328.387 дивара.

За толику суму одговорни су рачунопологачи да правдају. И као што је утврђено наведеним изводом рачунопологачи су важећим документима оправдали издавање целокупне примљене суме. Није, дакле нађено у овом рачуну мањка, ни утаја, ни злоупотребе ни за једну пару. Напротив из целога рада види се, да су **тужени рачунопологачи** уложили великога труда око ове грађевине *без икакве своје личне користи, но чистио из религијозног одушевљења према својој верској цркви.*

Има, по моме утврденом мишљењу, по овом рачуну законских неправилности. Те су:

• 1) За подизање ове нове Синагоге тражила је општина одобрење од господ. Министра Просвете и Цркв. Послова, да може утрошити свега до 180.000 динара. Г. Министар је актом приложеним под 1 у овоме реферату одговорио, да одобрава у начелу подизање нове Синагоге. О суми издатка није изриком ништа у акту г. Министра казато. Доцније је следовало одобрење месца и планова, али нигде није поменуто, колико се може утрошити на исту грађевину. Тадашња Управа општинска, сада тужени рачунопологачи сматрају, да им је наведеним актом г. Министра одобрено, да могу издати на ову грађевину 180.000 динара.

Садашња нова Управа општинска сматра, да не постоји одобрење ни за коју суму издавања на ову грађевину. Ја не могу рећи, да ли се наведено решење г. Министра Просвете и Цркв. Послова може примити за одобрење расхода или не. Молим да то оцени седница Главне Контроле, па ако нађе да не важи за издатак до 180.000 динара, онда ће бити потребно, да општина тражи од г. Министра накнадно одобрење за свих 185.416.70 динара издатих за подизање ове грађевине.

2) Ова Цркв. Школ. Јев. Општина има у својој каси засебне фондове: гробљански, болнички и пензиони, о којима као ни о главној каси своје општине, према својим правилима, не подноси рачун Главној Контроли ни ма којој државној власти, него *сама Управа општинска* рачуне о томе прегледа, окончава и разрешава. Прегледу Главне Контроле под-

носи, по својим правилима, само рачуне о приходу и расходу цркве и школе. Остале не. Из тих својих фондова болничког и пензионог учињена је по решењу Управе општинске позајмица и то из првога 40.187 а из другога 10.000 динара и то је утрошено на грађење ове нове Синагоге с тим, да то попуни општина фондовима из својих прихода и капитала. А за те позајмице није тражено нарочито одобрење. А да ли је одобрење потребно, по коме закону и од које власти, није ми познато, *пошто за ову општину не може се применити наш закон о општинама*, јер ова није политичка општина, нити је за такву законом призната а нејасно је, да ли за њу важи наш закон о цркв. властима православне вере, а ово је вера Мојсијевска.

3) За утрошених Дин. 29.233.55 добивених за продати плац, није по моме мишљењу, оштећена та маса, јер је она и купила плац, нити фонд те масе.

4) Стара Управа ове општине ослањајући се на акт г. Министра Грађевине бр. 3.376., који је приложен уз уговор тужених под 15. којим је објашњено да се ова грађевина не може смањити за јавну грађевину - није наредила Штедионици Трговачкој, која је по овлашћењу исте Управе вршила исплате за ову грађевину, да при исплатама задржи од предузимача обртни порез, који са прирезом износи динара 2.803.46, но та се пореза може наплатити из кауције предузимачеве, која још лежи у општинској каси у динара 10.000.—

5) По протоколу колаудационе комисије требало је, према условима у уговору, задржати од зараде предузимачеве на име несолидне израде динара 3.500 и на име царине динара 3.000., но и ово се може наплатити из лежаче кауције предузимачеве.

Према свему изложеном ја сам учтивог мишљења: да се пре свега, по пропису чл. 69. т. б) правила за извршење закона о уређењу Главне Контроле позове Управа ове општине, да сад накнадно издејствује од г. Министра Просвете и Цркв. Послова потребно одобрење за учињени расход на подизање ове Синагоге

а тако и за изузете позајмице из болничког и пензионог фонда, ако је и то потребно, па та одобрења или неодобрења да пошље Главној Контроли и јави, је ли и кад окончан спор са предузимачем и је ли му кауција враћена или не, и колико износи иста. А по добивеном одговору на ово, да се по овом предмету уради даље шта буде требало.

Рачуноиспитач

Таса Ж. Мајсторовић

30.

Из приложених ових акта по предмету зидања нове Јеврејске Синагоге Бет Израел као и одвојеном мишљењу г. Таса Мајсторовића у реферату под КН[№] 1562. види се да је Управи Цркв. Школске Јеврејске општине а на зидање пом. Синагоге одобрено 180.000. динара а утрошено преко ове суме више динара 5.416.70 без надлежног одобрења, што значи да је у овом случају учињено прекорачење.

Поред овога види се да од предузимача није наплаћено Динара 9.303.46. и то, на име обртног пореза и приреза Дин. 2803.46, на име царине за увезени материјал Динара 3.000. а на име евентуалне несолидне израде Динара 3.500. Међутим према изјави г. Мајсторовића у реферату, целокупна ова сума депонована је од стране предузимачеве код општинске касе.

Како је за даљу расправу овога предмета надлежна Главна Контрола то, на основу чл. 97. зак. о њеном уређењу редовна седница

РЕШАВА

Да рачуноиспитач г. Таса Ж. Мајсторовић у смислу свога одвојеног гледишта у реферату под КН[№] 1562. узме овај предмет у даљи рад и путем примедба расправи, па затим га на основу законског наређења о томе оконча.

№ 4969.

9. Марта 1911. год.

У Београду.

Београд 5 4 - 1911. год. № 7591.

31.

Главној Контроли

По наређењу Главне Контроле од 9. пр. мес. Бр. 4969. узео сам у рад предмет рачуна о грађењу нове Синагоге Бег Јисраел као саставни део рачуна о редовном приходу и расходу исте синагоге за 1908., расмотрио исти и написао за примећене неправилности приложене II примедбе.

А као што се види из оних учињених примедба, по овом рачуну о грађењу Нове Синагоге нађено је неправилности, које су стављене на терет рачунопологачима у суми свега Динара 14.7.0 16.

Молим да изволи редовна седница Главне Контроле решити: хоће ли се у смислу чл. 46. зак. о уређењу Главне Контроле тражити за појављене неправилне издатке обезбеђење на имање рачунопологача или не.

По мом учтивом мишљењу нема потребе тражењу обезбеђења, прво за то, што су сви 16. рачунопологача имућног стања, а друго зато, што за сигурност ових неправилних издатака лежи у општинској каси кауција предузимача Виктора Азриела у динара 10.000.

Рачуноспитач

Тиса Ж. Мајсјоровић

На основу чл. 97. зак. о уређењу Главне Контроле редовна седница

РЕШАВА

Да се за сада, са обзиром на разлоге у овом реферату не тражи никаква обезбеђења.

№ 7591.

6. Априла 1911. год
У Београду

32.

У смислу горњег решења Главне Контроле од 9. Марта 1911. год. Бр. 4969. рачуноспитач г. Мајсто

ровић донео је своје II примедбе од 11 Априла 1911. год. Бр. 7640. Ове примедбе штампане су у целини на стр. 167. извештаја црквено школ. јевреј. општине о њеном раду.

Као што се из ових примедба види, Гл. Контрола исправља бројни ред примедба и означаје своје примедбе од 12. Јула 1910. год. Бр. 18.285., као прве у погледу рачуна о зидању Синагоге, јер је овим примедбама први пут обухваћен и овај рачун о грађењу Нове Синагоге.

Даље Главна Контрола чини одговорним рачунополагаче само за ове четири позиције:

1) што је утрошено преко добивеног одобрења сума у Дин. 5.416.70 и налаже им да траже накнадно одобрење од Мин. Просвете за ово прекорачење.

2) што од предузимача није наплаћен обртни порез са прирезом у суми . . . Дин. 2.803.46

3) што по извештају II колаудирајуће комисије није одбијено од предузимача у име царине за увезени материјал око . . . Дин. 3.000.—

4) што се по тач. 4. уговора о грађењу ове Синагоге имало задржати, према извештају II колаудирајуће комисије за евентуалне нетачне и несолидне израде а то није учињено, — Дин. 3.500.—

Свега Дин. . . 14.720.—

После толико ларме и тужби сведена је цела диференција на суму од 14.720 дин. која је такође оправдана, као што ће се видети из онога, што следује.

33.

Као што се из ових примедба, које су донете после склопљеног рачуна на дан 13 Јануара 1911. год. види, стање рачунополагача, после склапања рачуна, није било тако неповољно, и они нису имали потребе да развију неку акцију како код меродавних фактора у Главној Контроли. тако и у Министарству Грађевине

као што тврди садашња Управа општинска у извештају о своме раду на стр. 169. Напротив рачунопологачи били су свесни тога, да све оне замерке, које су им рачуноиспитачи приговорили у своме протоколу од 13 Јануара 1911. год. састављеном у канцелерији јевреј. општине, и по којима се њима ставља на терет сума у 302.285. Динара и ако је Синагога свега коштала Динара 185. 416.70., морају пасти на седници Главне Контроле, кад ова буде проучила њихов опширан и образложен одговор од 15 Јануара 1911. год. као што је и било.

Ради оправдања горњих примедба Главне Контроле од 11. Априла 1911. год. рачунопологачи су учинили следеће :

1) Издејствовали од г. Министра Просвете накнадно одобрење за прекорачену суму у Дин. 5.416.70

2) Положили су државној благајни у име обртног пореза, што је требало од предузимача задржати, динара 2.903.59 у име главнине као и на име припадајућег интереса динара 406.50 Свега Дин. 3.210

3) Поднели су доказе о томе, да је I колаудирајућа комисија, на дан 11 маја 1909. одбила од зараде предузимачеве суму у Динара 2.737.79

колико је требало платити на име царине, од које је општина била ослобођена; на име, по рачуну мањкова одбијено је од предрачуна под Бр. 26. по тач. 203. протокола колаудовања за царину Дин. 1.867.36

под Бр. 27. по тач. 204. прот. колауд. за царину за гипс Дин. 620.43

под Бр. 28. по тач. 205. прот. колауд. за царину Дин. 250.—

Свега Динара 2.737.79

4) Приговорили су да је нетачан навод II колаудирајуће комисије, да је тобоже по чл. 4. требало одбити од предузимача за евентуалне нетачне и несолидне израде суму у динара 3.500.— За доказ тога поднели су уговор закључен са предузимачем, из кога се види, да не само у тач. 4. пом. уговора него у целом уговору нема ни помана о тој обвези, коју је II ко-

лаудирајућа комисија тако прецизно одредила, назначујући чак и суму у динара 3.500.

Дајући ова оправдања рачунопологачи су молили Главну Контролу, да им да разрешницу за све рачуне о зидању Синагоге.

Дотични рачуноиспитач, коме је овај предмет дат на рад, поднео је Главној Контроли свој реферат од 29. октобра ове год. Бр. 24.751 у коме предлаже Главној Контроли, да рачунопологачима да разрешницу за све рачуне о зидању Синагоге пошто су они последње четири позиције у примедбама од 11. априла 1911. год. потпуно оправдали.

34.

И ако је Главна Контрола донела своје горње примедбе од 11. Априла 1911 год., у којима је утврдила, да је за зидање Синагоге потрошено 185.416.70 динара, и да постоји одобрење од стране Министарства Просвете за суму од 180.000 динара, ипак је Управа јеврејске општине упутила Главној Контроли 2 Септембра 1911 г. Бр. 651 један акт, којим упозорава Главну Контролу, да никакво коначно одобрење од стране Министарства Просвете за суму од 180.000 динара не постоји, као што је она — Управа — актом својим од 4 Септембра 1910 год. Бр. 675 објаснила, као и то, да зидање Синагоге не стаје динара 140.944., колико је предузимачу према обрачуну I колауд. комисије исплаћено, већ да стаје само 100.915., према обрачуну II колаудирајуће комисије одређене од стране Министарства Грађевине решењем од 11 Јула 1910 год.

Управа јевреј. општине у пом. своме акту моли даље Главну Контролу, да она, кад је већ узела у обзир примедбу II колаудирајуће комисије, да је од предузимача требало на основу чл. 4 уговора о грађењу Синагоге одбити 3.500 динара за евентуалне не-солидне израде, не пређе ћутке преко ове диференције у 40,029 динара колико је према обрачуну II кол. комисије плаћено тобоже више предузимачу.

Главна Контрола проучила је горњи акт Управе јевреј. општине као и одбрану, коју су дали рачуно-полагачи, па уверивши се да чл. 4 уговора о грађењу Синагоге не предвиђа ту обавезу, да се од предузимача задржи 3.500 динара за евентуалне несолидне израде, дакле да је II колауд. комисија неверно представила стање ствари код једнога питања, које може и сам лајик ценити, а узимајући у обзир и пресуду Апелационог Суда од 16 Августа 1911 коју је и Касапиони Суд одобрио решењем својим од 13 Октобра 1911 год. донела је на седници својој од 1 Новембра 1911 год. одлуку, да се усвоји реферат дотичнога рачуноиспитача, од 29 Октобра 1911 год, Бр. 24.751 и да се уступи њему предмет — **да спреми преглед за давање разрешнице.** Тако да ће се према томе преглед ових рачуна о зидању Синагоге ускоро окончати и рачунополагачи добиће разрешницу за све рачуне о зидању Синагоге,

35.

З а к љ у ч а к

Као што се из изложених овде аката види, Управа јеврејске Општине већ је 29 Октобра 1909 год. добила тачан рачун о свима приходима и расходима за зидање Синагоге, који су поднели чланови за зидање Синагоге. Из тога рачуна Управа је могла лако утврдити, да ли су сви показати приходи и расходи верно изложени и на основу ових података могла је склопити рачуне онако, као што закон о Главној Контроли тражи, ради подношаја истих Главној Контроли на преглед и разрешење.

Али Управа, и ако је била убеђена, да су и приходи и расходи верно представљени и да није могла ранију управу, која је Синагогу подизала, чинити одговорном ма и за једну пару, каквога дефицита, ипак она не само да није показала добру вољу и нашла начина да се рачуни склопе, него је претпоставила, да прими на себе улогу тужиоца према ранијој Управи,

која је Синагогу зидала, и ову доставила Главној Контроли актом својим од 20 Јуна 1910 бр. 472. Управа није се зауставила при томе, но је шта више ишла и даље. Када је Главна Контрола услед горњег акта Јевреј. Општине од 20 Јуна 1910 год. бр. 472. донела своје примедбе од 12 Јула 1910 год. Бр. 18.285., којим је рачунополагаче учинила одговорним за суму од 197.833.35 динара, а када су рачунополагачи тражили од Главне Контроле, да она донесе претходно решење о томе, ко је дужан склопити рачуне, онда је Управа јевреј. општине актом својим од 23 Августа 1910 год. Бр. 636 и актом од 4 Септембра 1910 год, Бр. 675 молила Главну Контролу, да се не упусти у решавање покренутог питања о дужности за склапање рачуна, него да на основу последње алинеје чл. 53 зак. о уређењу Гл. Контроле што пре донесе своју коначну одлуку о последицама евентуалне одговорности дотичних рачунополагача и наредбодавца, јер руковооци општинском имаовином морају за свој неправилан рад да одговарају по заслуги.

У чему се овај неправилан рад састоји, Управа није могла да назначи, него се само служила неким голим фразама, а никаквих факта о неправилности није могла наводити. И тако је и морала наступити та последица, да Управа са својом тужбом није могла постићи никакав успех. Једини успех, што је она постигла састоји се у томе, што је члановима раније управе, која је зидала Синагогу, ни кривим ни дужним задавала великих брига и проузроковала много непријатности, и што је створила велику огорченост код грађанства, коме није било право, што се чланови, раније Управе гађају и излажу великим непријатностима. Да је Управа водила мало више рачуна о правим интересима општинским и о својим грађанима, онда она није требала да тако поступи.

III.

Дуг од 10.000 динара

Црквено-Школска Јеврејска Општина
у Београду
30. Децембра 1908.
Бр. 689.

36.

Господ.

Хаиму Д. Азриелу чл. ове Управе

Београд.

Услед прилика, у којима се у опште налази наша земља, па и наша општина, Управа ова неће бити у могућности измирити ваше потраживање од 10.000 Динара концем овог месеца. С тога је у седници својој од 28. ов. мес. решила, да се овим путем умолите, да јој рок за исплату горње суме продужите до конца Јула 1909. год. с тим, да се Управа ова обвезе, да вам на горњу суму плаћа интерес, кога ви будете одредили, од дана издате вам обвезе до дана коначне исплате.

Познавајући вашу љубав према овој општини Управа се нада, да ћете по овоме учинити, на чему вам у име Управе унапред благодарим.

Секретар,
Ј. Алкалај с. р.

(М. II)

За председника Управе
цркв. школ. јевреј општине
подпредседник
Д-р Д. Алкалај с. р.

Црквено-Школска Јеврејска Општина

25. Маја 1909 год

Бр. 311.

Београд.

37.

Господ.

Хаиму Д. Азриелу.

Београд

На основу вашег акта од 22. ов. мес. Управа ова у седници својој од 24. истог месеца решила је, да ће она учинити све могуће, да вам о року измири све потраживање ваше заједно са интересом.

Ну, на случај, да општина не буде у могућности, да вам о року измири целу суму, Управа вас од сада умољава, да примите један део на име отплате, а она ће вам у првој прилици, када буде у могућности, исплатити и ресто вашег потраживања.

Ценећи вашу доказану љубав према овој општини Управа се нада, да ћете и овом приликом дати доказа те љубави и не дозволити, да иста општина дође у неприлику усљед моменталне немогућности целе исплате вашег потраживања.

У том очекивању потписани вас у име Управе ове уверава о свом одличном поштовању и унапред вам изјављује своју благодарност,

Секретар
Ј. Алкалај

(М. П.)

За председника Управе
цркв. школ. јевреј. општине
подпредседник
С. Ј. Азриел

Црквено-Школска Јеврејска Општина
30. Новембра 1909. год.
Бр. 766.
Београд

38.

Господ.

Хаиму Д. Азриелу.

у Месту.

На тражење ваше од 23 ов. мес. да вам садања Управа врати зајам од 10.000 дин. учињених ранијој Управи, Управа ове општине у седници својој од 26. ов. мес., а на основу реферата финансијске секције, решила је: пошто то тражење заседа у питање о давању и примању — а о руковању са целокупном општинском имовином нова Управа није још упозната, јер дотични рачуни нису ни до данас поднешени — да по овом тражењу не може донети коначну одлуку, све док са тим питањем нова Управа не буде на чисто, јер без тога, Управа ова незна од кога има шта примати и коме има на име чега што давати, о чему вас потписани извештава и уверава о свом одличном поштовању.

Секретар
Јак. Алкалај

(М П)

Председник Управе
Цркв. Школ. Јев. Општине
Ј. К. Челебоновић

39.

Управи Црквено-Школске Јеврејске Општине.

Београд.

На тражење моје од 23. новембра пр. год. да ми се плати зајам од 10.000 дин. што имам од ове општине примати, добио сам ваш одговор од 30. новембра пр. год. Бр. 766. да Управа не може донети по

том питању коначну одлуку, јер није још упозната са рачунским стањем.

И ако се мене, као повериоца, не тиче да ли је Управа упозната са рачунима или не, ја сам се ипак био одлучио да чекам неко време.

Али како је од тада протекло скоро 6. месеци и ја још нисам добио измирење мога потраживања, то се овим поново обраћам Управи са тражењем, да ми се моје примање исплати најдаље до конца овога месеца, јер у противном бићу принуђен, и против своје воље, предати ствар адвокату за наплату

17. Маја 1910. год.
Београд.

Споштовањем
Хаим Д. Азриел

40.

Управи Црквено-Школске Јеврејске Општине

Примио сам акт ове Управе од 24. ов. мес. № 373, којим ми Управа тражи, да пошљем препис исправе, на основу које имам да потражујем од ове општине, јер Управа вели, да из својих књига не види да ми што дугује.

Садржина овога акта веома ме је изненадила.

Управа зна, да постоји акт од 19. августа 1908. год. № 456, у коме се тврди да је Управа примила од мене на зајам 10.000.— дин. ради довршења потребних радова у Синагози Бег Јисраел и под којим условима.

Пошто ми је у овом акту наглашено, да ову суму положим на текући рачун код Београдске Трговачке Штедионице у корист Управе, то сам ја поступио по том захтеву Управином и новац на дан 30. августа 1908 положио Штедионици, а о том извештена је Управа од стране Београдске Трговачке Штедионице како ранијим изводом, тако и изводом, што је Штедионица пре кратког времена послала овој Управи на њен захтев.

Тако исто је Управи добро познато да ме је она актом својим од 30. децембра 1908. год. № 689 умо-

лила, да услед прилика у којима се тада наша земља налазила, продужим рок за исплату дугујуће ми суме од 10.000 дин. до конца јуна 1909. год., на што сам ја и био пристао.

Када се приближио овај рок, ја сам онда писмом мојим од 22. маја 1909. год. учинио пажљивим ову Управу, да се рок за исплату приближује, и онда ми је Управа актом својим од 25. маја 1909. год. № 311 одговорила, да је она у седници својој од 24. истог мес. решила, да ће она учинити све могуће, да ми о року измири све потраживање моје заједно са интересом, ну на случај да не буде била у могућности, да примим један део на име отплате и да ће ми она у првој прилици исплатити и ресто мога потраживања.

Кад код толиких јасних аката, који се у Управиној архиви налазе, Управа тврди, да она из својих књига не види, да ми ма шта дугује, онда сматрам, да би свака даља кореспонденција била излишна и само одуговлачење ствари, и зато ћу ствар предати адвокату за наплату.

28. Маја 1910
Београд

С поштовањем
Хаим Д. Азриел

41.

Кад је Управа општинска примила горње писмо, она је изјавила, да г. Азриел неће смети тужити општину, и да ако то учини, он ће парницу изгубити.

Но, г. Азриел није био тога мишљења и не добивши повољан одговор на горње своје писмо, обратио се суду и тражио забрану, која му је забрана и одобрена.

Пре но што је предата забрана на извршење г. Азриел је говорио са потпредседником Управе, да је у интересу општине, да се забрана не извршује и да ће се он задовољити само тиме, ако му општина призна његово примање и одреди и рок за регулисање истога. Но г. Азриел није могао у том погледу постићи никакав споразум са Управом.

За тим је г. Азриел упитао чланове раније Управе, који су за овај дуг Управе гарантовали, да ли желе

да плате своју гаранцију или да се забрана изврши. Ови су у једној конференцији одговорили г. Азриелу следеће: Кад би био случај, да поверилац пресира Управу за наплату а општина би молила повериоца за почек и овај не би на то пристао, у том случају ми бисмо сматрали за своју дужност, да општину спасемо из неприлике и да платимо њен дуг, за који смо ми гарантовали. Али како је овде обратан случај, т.ј. да поверилац хоће да причека општину, само тражи да му се призна дуг а општина пак неће да призна дуг, то ми не налазимо, да би било право, да платимо за општину и за то немамо ништа противу тога, да се забрана пусти у извршење.

И ако најобичнији дужник, кад му је суд одобрио забрану, покушава да се споразумева са својим повериоцем, те да не дође до извршења забране, Управа општинска није хтела да се споразуме са г. Азриелом, и ако је овај био вољан, да јој у сваком погледу изиђе на сусрет, и да је причека за њено дуговање. Тако је дошло до извршења забране, као што се види из следећег пописа.

42.

*Рађено у канцеларији Цркв. Јеврејске Општине
Ноћајска улица бр. 2.*

Кад је данас предато решење Београд. првостеп. суда за варош Београд од 9. Јуна 1910 год. Бр. 22680 г. п. председнику црквене школ. јеврејске општине г. Јакову Челебновићу адв. оvd. па упитан на који начин мисли општина ово потраживање измирити каза :

Општина непризнаје ово дуговање, и противу овог решења изјавиће жалбу; али кад власт хоће да врши попис, то да се неби попис извршио, предајем власти и то:

Ком. признаница Црквено-Школске Јеврејске Општине, по којима општина потражује на име школске таксе и продатих црквених церемонија у вредности 21.018.80 динара у сребру.

Молим извршну власи, да на основу § 92 пра-

вила цркв. школске јеврејске општине у Београду, и закона о грађан. поступку по свима овим власти предатим признаницама *наилати од дужника именованих у реченим Признаницама*, суме означене у истима³² и да новац наплаћени употреби за обезбеду овога потраживања поверљичевог, али да се њему новац не издаје, већ да се задржи у извршној депозитној каси до моје даље речи.

Јаков К. Челебоновић

Оверава писар, *Жив. Ж. Николић*

С п и с а к.

Дужника по признан. школске таксе узетих у попис по решењу првостеп. суда за град Београд од 9-VI Бр. 22680 т. г.

Аврам Ј. Меламед и др.

Ове су признанице *узете* у попис и *процењене* од стране долепотписаних процениоца, који су изјавили, да исте вреде свега динара 16.000 и словима динара шеснајест хиљада.

Процениоци

А. С. Левић, шеф књиговодства самост. моноп. управе. *Бенко С. Давичо. Д-р Аврам Фаркић.*

Извршио попис и оверава писар изврш. од.

Жив. Жив. Николић

Све признанице изложене у овом списку пописа примио сам данас од подпредседника Црквено Школске Јеврејске Општине г. Јакова Челебоновића *ради наилаше по истима.*

16 Јула 1910 г у Београду

Жив. Жив. Николић

Да је овај препис веран у колико је преписат Извршно Одељење Управе гр. Београда, тврди по наплати прописне таксе.

Бр. 16.651
13. Јуна 1910 године
Београд

(М. П.)

По наредби
Управе Београда
Члан

Милојевић

³² Дакле, није г. Х. Азриел упутио извршитеља у јеврејске дућане као што се говорило, већ је то учињено по тражењу саме Управе општинске.

Ни после извршенога пописа Управа није хтела да се споразумева са г. Азриелом, јер је држала да ће она добити парницу.

Услед тога г. Азриел је био принуђен, да подигне тужбу тражећи наплату овога дуга. За доказ своје тражбине поднео је иста она решења Управина, на основу којих је суд и забрану одобрио.

Веома је карактеристично за садашњу Управу, како се она бранила у одговору на тужбу. Она је на име навела, да ранија Управа није имала одобрење од стране Министарства Просвете, да ово задужење може извршити, и да је то одобрење потребно на основу тач. д) § 12. општин. правила. Међутим ова тач. д) § 12. не говори о томе, да је Управа дужна за задуживања тражити одобрења од Министар. Просвете, већ говори о сасвим некој другој ствари.

Но, и када би донста постојала та обвеза за стару Управу, да тражи одобрење од Министарства Просвете, а она то није учинила, зар је часно од једне Управе црквено-школ. јевреј. општине да оштети једнога повериоца само због тога, што је ранија Управа, која је зајам примила, учинила једну формалну погрешку.

Пошто је одбрана тужене општине била веома слаба, то се унапред могло знати, да ће она изгубити парницу, што је доцније и наступило, као што се види из пресуде, која даље следује.

И у овом случају, Управа је због свог недовољног знања изазвала један излишав спор, који је имао и ту непријатну последицу за општину, да је она секвестрована, што до сада никада није био случај, од када постоји београдска јевреј. општина, и да је извршитељ вршио попис по јеврејским дућанима ради наплате пописаних признаница општинских, што такође никада се до сада није десило, и на крају крајева овај је спор окончан на штету општине и на штету општинске касе, јер је општина била осуђена да плати још и таксе и трошкове.

44.

Пресуда Апелационог Суда

по спору

Хајима Д. Азриела трг. из Београда кога заступа
г. Милан Лазаревић адв. орд.

ПРОТИВУ

Црквено школске јеврејске општине, коју заступа
њен потпредседник г. Јаков Челебоновић адв. орд.

По благовременом незадовољству заступника тужиоцевог под Бр. 4625. Апелациони је Суд расмотрио акта овога спора, заједно са пресудом првостеп. суда за град Београд од 8. Фебруара 1911. Бр. 5460. која гласи:

„Да се тужилац Хајим Азриел трг. из Београда одбије од свог тражења, изложеног у реферату ове пресуде, као од тражења неумесног и недоказаног.

Пресудом известити обе стране.

Такса је плаћена.— па је пресудом својом од 4. Априла 1911. Бр. 1924. пресуду првостеп. суда преиначио и пресудио:

„Да тужена црквено школска јеврејска општина из Београда, плати тужиоцу Хајиму Азриелу трг. овдаш. (10.000 Дин.) Десет Хиљада Динара у злату са 8“ „ год. интереса од 30. Новембра 1908. до наплате, даму. накнади 378,40. Дин.— Триста седамдесет и осам Дина и 40 пара дин. плаћене таксе, као и да му плати на име осталих трошкова 100.—Сто Дин.

Овом је пресудом оправдана забрана одобрена решењем првостепеног суда за град Београд од 9. Јуна 1910. бр. 22680.

Такса је плаћена.

Но по жалби заступника тужене стране под бр. 22840. Касациони је суд примедбама свога III одељ. од 2. Јуна 1911 бр. 7936 поништио горњу пресуду Апелац. суда са ових разлога:

„По ставу првом члана 82. зак. о непосредном пререзу, сваки је дужан да свој принос од капитала истинито покаже,

Ко то не би учинио губи право да судским путем тражи од дужника ма какав интерес.

Према томе кад тужилац уз тужбу за наплату интереса није поднео уверење, да је и за које време пријавио интерес пореском одбору, онда је суд погрешно што му је поред главног дуга досудио и интерес 8⁰ „ год. на дугујућу суму.

Усвојивши горње примедбе Касац. суда, Апелац. је Суд писмом својим од 9. Јуна 1911. Бр. 3436. препоручио првостеп. суду, да у смислу горњих, примедба позове тужиоца да поднесе уверење, да је своје спорно потраживање пријавио пореском одбору за разрез порезе.

Пошто је првостеп. суд поступио по писму, Апелациони је суд понова расмотрио акта овога спора, као и пресуду првостепеног суда, — па је нашао:

Да пресуда првостепеног суда неодговара закону.

Пре него што је Апелац. суд прешао на главну ствар, нашао, је да је оцена суда о тражењу тужене стране, да се тужба, као неуредна одбаци, правилна, па је Апел. суд усваја.

Што се тиче главне ствари апелац. суд налази, да је тужилачка страна поднетим писменима црквено школске јеврејске општине од 19. Августа 1908. бр. 456. од 30. Децембра 1908. бр. 689. и 25. Маја 1909 бр. 311 као јавним исправама § 187. тач. 3. грађ. пост. издатим од надлежне општинске управе, доказала своје тражење, да је тужена општина примила 10.000 Дин. коју је суму тужилац према условима у писму бр. 456 положио Београдској Трговачкој Штедионици и да спорни дуг тужена општина о року — 30. Новембра није вратила, па се тужена општина има осудити на плаћање спорне суме у 10.000 Динара у злату еа 8⁰/₁₀₀ год. интереса од 30. Августа 1908. као дана пријављеног пореском одбору уговореног интереса 8⁰ „ на ову спорну суму за разрез порезе до наплате — § 21. у вези §§ 602. и 604. грађ. зак. Пријаву интереса пореском одељењу од 7. Априла 1911. бр. 11782, у акту бр. 31064 чл. 82. зак. о неп. порезу.

Приговор тужене општине и разлог суда да је

тужена општина за задужење спорног дуга била ограничена, и да јој је потребно одобрење министарства просвете и црквених дела, неумесно је.

Тужена општина самостална је у сваком погледу, она може да самовласно руководи целокупном имовином општинском, које јој овлашћење даје § 8. тач. а. и § 12. тач. ж. правила црквене школ. јеврејске општине од 30. Децембра 1893.

По правилима а по § 68. тужена општина саставља буџет прихода и расхода.

Овај буџет је пуноважан тим га општина састави и за важност буџета није потребно одобрење министарства просвете и црквених дела, нити ма које државне власти. Према томе тужена општина неограничена је у свом делању и она може потпуно располагати са општинском имовином без ичијег одобрења, па је власна и задужења чинити, ради одржавања, као и за подизање и оснивање нових установа, као што је случај са спорним задужењем, да би се могла подићи нова синагога.

Једино ограничење, које постоји за тужену општину, јесте у тач. 9. § 12. општ. прав. по коме за одобрење расхода преко одређених сума буџета т. ј. *за прекорачење буџетских позиција потребно је одобрење министра просвете*. Но, спорно имање није буџетска позиција, да је потребно одобрење министра просвете, већ је спорна сума задужење *ради подизања нове установе, нове синагоге, за које није потребно одобрење*, јер је то руковање општинском имовином, са којом општина може сама располагати и руковати без одобрења § 12. тач. ж. помен. општ. правила.

Према овоме и без важности је и уверење Минист. просвете и црквених дела, од 12. Новембра 1910 № 2832. које је тужена страна поднела, да утврди, да спорни дуг Министарство Просвете није одобрило, пошто се одобрење за овако задужење не тражи.

Тужена страна одговорна је за парничне трошкове § 98. гр. с. пост.

На основу изложеног и § 317. грађ. пост. и зак.

о таксама Апелациони суд пресуду првостепеног суда преиначује и

ПРЕСУЂУЈЕ

Да тужена Црквено Школска Јеврејска Општина из Београда плати тужиоцу Хајиму Азриелу трг. олд. 10.000 Десет хиљада Динара у злату са 8% год. интер. од 30. Августа 1908. до исплате и да му накнади 388.40 Дин. тристотине и осамдесет и осам дин. и 40 пара дин. плаћене таксе као и да му плати на име осталих трошкова 100 — сто дин.

Овом је пресудом оправдана забрана одобрена решењем првостепеног суда за град Београд од 9. Јуна 1910. Бр. 22680.

Такса је плаћена.

Пресуђено у 2. одељењу апелационог суда 16. Августа 1911. Бр. 4042. у Београду.

Деловођа — секретар
Милорад К. Сарајевчић

(М. П.)

Председав. судија
Драг Н. Ашанасковић

ИЗВРШНАЈЕ

Бр. 42631.
21. Октомбра 1911.
Београд

(М. П.)

Архивар
С. Поповић

IV.

Комисија за нолаудовање.

45.

Избор комисије

Протокол седнице црквено-школске јевр. општине држане 5. априла 1909.

Присутни: Председник Х. Азриел³³, подпредседник, С. Нисим, чланови: Ј. Челебоновић, С. Азриел, Исак Тајтацаковић, Јосиф Алкалај, Нисим Бенаројо, Исак Леви и Соломон Демајо.

Бр. 62. (188—189).

³³ Г. Х. Азриел није учествовао при решавању о овим питањима.

По прочитању акта предузимача г. Виктора Х. Азриела, који тражи ресто за рад његов у режији у Синагози, као и то, да се одреди једном та колаудирајућа комисија, решено је :

Да се оба ова акта упуте комисији за зидање Синагоге на даљи рад.

П р о т о к о л

Седнице црквено-школске јевреј. општине држане 15. априла 1909.

Присутни : пред. Х. Азриел, чланови : Хаим Демајо, Сам. Меламед, Нисим Бенаројо, Исак Леви и Соломон Демајо.

Бр. 63. Г. Нисим Бенаројо као члан комисије за зидање Синагоге реферише, да су према решењу у прошлој седници, а у договору са г. Капетановићем, одређени за чланове колаудирајуће комисије : г. Никола Несторовић, професор Универзитета, г. Милутин Сарић, виши инжињер II. класе при Министар. Грађевина, за тим архитекта и чланови комисије за зидање Синагоге, који ће присуствовати при седницама. Предлаже да се исти приме.

Прима се предлог члана комисије Нисима Бенароја и одређују се за чланове колаудирајуће комисије г. г. Несторовић и Сарић, о чему нарочитим актом извести именоване као и г. Капетановића и предузимача.

46.

Као што се из горњих протокола о седницама Управе јевреј. општине види, чланови Управе, међу којима су били и чланови садашње управе општинске г. г. Јаков Челебонковић и Соломон де Мајо, нису сматрали да комисију за колаудовање треба да одреди Министар Грађевина, као што данашња Управа тврди, већ су били мишљења, да ову комисију има да одреди сама Управа општинска и зато су и овластили комисију за зидање Синагоге, да она у споразуму са архитектом,

г. Капетановићем одреди чланове комисије, што је она и учинила.

Одређена комисија за колаудовање свршила је свој посао и саставила следећи „окончани“ рачун са прорачуном вишкова и мањкова.

Београд 11 Маја 1909 г.

47.

Окончани рачун

О новосаграђеној синагози у Београду о трошку Црквено-Јевреј. Општине. Полуштени проценат.

Тек. број	Садржај	вишак или мањак динара пара динара пара	Свега динара пара
--------------	---------	--	----------------------

1)	Решењем г. Министра Грађевина од 15 фебруара 1907 г д. Бр. 1242 уступљена је ова грађевина Виктору Азриелу предуз. из Београда за суму од . . .		102000
2)	По прилож. под 1 рачуну више израђених послова износи сума .	56429 06	
3)	По прилож. под 2 рачуну мање израђених послова износи сума .	17031 48	
4)	Разлика мањка од вишка износи		
	Вишак		39397 58

Цела зарада предузимачева износи; 141.397 58
и словима: сто четрдесет једна хиљада три стотине де-
ведесет седам динара и 58 пара.

Чланови колаудирајуће комисије:

арх. Ник. Б. Несторовић, проф. Унив. в. инж. Мин. Грађ.
Милутић Сарић, И. Д. Тајтацаковић, Нахман С Амар,
Самуило Меламед. Нисим Бенаројо

Предузимач:
Вишор Азриел

Надзорни архитекта:
М. Капетановић

48.

Списак вишкова.

Као прилог окончаноме рачуну комисија за коладовање саставила је и списак вишкова.

Овај списак не доносимо у целини, пошто га немамо, а иначе је сувише опширан, и не би га донели и кад би га имали.

Сумарно наводимо, да овај списак вишкова обухвата све оне додатке и измене, које су накнадно учињене, а које се између осталог састоје у следећем: Галерије, које су биле предвиђене од дасака, зидане су од армираног бетона. Сазидато је цело једно ново крило, у коме је смештено једно ново степениште са широким и пространим степеницама. Ово крило има и своју украшену фасаду и то са зачеља Синагоге. По првобитном плану фасада зачеља имала је само три прозора, сад пак има шест прозора са разним украсима од теракоте. Дозидато је позади Синагоге једна велика соба за свештенике, сазидан је подијум пред дверима. Место обичнога стакла употребљена су на прозорима скупља шарена стакла. Додати су разни украси од теракоте на фасади. Направљена су једна вештачка гвоздена врата при улазу а и сама главна врата су направљена вештачки и много финије, но што је првобитно било предвиђено.

Сви ови вишкови представљају вредност од

Динара 56.429.06

као што се види из окончаног рачуна, коју суму треба додати првобитно погођеној суми по одбитку мањкова у 17.031.48 динара.

49.

ПРОРАЧУН.

Мање израђених радова на новој Синагози у Београду.

1 По тач. 178 протокола Коладовања није извршено малтери-

сање сутерена

м²
282.90 1.20 339.48

За пренос Дин. 339.48

2	По тач. 179 протокола Колау-довања није извршено малтери-сање сводова у сутерену	m ² 86.95	1 50	130 43
3	По тач. 180 протокола Колау-довања мање израђено бетон-ског пода у дворишту	m ³ 1.21	30	36 30
4	По тач. 181 протокола Колау-довања подести нису израђени од камена већ од армираног бе-тона			200
5	По тач. 182 протокола Колау-довања прозори на крову по тач. 56 пог. предрачуна нису израђени у предвиђеним димен-зијама већ мањи			200
6	По тач. 183 протокола Колау-довања прозори по тач. 57 по-годб. предрачуна нису израђени			400
7	По тач. 184 протокола Колау-довања није извршена тач. 91 а погодб. предрачуна			13 50
8	По тач. 185 протокола Колау-довања није извршена тач. 92 погодб. предрачуна			16 90
9	По тач. 186 протокола Колау-довања није извршена тач. 93 погодб. предрачуна			18 45
10	По тач. 187 протокола Колау-довања није извршена тач. 98 погодб. предрачуна			240
11	По тач. 188 проток. Клаудо-вања није извршено облагање зидова поред патоса, како је предвиђено тач. 117 пог, пред-рачуна већ профили летвама			80
12	По тач. 189 протокола Колау-довања предвиђени тач. 123—			

Пренето Дин. 1675.06

129	закључно и I додатку предр. тач. 41 и 42 није извршио свега	3125
13	По тац. 190 прот. Колауд. бо- јење зидова предвиђено тац. 138 погодб. предр. и I додатку предр. тач. 43 није извршено	950 24
14	По тац. 191 проток. Колау- довања врата у новом степени- шту нису израђена	110
15	По тац. 192 прот. Колауд. вра- та предвиђена тац. 104 погодб. предрачуна нису израђена	75
16	По тац. 193 протокола Колауд. подрумски прозори нису изра- ђени у предвиђеној величини по тац. 114 погод. предр.	165
17	По тац. 194 проток. Колауд. врата по тац. 101 погодб. пред- рачуна израђена су без надпро- зора Ком.	1 75
18	По тац. 195 прот. Колауд. по- стаменти из дворишта по тац. 27 погодб. предрачуна нису из- рађени од камена већ озидани	200
19	По тац. 196 протокола Колауд. нису израђени послови предви- ђени тац. 118—122 закључно по- годб. предрачуна	278 50
20	По тац. 197 протокола Колауд. аутоматски затварач предвиђен тац. 99 погодб. предр. није из- вршен	40
21	По тац. 198 прот. Колауд. про- зор предвиђ. тац. 115 погодб. предрачуна није израђен Ком.	1 25
22	По тац. 199 протокола Колауд.	

 За пренос Дин. 6.718.80

Пренето Дин. 6.718.80

два бинд прозора на тавану предвиђ. тач. 116 нису израђена Ком.	2	18	
23 По тач. 200 прот. Колауд. мермерна плоча предвиђена тач. 36 погодб. предрачуна није израђена у означеној димензији већ мања			80
24 По тач. 201 прот. Колауд. над стакленим вратима (тач. 105 погодб. предр.) мање је израђено зидања $3.00 \times 0.60 \times 0.50$	0.90	21	18 90
25 По тач. 202 прот. Колауд. није извршен гредични таван предвиђен тач. 23 и тач. 17 додатка I погодб. предрач. свега			1914 57
26 По тач. 203 протокола Колауд. за царину			1867 36
27 По тач. 204 прот. Колауд. за царину на гипс			620 43
28 По тач. 205 прот. Колауд. за царину			250
29 По тач. 206 прот. Колауд. плочица предв. тач. 17 погодб. предрачуна и тач. 14.1 предрачуна а извршио је		m^2 365.98 196.63	
		<u>m</u>	
Мање	169.35	24	4064
30 По тач. 207 прот. Колауд. дрвеног патоса предвиђено је тач. 117 пог. пред. и тач. 40 додатка I предрачуна		m^2 247.50	
а извршио је		211.79	
Мање	35.71	6.50	232 12
31 По тач. 208 прот. Колауд. асфалтираних подова предвиђено је тач. 20 пододб. предрачуна а извршио је		m^2 191.84 179.68	
Мање	12.16	7	85 12
			<u>За пренос Дин. 15.869.30</u>

Пренето Дин. 15.860.30

33	По тач. 209 прот. Колауд. гво- здена украсна врата предвиђ. тач. 41 погодб. прѣдр. нису израђена	273 60
34	По тач. 210 прот. Колауд. бе- тонски подови у сутерену пред- виђ. тач. 18 погодб. предрачу- ном нису израђени . . .	521 76
34	По тач. 211 прот. Колаудова- ња за плочице, што не одгова- рају погодби одбија се	300
35	По тач. 212 протокола Колау- довања на месту где је био бу- нар није извршено зидање	3.48 19.20 66 82
	<i>Свега мањка . . .</i>	<u>17031 48</u>

Чланови Колаудирајуће Комисије:

Архитект *Ник. Б. Несјоровић*, проф. унив с. р. Виши инжињ.
Мин. Грађевине *Милушин Сарић* с. р. *И. Д. Тај-*
ицаковић с. р. *Нахман Амар* с. р.
С. Меламед с. р.

11. Маја 1909 год.
Београд

Надзорни Архитекта:
Милан Капешановић с. р.

Црквено-Школска Јеррејска Општина

19. Маја 1909. год.

Бр. 294.

Београд

50.

Комисији за зидање Синагоге

На основу извештаја одређене колаудирајуће ко-
мисије и окончаног рачуна ново саграђене синагоге
цела зарада предузимачева износи динара 141.397.58.

Према овом окончаном обрачуну а на основу
тражења предузимача г В. Азриела Управ. ове оп-

штине у седници својој од 17. ов. мес. решила је, да се предузимачу исплати рест његовог примања за овај посао по одбитку, по његовом пристанку:

- 1). Динара 345. за део добитка од свечаности.
- 2). „ 75. за узете даске за посао у режији.
- 3). За струју **електричну** онолико, колико је утрошио; а по решењу управе.
- 4). За **воду** онолико, колико је утрошио.

Потребан новац за исплату овог салда комисија ће изузети из Београдске Трговачке Штедионице на терет ове управе.

Управа је овластила потпредседника ове управе, да чланове колаудирајуће комисије измири у њиховим потраживањима.

У исто време управа вам у прилогу шаље списак оних радова, које предузимач има да доврши а на основу решења колаудирајуће комисије.

По свршеним радовима и целој исплати поднећете извештај Управи.

За председника Управе
(М. П.) Црив Школ. Јевр. Општине
потпредседник
С. Ј. Азриел

51.

Према томе исплата Синагоге окончана је на начин као што је горе представљено, према оцени комисије за колаудовање. Као што је горе назначено, када је комисија за зидање Синагоге на седници од 5. априла 1909, год. била овлашћена да избере чланове колаудирајуће комисије, присуствовали су на тој седници г. г. Јаков Челебоновић и Сол. де Мајо, и они нису приговорили, да ову комисију по закону треба да одреди Министар Грађевине, а не сама Управа.

Тако исто на седници од 24. Маја 1909. год., када се дебатовало о награди чланова ове колаудирајуће комисије, био је присутан и г. Аврам С. Левић и он није овом приликом, а ни иначе, приговорио, да је то незаконита колаудирајућа комисија, и да ову ко-

мисију треба по закону да одреди Министар Грађевина а не Управа. Ово се види најбоље из његовог одвојеног мишљења штампаног на стр. 142. извештаја Управе о њеноме раду.

Тек у априлу 1910. год. дакле после годину дана, суперкомисија, одређена од стране садашње Управе, у којој је учествовао г. Јован Илкић архитект, учинила је приговор о томе, да је Министар Грађевина надлежан за одређивање колаудирајуће комисије а не Управа. Ово се види из извештаја ове супер комисије од 21. априла 1910. год, који је штампан на стр. 146. Извештаја Управе о њеном раду.

Без обзира на то, да се општина стварно већ почела служити Синагогом од 7, септембра 1908. год. и да је предузимачу потпуно исплаћена зарада за зидање Синагоге маја 1909. год и без обзира на то, да су подпредседник садашње Управе и један њен члан учествовали у бирању прве колаудирајуће комисије, а трећи члан одобрио овај избор, ипак је садашња Управа прешла преко свега тога, не водећи рачуна да ли ће њено достојанство под тим трпети, и на седници својој од 24, априла 1910. год. усвојила је предлог ове комисије и одлучила, да се господ. Министар Грађевине умоли, да на основу закона о јавним грађевинама одреди комисију за преглед рачуна зидања нове синагоге Бет Јисраел и *пријем исте* од предузимача г. Виктора Азриела. То се види из белешке на стр 148 штампаног извештаја Управе цркв. школ. општине о њеноме раду.

Како се ствар даље развила, види се из следећег.

Црквено-Школска Јеврејска Општина

19. априла 1910. год. Београд

Бр. 348.

52.

Господину

Министру Грађевина

Ранија Управа Црквено-Школске Јеврејске Оп-

штине послала је, по закону о јавним грађевинама.³⁴ на преглед и одобрење планове и прерачуи за грађење Нове Синагоге Министарству Грађевина, по којима је и лицитацију одобрила. Исту је г. Министар грађевина решењем својим од 12—11—1907. Бр, 1242 одобрио у суми од 102.000. дин. јер је пропуштен процент био 13·5⁰.

Ну, при даљем раду, ранија се Управа није придржавала законског прописа што доказује:

1). Није тражила чланове за колаудовање из Министарства Грађевина, као што закон о јавним грађевинама прописује;³⁵

2). Одобрива је на своју руку, да се предузимачу не одбија попуштен проценат при колаудовању на рачунима вишка и мањка, што најмање износи 2—3000 динара.

3). Што није узела у поступак одвојено мишљење одборника општине г. А. Левића, који се прилаже под . . уз ову молбу;

4). Што се из рада незаконите колаудирајуће комисије не види тачно, шта је и у којој количини радова разних израђено, *него онако сумарно оцењивано.*³⁶ као што се не види, по чијем је одобрењу много што-шта мењано у изradi, нарочито у столарском послу.

5). За рушење неких зидова где није означена количина а плаћа се за то 2200 дин.

6). Што није рађено суботом и празницима јеврејским треба да се плати 7000 дин. а није назначено колико дана то износи и за колико надница има да се плати.³⁷

7). Под бр. 203. плаћено је за експедицију 500 дин. неправилно.

Поред ових неправилности у раду пређашње Управе и колаудирајуће комисије, имао је предузимач да доведе у ред недостатке на грађевини, које је колаудирајућа комисија тада нашла.

³⁴ То није тачно. План је послат на преглед са конструктивне стране.

³⁵ Ни то није тачно. Надлежна је Управа вар. Београда.

³⁶ Ни то није тачно. Све је детаљно означено и израчунато.

³⁷ Погађено је ђутуре за ову суму.

Да би се могло прегледати да ли су ове оправке извршене добро и да се види зашто су се показале пукотине у крајевима Синагоге и да ли оне долазе услед слегања или рђаво израђеног темеља, дакле, да би се извршио преглед целе зграде, свију радова и коначно примила Синагога, Управа ова налазећи, да цео рад колаудирајуће комисије, која је Синагогу примила и извршила колаудацију, нема никакве вредности, јер није одређена по прописима § 50 закона о јавним грађевинама,³⁸ у седници својој од 14 ов. мес. решила је, да се обрати госп. Министру грађевина с молбом, да по закону о јавним грађевинама одреди комисију, да изврши п - новни преглед и колаудовање. да састави тачан обрачун, како би општина могла примити синагогу, јер предузимач тражи повраћај кауције срством адвоката на основу уговора 11 Маја о. г.

Сем овде колаудованих радова израдио је предузимач у режији и друге радове, као ламперије столове и др. тако да цела сума синагоге износи око 180.000 дин.

У комисији овој управа ће ова одредити са своје стране 2 инжињера³⁹ као и потребан број одборника.

У прилозима шаље се госп. министру грађевина: погодбени предрачун, уговор, рачуни колаудирајуће комисије, 2 списка о недостацима као и одвојено мишљење одборника г. А. Левића.

У нади да ће г. министар узети ову молбу одмах у поступак и одредити потребну комисију.

Управа вас уверава о свом одличном поштовању.

Председник Управе
Прк. Школ. Јевр. Општине
А. М. Озеровић

³⁸ Интересантно је, да овај § прописује да за зграде *политичких* општина, има да одреди комисију окружни начелник или Управник вар. Београд, али не Министар Грађевине.

³⁹ Када се већ тражи по закону да Министар одреди комисију, зашто хоће и Управа да одреди 2 инжињера? Стојили ли то у закону?

Министарство Грађевине
Бр. 3376. 28. Априла 1910. године.

53.

Црквено-Школској Јев. Општини.

По закону о јавним грађевинама грађевине су: државне, окружне, среске и општинске, и оне се извршују и примају по прописима тога закона.

Како зграда—Синагога—црквено-школске јеврејске општине не спада ни у једну од горе поменутих категорија грађевина, то Министар Грађевина није ни надлежан да по овом тражењу одређује комисију за пријем Синагоге.

Министар Грађевина
В. Н. Вуловић

54.

Ма да је Управа општинска горњим актом Министарства Грађевине одбијена од свог тражења, и ма да је она могла на тај начин сматрати ствар као окончану, јер је она своју дужност испунила, ипак Управа није остала при томе. Њој је било стало до тога, да пошто по то одреди другу колаудирајућу комисију, у коју је она наумила да уведе архитекте, који су према њој пријатељски расположени, јер се надала, да ће рад, тако састављене комисије доказати, да је она имала право, кад је тврдила, да је предузимачу исплаћено више, него што треба.

С тога се Управа обратила г. Министру Просвете с молбом, да он као надзорна власт над вероисповедним општинама издејствује од Министарства Грађевине, да одреди другу колаудирајућу комисију. У томе акту Управа је између осталог навела и то, да је син био предузимач а отац члан Управе,⁴⁰ која је Синагогу зидала.

⁴⁰ Ово није, колико да се мало сумњичи него онако, по закону.

Г. Министар Просвете одазвао се молби општинске Управе, и услед тога је Министар Грађевине решењем својим од 16. јула 1910. год. Бр. 4255. — одредио II колаудирајућу комисију, чији су чланови били г. г. Влад. Поповић, Јосиф Букавац и С. Пејчиновић. Но Управа општинска није се задовољила само члановима одређеним од стране Министарства Грађевине, већ је и сама одредила са своје стране два архитекта са решавајућим гласом и то: г. г. Јована Илкића и Светозара Ивачковића као и свога члана г. А. С. Левића.

Шта је и како је радила та комисија свима је, на жалост, добро познато. Она је копала Синагогу на неколико места до темеља; бушила је зидове на неколико места; бушила галерије, извадила патосне плочице и т. д., само да би могла тобоже одредити тачне димензије појединих зидова и изрђенога посла. Она је радила пуна два месеца, али ни један пут није позвала некога члана раније Управе или некога члана комисије за зидање Синагоге ради давања каквога обавештења.

Резултат рада ове комисије је био тај, да је она утврдила, да је предузимачу за зидање Синагоге требало платити свега дин 99 861 44 а за себе у име хонорара тражила је 5000 динара¹¹, што је и примила.

Пошто је било очигледно да ова оцена није била правилна, чланови комисије за зидање Синагоге упутили су г. Министру Грађевине молбу, у којој су представили, да је њима познат целокупан рад око зидања Синагоге као и целокупан рад прве колаудирајуће комисије, и да је њима непојмљиво, како се оцена ове друге комисије може за толико разликовати од оцене прве комисије и молили су господина Министра, да рад ове друге колаудирајуће комисије преда на примедбе и изјашњење како члановима прве колаудирајуће комисије, тако и самом предузимачу и архитекту.

Господин Министар одазвао се молби чланова комисије за зидање Синагоге само у толико, што је решио, да се овај рад преда на примедбе и изјашњење

¹¹ Чланови прве комисије тражили су у име хонорара по 280 дин. свега 560 динара.

предузимачу и архитекту а не и члановима раније комисије.

Да би се наши читаоци уверили, како је рад ове друге колаудирајуће комисије био сасвим погрешан, јер се она није држала цена погођених са предузимачем, већ је ове цене сама произвољно по својој оцени утврдила, износимо овде примедбе учињене од стране г. Капетановића на рад ове друге комисије, које овако гласе:

55.

Додатак ирошоколу колаудирајуће комисије за колаудовање Синагоге „Беш Израел“.

Прегледао сам протокол колаудовања као и рачун вишка и мањка и окончан рачун, који је израдила II колаудирајућа комисија, и имам да обратим пажњу на нека принципиелна питања, која је требало решити пре, но што се је отпочело колаудовање, ако би се о њима имало шта и решавати, а и на неке нетачности у самим документима.

Нисам био приликом свију премеравања ове колауд. комисије ни приликом одређивања цена за поједине радове на састанцима комисије, *иа је зато ова комисија и могла пасти у иогрешку, ше да одређује нове цене, а које су већ раније између општинe и предузимача ушврћене биле.*

Према условима (који нису међу документима, па зато и не могу да наводим текст из њих) под којима је дата у израду Синагога г. В. Азриелу инжињеру, одређена је *надзорна комисија*, која ће водити бригу о подизању Синагоге. На ову комисију пренешено је право од стране црквено школске јеврејске општине: да се она са предузимачем споразумева за све евентуалне измене у пројекту и да с њиме *ушврћује* цене за поједине нове или измењене радове, а оне ће бити обавезне како за предузимача тако и за општину.

Данашња управа евреј. општине, која не стоји у особитом пријатељству са старом управом, погрешила је што у састав ове II колауд. комисије није увела и

чланове надзорне комисије, којима су све погодбе са предузимачем познате и тиме је довела ову II колауд. комисију у незгодан положај, те се је ова упуштала у одређивање цена и оних радова, који су са предузимачем раније погођени.

Морам напоменути, да је и стара управа јевреј. општине по свршетку зидања Синагоге одредила једну колауд. комисију и пред њоме су понова написмено стављене све поједине погодбе јевреј. општине и предузимача. Ове су погодбе потписали и предузимач и опуномоћени чланови надзорне комисије, па према томе о овим погодбама има и овде писмених доказа о погођеним ценама за поједине радове и од њих се колауд. комисија није смела удаљавати, као што чини у поз. 169 протокола колаудовања.

Али како ја нисам имао ни овај докуменат при руци приликом прегледа протокола колаудације II кол. комисије, то ћу ја учинити напомене само тамо где се будем сетио.

Тако у протоколу II колауд. комисије под текућим бројем :

5.) Унето је у вишак 68.08 за више израђени посао а одбивен је проценат 11.29^{0,00}) попушта а предузимач је се погодио: да му се овај *процент не одбије* на све нове и више израђене послове. Ово се понавља и код свију осталих позиција где има вишка, као и у поз. 8.

9.) Овде се помиње вишак, а заборављено је да се унесе у *рачун вишка* и зато је овај погрешан.

11), 12), 13), и 14.) За све ове позиције има погодба са предузимачем.

15), и 16.) Овде се говори о оградџи на галеријама и вели се: „да је ова од набијеног бетона, а треба да је од армираног бетона“. Овај рад, мора да комисија није добро прегледала, јер се је приликом бушења овога набијеног бетона, скрхала бургија, очевидно о какав гвозден предмет у овоме бетону, дакле о арматуру.

17) и 18.) Овде је одређена нова цена за арми-

рани бетон у крову и ако је предузимач овај посао раније погодио и по погодби га израдио.

19.) И за овај рад има погодба, а колауд. комисија даје само 5 пр. више за израду у гипсу.

20) Овде се не прима израда целог плафона, зато што је на једноме крају опао леп са плафона, сигурно услед јаких потреса на тавану приликом инсталирања електричног осветлења.

21) Плочнице су израђене по мустри, коју је комисија изабрала, према томе не стоји тврђење II кол. комисије. Приликом бушења бетона испод плочица, комисија је нашла, да је слој песка испод бетона 8 см. а не 10 см. како је предрачуном предвиђено. Ова диференција од 2 см. не може се узети озбиљно, када се води рачуна и о толеранцији, а најмање се због овога сме одбити 6 динара од 1. кв. мет., када вредност песка, колико га је мање не износи више од 12 пр.! Морам напоменути да је раденик имао доста муке, док је развалио једну плочицу и бетон испод ње, те да се мерењем утврди: да има 2. см. мање песка. Том је приликом очигледно доказано да су плочице и бетон испод њих одличне каквоће, и зато је неоправдано одбијати 6 дин.! по 1. кв. мет. за 2 см. мањка у песку.⁴²

Цементирани тротоар у 18.95. км. кол. комисија не прима, јер није предвиђен предрачуном. Међутим тај је посао извршен на захтев општине и о томе има погодба.

30) 31) 32) 33) 35) и 36). За све ове позиције има нарочита погодба.

39) За конструкцију се одбија 2 динара по метру, а то је много и сувише.

43) Место рагастова предузимач је израдио профилисане первазе око врата по договору са комисијом.

47) 8.61. кв. мет. је више израђено (троуглови у крову) а оцењено је по 1.50 динара. Ово је мало за рад на крову.

46) Предвиђено је 23.05 кв. мет. каменог сокла од 30. сантиметара дебљине, а по „рачуноу извршења“

⁴² Када се за вредност од 12 пара одбија по 6 дин. онда није тешко на 140.000 дин. одбити 40.000 дин.

има 13.94. кв. метара. Овако рачунање није оправдано, јер се из „рачуна извршења“ види под 26, а) и т. д. да је сокла у улици Цара Уроша израђен по погодби, а остали део сокла из авлије је од плоча. Ово је учињено по договору са надзор. комисијом, због тога што у то време предвиђени сокл није се могао брзо набавити, те би изазвао задоцњавање у раду. Зато је предузимач употребио плоче и оне му се као такве морају и платити од квадратнога метра, а не могу се срочувати на кубни метар, као што је кол. комисија радила.

47) Камени постаменти. Овде је у »рачуна мањка« бр. 20. погрешно урачунато и камење испод стубова из додатка првом предрачуна као »постамент«, а ово је погрешно, јер је цена постамента 500. динара а камења испод стубова 60. динара.

50) Таблице су од мермера место трахита и о овоме има погодба.

56) Прагови у капијама су по погодби.

60) Камени подести су замењени плочицама по погодби.

61) Стубови од гранита заменули су стубове од теракоте.

62) 11 ком. стубова од мермера цењени су 150 дин. од ком., а и они су извршени по жељи евреј. општине и по погодби.

65) 20 ком. консола извршено је по погодби.

66) Гвоздених греда унешено је у вишак 1.842. кд. а колико у ствари има више забележено је у рачуну прве кол. комисије, који немам при руци.

68) Улазна гвоздена врата. За узиђавање и намештања ових комисија није платила ништа предузимачу. А извршено је по нарочитој погодби.

73) Треба да има 80.90. м лежећих олука а колауд. комисија рачунала је 71.29 м а позицију од 23 25 изгубила је из вида, и ово треба исправити

74) Увале комисија није урачунала, а ово није оправдано, јер је предрачуном призната награда предузимачу за овај рад на превијању лима.

80) Много је одбивено по 0.50 дин. од 1. квад. мет. што куке нису поникловане.

82) Покривање крова нађено је 544.18. а она два троугла над олтаром у крову имају 8.61 кв. мет. „по рач. извршења“ 26а) и они нису урачунати у покривање. Ово треба исправити.

Неоправдано је одбијање по 0.85 дин. по кв. мет. што су табле положене по дужини, а не по висини, јер ће се по мишљењу комисије покривач крова на овај начин од ветра лакше скрхати! Али, пошто се до данас покривач крова није „од ветра скрхао“, то је најбољи доказ да је мишљење кол. комисије неоправдано, па је зато неоправдано и одбијање 0.85 од кв. мет. Предрачуном није предвиђено да полагање табли буде како жели комисија данас.

85) За вентилац. цеви има погодба.

97) 126) 127) за све има погодба.

128) Улазна врата су уређена по договору и погодби са надз. комисијом.

136) Тапетна врата су по погодби.

142—158) За све прозоре постоји погодба. У први мах се мислило да буду од чамовине, јер су споља биле предвиђене руло. Доцније кад је општина тражила да се рулони праве али да дрво буде споља од боровине и да стакло буде бојадисано по утврђеној мустри, онда је са предузимачем извршена погодба за све ове измене.

165) За измене на нужницима има погодба.

169) Овде се помиње да је измена „по погодби“ дакле се признаје погодба као меродавна за одређивање цена: али се тога друга кол. комисија у целој обрачуна не придржава.

171—173) За дрвени руло има погодба.

181) Бојење зида је по погодби.

185) Бојено стакло са изменом у прозорима је по погодби.

197.б) Израда „Икона“ је засебан посао, то му већ само име казује, па се зато и не може урачунати у „покривање крова“.

197.в) Већ је раније наведено, да су измене у дрвету и стаклету по нарочитој погодби извршене и зато је резонување кол. комисије неосновано.

г) Рад на каналу, који је испод патоса, кол. комисија није могла ни видети, али је он заиста и извршен, јер га је општ. надзорна комисија оверила.

ђ-е) За рушење израђеног дела око олгара и нужника предузимач се је погодио са општином пре но што је и приступио раду, и о овоме има погодба.

198) Кад је предузимач почео зидати синагогу, онда је прве суботе дошао г. Рабинер и забранио сваки рад на Синагоги суботом. Услед тога је настао сукоб између предузимача и еврејске општине због накнаде штете и том је приликом између њих извршена погодба онако како је у протоколу прве кол. комисије означено.

Анализу штете, како је навела друга кол. комисија на стр. 75. рачуна извршења, није оправдана већ и с тога, што она није тачна, јер многи радови нису овде ни унешени, као стакларски, столарски, гвожђарски итд. итд. Овако не потпуна анализа ових радова без учешћа предузимача неоправдана је, јер је једнострана.

Она може да служи само интенцијама садашње општ. управе, која није позната са радом старе управе, а са њоме није у особитом пријатељству.

Понављам да је садања општ. управа погрешила што у ову другу кол. комисију није одредила и неколико чланова надзор. општ. комисије над зидањем Синагоге, који су били овлашћени да се за време зидања за све *непредвиђене* и нове *радове* и *измене* са предузимачем погађа и утврди цене.

Зашто је цео овај посао друге кол. комисије без учешћа предузимача и чланова надзорне комисије, који су вршили погодбе нејачан.

То је све, што сам по сећању могао да рекнем о овоме предмету.

21. Априла 1911. год.
у Београду.

Архитект
Милан Кајећановић.

У том међувремену Главна Контрола прегледала је рачуне за зидање Синагоге и утврдила, да је за зидање исте потрошено свега Динара 185.416.70., у коју суму улази и зарада исплаћена предузимачу према оцени прве колаудирајуће комисије у Динара 140.173 Па пошто је, по нахођењу Главне Контроле, Управа општинска имала одобрење од стране Министарства Просвете само за суму од Динара 180.000, то је она примедбама својим од 11. Априла 1911. год. ставила рачунопологачима у дужност, да од Министарства Просвете траже накнадно одобрење за суму од Динара 5.416.70.

Ранија Управа обратила се Министарству Просвете, молећи га за горње одобрење, али пошто је Министарство послало ову молбу садашњој Управи на изјашњење, ова је одговорила, да Министар Просвете не треба да то одобри, јер је радом друге колаудирајуће комисије утврђено, да је предузимачу плаћено више Динара 40.311.56.

Услед овакве изјаве садашње Управе господ. Министар Просвете обратио се актом од 27. Априла 1911. год. ЦБр. 1073. Министарству Грађевине, тражећи извештај о томе, да ли је Министарство Грађевине одобрило рад ове друге колаудирајуће комисије.

Пошто Министарство Грађевине није одмах одговорило г. Министру Просвете, а пошто је наступио рок одређен од стране Главне Контроле за подношај накнадног одобрења, то је г. Д-р Д. Алкалај у име рачунопологача упутио Министар. Грађевине следећи акт:

Господ.

Министру Грађевина!

Пред овим Министарством налази се на раду рачуни о зидању нове Синагоге Бет Израел.

По овоме предмету Главна Контрола донела је своје решење од 11 Априла 1911 год. Бр. 7640., којим је нашла, да је за грађење Синагоге издато свега Динара 185.416.70 и ове рачуне нашла за исправне, само је учинила ту примедбу, да пошто је Управа Цркв. Школ. Јев. Општине добила одобрење од господ. Министра Просвете за грађење синагоге само за суму од 180.000 Динара, да је управа прекорачила одобрени кредит за суму од 5.416.70 Динара. Па пошто је Главна Контрола нашла да су рачуни исправни и да су сви издаци пуноважним документима и оправдани, то је Главна Контрола пом. својим решењем, које прилажем у препису под 1 ставила у дужност рачунополагачима, т. ј. бившој управи, која је Синагогу подигла као и садашњој управи да траже накнадно одобрење од господ. Министра Просвете за овај прекорачени издатак у Динара 5.416.70.

Према пом. решењу Главне Контроле рачунополагачи су се обратили господ. Министру Просвете са молбом, да одобри овај накнадни кредит и то најдаље до 30 Априла ове год., јер нам је Главна Контрола оставила рок до тога дана. Но Министарство Просвете није нам дало никакво решење по овој нашој молби, казујући да је оно тражило од Министарства Грађевина извештај о рачунима тако зване II колаудирајуће комисије, која је нашла, да зарада предузимачева износи мању суму, но што је одредила I колаудирајућа комисија, коју су саставили г. г. Никола Несторовић, архитект овд., Милутин Сарић, в. чиновник овога Министарства и г. Милан Капетановић, надзорни инжињер Јеврејске Општине при подизању Синагоге.

Услед тога што од Министарства Просвете нисмо добили никакво решење по нашој молби за тражено накнадно одобрење, ми смо били принуђени, да од Главне Контроле тражимо непрестано продужење остављеног нам рока. Главна Контрола одобрила нам је један пут продужење до конца Маја, затим до конца Јуна, па до конца Јула па пошто ни до тада од Министарства Просвете нисмо добили одговора, тобоже

због тога, што ни оно нема одговора од Министарства Грађевина, то смо били принуђени молити Главну Контролу и по пети пут за продужење рока. Главна Контрола нам је одобрила и ово продужење до конца Августа ове год. али нам изрично наглашава, да је ово последњи рок по овом предмету и да се ни у ком случају даљи рок неће одобрити. Овај акт Главне Контроле од 8 Августа ове год. Бр. 15026 прилажем у препису под 2.

Према таком стању ствари а пошто Министарство Просвете неће да нам да решење ни у повољном, ни у неповољном смислу, док не добије одговора од овога Министарства, то сам слободан у име рачунополагача обратити се господ. Министру Грађевине са понизном молбом, да изволи господ. Министру Просвете послати тражени одговор, како бисмо бисмо могли одбити од господ. Министра Просвете тражено решење.

Да би Министарство Грађевине могло што пре и што правилнију одлуку донети по рачунима тако зване II колаудирајуће комисије слободан сам приметити следеће :

1) Синагога не може се сматрати као јавна грађевина, која спада под закон о јавним грађевинама, као што је и господ. Министар Грађевине једном правилно решио и то решењем својим од 26 Априла 1910 год. Бр. 3376.

2) При држању лицитације за зидање Синагоге нису испуњени они прописи из расписа Министарства Грађевине од 19 Јуна 1881 год. Бр. 2735 по коме у смислу § 29. зак. о подизању јавне грађевине при лицитацијама општинских грађевина треба да присуствује окружни начелник са окружним инжињером.

Ову лицитацију за грађење Синагоге обавила је сама Управа јевреј. Општине, и њен председавајући примио је и отворио оферте, и при свем том та је лицитација одобрена од стране Министарства Грађевине.

3) Треба имати у виду акт Црквено Школ. Јевреј. Општине од 17 Јуна 1905 год, Бр. 272., који је заведен под Бр. 4816 од 18 Јуна 1905 год. овога Министарства, којим је јеврејска општина молила Мини-

старство Грађевине, да јој чини ту услугу и да нареди да се пројекат за подизање Синагоге, који је израдио г. М. Капетановић, прегледа у Министарству Грађевине са *конструктивне стране* и да се евентуалне напомене саопште г. Капетановићу, архитекту јеврејске општине, да их он у пројекат унесе.

Министарство Грађевине одавало се овој молби јеврејске општине и при повратку одобренога плана наредило је, да му се пошље и лицитациона сума на одобрeње, и општинска управа није имала апсолутно никаква разлога, да се овој наредби не одазове, али главно је, да је Министарство Грађевине ангажовано у овоме послу једино на основу молбе јеврејске општине, а не на основу какве законске наредбе.

4.) Па и кад би се узело, да је Синагога грађевина, која спада под закон о подизању јавних грађевина ипак ни у овом случају рад II колаудирајуће комисије не може бити пуноважан, јер је та II колауд. комисија ненадлежно и погрешно одређена од стране Министарства Грађевине, кад се има на уму чл. 50 зак о подизању јавних грађевина, који прописује, да је за састав колаудирајуће комисије за зграде, које је општина подигла под својим надзором, надлежан окружни начелник односно управник вароши Београда и на против, да је Министар Грађевине надлежан само онда, кад је зграда подигнута под искључивим надзором једнога грађевинскога чиновника. У овом случају није Министар надлежан за одређење ове II колаудирајуће комисије, јер Синагога није подигнута под искључивим надзором једнога чиновника министарства грађевине, већ је исту подигла сама јеврејска општина под надзором једнога архитекте, кога је она ангажовала у лицу г. Милана Капетановића, сада Министра Народне Привреде.

Ради бољег прегледа текст дотичнога чл. 50 цитирам на дну овога акта.

5) Поред свога горњег треба имати на уму, да је Главна Контрола одобрила рачуне за зидање Синагоге и да је при томе узела као пуноважну одлуку I колаудирајуће комисије, која је одредила количину за-

раде предузимачеве, која је предузимачу већ и исплаћена. Према томе кад је Главна Контрола као једини надлежан рачунски суд признала и одобрила рад I колаудирајуће комисије и исплату, која је предузимачу извршена према одлуци I колаудирајуће комисије, онда је цео рад ове II колаудирајуће комисије излишан и безпредметан, поред тога што је незаконит због не-надлежног састава. и неправилан, због оних примедба, које су на тај рад учинили надзорни инжинер и предузимач.

На основу свега овога молим господ. Министра Грађевине да изволи што пре донети своју одлуку на основу изнетих примедба и ову одлуку саопштити господ. Министру Просвете, како бисмо могли од њега добити тражено накнадно одобрење.

17. Августа 1911 год.
Београд.

Господину Министру
Повизан,

М. Д. Алкалај, адв.

§ 50

Закон, о подизању јавних грађевина гласи овако:
Извршене грађевине примају се од предузимача средством једне комисије, коју министар грађевина према важности грађевине наређује, ако је грађевина под искључивим надзирањем грађевинског чиновника стајала, а ако је грађевина подизана *под надзором ошшине*, или каквог полицијском влашћу одређенога лица, *досредством комисије коју начелник окружни одреди.*

58.

Имајући пред собом примедбе, које је дао г. Капетановић, као и предњи акт, у коме је с једне стране објашњен неправилан рад друге колаудирајуће комисије, а с друге стране, да Министар. Грађевине није по закону ни надлежно за одређивање колаудирајуће

комисије, господ. Министар Грађевине донео је следеће одлуке:

Краљевина Србија
Министарство Грађевина
Бр. 8067.
31. Августа 1911. г. у Београду

59

Господине Министре,

У одговор на писмо Вашег Министарства од 27. Априла ове године ЦБр. 1072 част ми је известити Вас, да сам се при разматрању аката, о подизању нове Синагоге, „Бет Израел“ уверио, да је Главна Контрола прегледала и усвојила рачуне о подизању ове синагоге и да је том приликом признала обрачун прве колаудујуће комисије, коју је сама цркв. школска општина одредила од стручних лица.

Према таквом стању ствари, да је Главна Контрола као највиши рачунски суд, признала и уважила обрачун прве колаудујуће комисије, ја се сада не могу упуштати у разматрање рада друге колаудујуће комисије, коју је мој претходник одредио по захтеву Вашег Министарства као надзорне власти над цркв. општинама, јер је овај рад друге колаудирајуће комисије постао сада безпредметан, па зато изволите, Господине Министре поступити онако, као што Главна Контрола као надлежна по тим рачунима тражи.

Примите, Господине Министре уверење мога личног поштовања.

Министар Грађевина
Мих. В. И.шћ, с. р.

Господину

Министру Просвете и Црквених Послова

Краљевина Србија
 Министарство Грађевина
 Бр. 9746.
 16. Октобра 1911. г. у Београду

60.

Црквено-Школској Јеврејској Општини

Министарство Грађевина шаље тој општини двадесетседам акта и докумената, о грађењу нове Синагоге „Бет Израел“ за њену архиву; пошто су иста непотребна овом Министарству.

Општина ће о пријему ових акта и докумената одговорити овом Министарству.

По наредби
 Министарства Грађевина
 за начелника рачунског одељења
 Инспектор

Душан Живановић, с. р.

61.

Пошто је Министар Грађевине на основу примедба датих од стране г. Капетановића на рад друге колаудирајуће комисије и на основу акта г. Д-р Д. Алкалаја, који је законским прописима доказао да на основу § 50. зак. о подизању јавних грађевина Министарство Грађевине није ни надлежно за одређивање колаудирајуће комисије, баш и кад би се узело да ову комисију има да одреди државна власт, донео горњу своју одлуку да се предмет врати јеврејској општини као неупотребљив за њену архиву, то је Управа општинска осетила да је то један страشان пораз за њу, јер се тиме ништи цео онај рад, што је она извршила са ископавањем и бушењем Синагоге, који је тако непријатио и неповољно примљен од стране грађанства, и што се тиме доказује да је она дабе потрошила суму од 5.000 динара за рад друге колаудирајуће комисије и најзад, што ће она добити и тај

морални удар, да ће се показати као неосновано њено тврђење, да је било неправилности при исплати зараде предузимачу за зидање Синагоге.

С тога је она на седници својој од 25. Октобра 1911. год. решила, да се поново обрати Министарству Грађевине с молбом, да приступи прегледу рада ове друге колаудирајуће комисије. Поред тога акта упућеног Министарству Грађевине извесни чланови данашње Управе развили су велику акцију код разних меродавних фактора, да интервенишу код Министарства Грађевине и да потпомогну молбу Управину и тиме спасу поједине чланове Управе од те велике бруке коју су ону претрпели горе пом. решењем Министарства Грађевине.

Та је акција и агитација помогла те Министарство Грађевине, које је радило на том предмету од Децембра пр. год. до 31. Августа ове год. дакле за пуних осам месеци и после осмомесечнога рада донело горњу одлуку од 31. Августа. да се не може упуштати у разматрање овога рада као беспредметног, за кратко време од 10 дана доноси другу одлуку, којом оснажава рад ове друге колаудирајуће комисије. Карактеристично је, да је на дан 5. Новембра ове године један једини чиновник Министарства Грађевине на брзу руку ревидирао тај рачун, на дан 6. Новембра ов. год. дакле у недељу Министарство Грађевине одобрава ревизију свога чиновника и ако се овај ни најмање није обазрео на примедбе надзорнога архитекте г. Капетановића, и ово одобрење истога дана прима у Министарству г. А. Левић члан садашње Управе и оба ова акта т.ј. и ревидовани рачун и одобрење Министрово садашња Управа подноси на дан 7. Новембра ове год. као доказ на рочишту, по једној парници, коју предузимач води противу општине за повраћај кауције.

Овај успех садашње Управе само је привремени, јер таква одлука Министарства Грађевине, која се коси са својим ранијим одлукама, не може остати у сили и она ће вероватно бити поништена од стране виших власти, у толико пре, што као што су се наши читаоци из цитираног § 50. зак. о јавним грађевинама

могли и лично уверити. Министарство Грађевине није ни надлежно за одређивање колаудирајуће комисије, баш кад би се узело, да Синагога подпада под закон о јавним грађевинама.

62.

Закључак

Из свега овде представљенога могли су се наши читаоци уверити, да је Управа општинска у своје време изабрала за чланове комисије за колаудовање лица од велике спреме и великог угледа. При њиховом избору присуствовали су и извесни чланови садашње Управе, који у своје време нису учинили приговор, да комисију за колаудовање треба да бира Министарство а не Управа. Пре но што се комисија за колаудовање састала, комисија за зидање Синагоге, радила је у друштву са општинским архитектом цео месец дана на склапању целокупнога рачуна за зидање Синагоге, тако да је општинска управа и пре но што се састала комисија за колаудовање знала, колико има да се плати предузимачу

После тога припремног рада од стране општинскога архитекта у друштву са комисијом за зидање синагоге, одређена комисија за колаудовање радила је, у присуству архитекта, предузимача и чланова комисије за зидање синагоге, којима је цео рад био потпуно познат, јер су они готово сваког дана били на грађевини и надзиравали рад.

Процена ове комисије, састављена од стручних људи, која је извршена на основу планова, предрачуна, накнадних погодби и у присуству свију меродавних фактора, одговара несумњиво правом стању ствари, и када је Управа која је зидала Синагогу исплатила предузимачу зараду по овој процени, садашња Управа требала је да сматра ово као свршен чин, пошто је она затекла ове рачуне као исплаћене и није имала никаква разлога да овај предмет почне изнова и да изазове толике несугласице и камен спогоцицања, па и

кад би стајао тај факт да је ранија Управа учинила ту формалну погрешку да је сама изабрала комисију, место да се обрати Министарству Грађевина, за одређивање те комисије.

Овакав поступак садашње Управе, не може се одобрити, и то у толико мање, што и она, која је приговорила да је прва комисија незаконито одређена, није водила тачно рачуна о томе, која је државна власт позвана за одређивање те комисије, већ се обратила погрешно Министарству Грађевина, које по наведеном § 50. закона о подизању јавних грађевина, није надлежно за одређивање те комисије за колаудовање

V.

Давање оставке

63

Данашња Управа у своме — „Извештају“ на стр. 5. вели, да је у првој години свога рада била изложена разним непријатностима, које су њен рад у позитивном правцу донекле ометале. На прво место долазе учестане, неколико пута понављане оставке тројице чланова управе, које нису биле без последица по заједнички и једнодушан рад потребан у општини Главни повод оставкама ових чланова — вели се — био је у тежњи, да се опструктивним путем, а противно мишљењу већине у управи, уништи и збрише сваки рад надзорне државне власти по рачунима за зидање Нове Синагоге, и Управа општинска одлучи, да по сваку цену заведе мир.

Да би се видело, како Управа у овом свом извештају није верно представила ствар и да та тројица чланова нису давали оставке у циљу, да се уништи сваки рад надзорне државне власти по рачунима за зидање Нове Синагоге, доносимо овде текст такве две оставке, из којих ће се видети, да су очигледне неправилности у раду садашње Управе руководиле ову тројицу, да се не солидарису са радом данашње Управе и да даду оставке.

Ми овде доносимо две оставке, али и остале су готово у истом смислу писане.

Београд 18. Маја 1910.

64.

Управи Цркв. Школ. Јевр. Општине

Београд.

Ја сам 10. нов. пр. год. био поднео оставку на чланство Управе, но Управа на седници својој од 15 11. исту ми није уважила, него ме актом својим од 17 11. умолила, да у интересу напретка ове општине и даље истрајем на повереној ми дужности.

Ја сам се тада тој молби одазвао, у нади, да ће нова Управа сложним и стварним радом учинити, да се затечено финансиско стање наше општине што пре консолидује и потпуно уреди.

Данас после шестомесечног рада морам на жалост констатовати, да исти није дао никаква плода. Управа још ни до данас не зна, ни шта коме дугује нити шта од кога потражује. У буџету општинском предвиђена је извесна сума за исплату камате по дугу, који је општина направила приликом зидања нове Синагоге код извесних заведења њених, код једног новчаног завода и код једне приватне личности, но се иста не исплаћује, већ на тражење дотичних повериоца одговара, како Управа још није примила потребне податке о тим дуговима.

До душе Управа је радила у томе правцу за изналагање и утврђење правог стања општинске имовине, али тај рад није био систематски, већ једно просто лутање од једне крајности до друге и голо реферисање дотичне надлежне секције, чији реферати киште увредљивим изразима и оптужбама против старе Управе. Изгледа ми, као да је нова Управа узела на себе улогу судије, који има да суди старој Управи за нешто, што нико не зна, нити је ко до данас утврдио као кривицу, за коју стара Управа треба да одговара. Дакле место стварног и одлучног рада ради коначног утврђења и

уређења финанс. стања наше општине, ја видим само страћење времена у голим формалностима.

Пошто се са таквим начином рада не могу сложити и убеђен, да ће исти још више појачати раздор, који на жалост већ постоји у нашој општини, подносим оставку на чланство Управе и молим Управу, да ми изволи исту уважити.

Са одличним поштовањем
Нисим Л. Бенаројо с. р.

Београд, 28. Марта 1911. год.

65.

Управи Цркв. Школске Јеврејске Општине
у Београду.

Ја сам у току прошле године у два маха био принуђен поднети оставку на чланство у Управи ове општине, јер се нисам слагао са једностраним и пристрасним радом појединих чланова данашње Управе, радом који је диктовала лична мржња и нерасположење према извесним члановима раније Управе.

При ступању мом у дан. Управу, ја сам поступио као искрени пријатељ наше општине и примио се те дужности и ако се нисам у свему слагао са извесним екстремним елементима, у нади, да ће се нова Управа, која је, као што она сама вели, израз омладинске струје руководити у своме раду једино тежњом, да нашу општину реформише. Очекивао сам, да ће се избегавати све оно, што би у нашу општину могло унети личне омразе и што би, као што је на жалост и наступило, поделило грађане ове општине у два непријатељска и крвничка табора.

Не мислим тиме рећи, да сам се надао, да ће данашња Управа прећи ћутке преко неких неправилности, или како она то назива: непоштених поступака раније Управе, који постоје једино у уобразиљи данашње Управе, јер сам за свој рад у ранијој Управи увек готов, да дам рачуна и пред државним судом као и пред сваким судом части.

При поднашању ранијих оставака мојих, ја сам исте образложио, али је Управа у оба маха нашла, да моји разлози нису довољно оправдани и није ми оставку уважила. Данас ствар стоји са свим друкше. Ја данас с правом захтевам од Управе, да ми оставку, коју овим подносим на чланство у Управи уважи, јер *не желим солидарисати се са кроз неправилним и прошивзаконим радом* појединих чланова данашње Управе, као што је то она учинила из неких њој само појамних разлога.

На седници Управе од 16. Јан. ове год. ја сам изнео неправилан рад појединих чланова данашње Управе и фактима доказао, да су изван Управе писана и потписана *разна* акта, не баш тако обичне административне природе, и да *иста* ни накнадно нису била предмет решавања Управе, да нису прошли ни кроз деловодни протокол, а од појединих тих аката, да чак ни преписа у архиви општинској није било.

На моје питање, које сам упутио председавајућем на седници од 8. Марта ове год. је ли Управа или ко од чланова њених наредио исплату каквог хонорара колаудирајућој комисији, одговорио ми је исти, да њему о томе није ништа познато, већ да ће ми на једној од идућих седница дати тражено бавештење.

Међутим на седници од 1. Јануара ов. год. Управа је баш по реферату финансиске секције донела одлуку, да се не изврши никаква исплата тој комисији, док Министар Просвете то не одобри, а у ствари тај исти члан финансиске секције био је пре поднашања реферата наредио исплату суме од близу Динара 3000 тој колаудирајућој комисији. Дакле просто самовлашће и очигледно изигравање целокупне Управе и њенога ауторитета.

И место обећаног одговора од стране председавајућег на моје питање, долази на идућој седници од 17. Марта ове год. предлог његов, да се налогу тога члана да санкција целе Управе противно најобичнијој логици а противно и правилима општинским.

Са таквим поступцима данашње Управе не могу се сложити и она нема права, да ме примора, да и

даље *будем њен саучесник*, с тога очекујем, да ће ми ову моју оставку уважити и остајем

С поштовањем
Нисим Бенаројо, с. р.

Црквено-Школска Јеврејска Општина
15. Јуна 1911. год. Бр. 279.
Београд.

66.

Господ.

Нисиму Бенароју, члану ове Управе

О в д е

У одговору на ваш акт од 28. Марта ове године Управи ове општине част је извести вас, да на седници својој од 8. маја ове год. није уважила оставку, коју сте поднели на дужност члана ове Управе, већ потпуно задовољна вашим радом овим вас моли, да у тој дужности и даље истрајете и да на седнице општинске у будуће редовно долазите.

Потписани вас уједно моли, да и овом приликом примите уверење његовог одличног поштовања.

Потпредседник Управе
Цркв. школ. јеврејске општине
Ј. К. Челебовић, с. р.

67.

Горњем акту не треба коментара. Када један члан у оставци својој вели, да је Управин рад био неправилан и противзакони, да га је диктовала лична мржња, и њен рад називље самовлашће и очигледно изигравање, то би свака Управа примила ову оставку са индигнацијом, јер ако Управа не прими оставку, значи да одобрва његова пребацивања и да их сматра као

основана. Но садашња Управа, чији је један члан имао обичај да на седницама говори, да стара Управа није имала никакво достојанство, јер њени чланови нису били достојни, да буду часници општински, била је тако достојанствена, да не само није уважила оставку овога члана, већ му је одговорила, да је потпуно задовољна његовим радом! То је права иронија. Још га је молила, да и у будуће долази редовно на седнице, Мислећи да и ако даље буде протестирао, то му ништа неће помоћи. Он може рад Управин и даље квалификовати као неправилан; као самовлашће и као израз личне мржње, а она ће и даље радити као и пре без обзира на његове протесте.

Ово је јасан доказ, како је садашња Управа мало водила рачуна о себи и о своме достојанству, када и овакве оштро написане оставке није могла или није смела уважити.

68.

Завршна реч.

Из свега овде изложеног види се, да је данашња Управа погрешно схватила правни положај наше општине. Она је била мишљења да се наша вероисповедна општина има сматрати као полотичка општина, и да према томе за њу морају бити обавезни законски прописи, који важе за управљање имовином политичких општина.

За то се данашња Управа и ставила на то гледиште да је Управа била дужна, да за подизање Синагоге тражи одобрење на основу закона о подизању јавних грађевина, и она је означила прву колаудирајућу комисију као незакониту и тражила да Министарство Грађевине одреди комисију за колаудовање Синагоге.

Тако исто са тога разлога Управа није хтела да плати свој дуг г. Хајиму Азриелу, пошто за ово задужење није било одобрење од стране Министарства Просвете.

Са тог истог разлога г. А. Левић је у свом одво-

јеном мишљењу по рачуну о зидању Синагоге чинио Управу одговорном и за то, што Управа није накнадно тражила надлежно одобрење за извршене нове радове — вишкове — у Синагози како у погледу планова, тако и у погледу расхода (види извештај стр. 145. и стр. 150. тач. 5. и 6.). —

Када би Управа, која је зидала Синагогу поступила по мишљењу г. А. Левића, и чим се појави потреба за неки нови рад у Синагози, обуставила сваки рад, док се прво не добије од Министарства Грађевине одобрење плана за тај вишак, па онда од Министарства Просвете одобрење за потребан буџет, онда по свој прилици Синагога ни дан данас не би била још готова.

Ово погрешно становиште дан. Управе дало је повода свима оним разним диференцијама и сукобима који су се изродили између данашње и раније Управе.

Међутим мишљење данашње Управе скроз је погрешно, и да су њени чланови, који су били новајлије у овом позиву, мало боље проучили правила општинска, они би увидели своју погрешку и стекли уверење, да се наша црквена општина не може сматрати као државна установа, која има да се управља по државним законима, већ да има да се управља по својим правилима.

По својим правилима општина је наша независна и она може самостално радити и вршити све послове, који спадају у делокруг прописан њеним правилима а није потребно да тражи ма чије одобрење за свој рад. Тако је стара Управа разумела правни положај наше општине и тако је она и делала. Данашња Управа пак мисли, да ће нашој општини дати већу важност, када јој прибави карактер јавних установа, али у самој ствари она тиме скучава њена права и чини је зависном и ограниченом, када је тера, да за сваки рад треба да тражи претходно одобрење државних власти.

Да је ово гледиште данашње Управе погрешно, види се на први поглед, чим се завирн у општинска правила. По тим правилима, одобреним од стране Мин. Просвете, Управа сама саставља свој буџет, који не

подлежи одобрењу од стране ма какве државне власти. Управа, даље, рачуне гробљанске касе, која је једна од највећих општин. каса, као и рачуне касе Управине, која гута највећи део суфицита осталих заведења, не шаље на преглед никаквој државној власти, и никаква државна власт не тражи рачуне од општине по тим касама. То све не би могло бити код једне установе јавног карактера.

У осталом за доказ, да је мишљење данашње Управе погрешно, а да је наше правилно служе одлуке свију државних власти, донесене по тим предметима.

Тако се је Мин. Грађевине решењем својим од 28. Априла 1910. год Бр. 3376. изјаснило, да оно не сматра да Синагога спада ма у коју категорију зграда побројаних у чл. 3. зак. о подизању јавних грађевина, и за то се оно и огласило као ненадлежно за одређивање комисије за пријем Синагоге.

Тако исто је Главна Контрола при прегледу рачуна о зидању Синагоге одлучила, да је Управи дозвољено било оно генерално одобрење Мин. Просвете. Управа за подизање Синагоге може утрошити до 180.000 динара и није усвојила мишљење дан. Управе, да за сваки вишак при зидању треба тражити, нарочито одобрење и за план и за расход.

Нарочито је Апелац. Суд у пресуди својој од 16. августа 1911. год. Бр. 4042. — коју је оснажио и Касац. Суд решењем својим од 13. октобра 1911. г. Бр. 12794. дао јасну оцену, да је мишљење Управине погрешно. Апелација на име вели дословно овако:

„Према томе тужена општина неограничена је у свом делању и она може потпуно располагати са општинском имовином без ичијег одобрења, па је власна и задужења чинити, ради одржавања, као и за подизање и оснивање нових усанова, као што је случај са спорним задуживањем, да би се могла подићи нова Синагога.

Једино ограничење, које постоји за тужену општину јесте у тач. 9. § 12. општ. прав. по коме за одобрење расхода преко одређених сума буџета т. ј. за прекорачње буџетских позиција погребно је одобрење

министра просвете. Но, спорно имање није буџетска позиција, да је потребно одобрење министра просвете, већ је спорна сума задужење ради подизања нове установе, нове синагоге, за које није потребно одобрење, јер је то руковање општинском имаовином, са којом општина може сама располагати и руковати без одобрења. § 12. тач. и) пом. општин. правила.“

Полазећи са свог погрешног мишљења, данашња Управа је сав рад раније Управе при подизању Синагоге означила као неправилан и тражила је актом својим од 23. Августа 1911. Бр. 636 да Главна Контрола донесе своју одлуку о евентуалној одговорности рачунопологача, јер сваки руковалац општин. имаовином мора да одговора за свој неправилан рад, али су се они преварили у оцењивању правога стања ствари, и државне власти и то, како Главна Контрола, као највиша рачунска инстанција, тако и Касациони Суд, као виши земаљски суд, изrekli су, да то нису неправилности раније Управе, која је зидала Синагогу, већ да је то било потпуно њено право.

Надамо се, да ће чланови наше општине из ове књижице стећи уверење, да стара Управа, која је зидала Синагогу није у своме раду имала оних неправилности које су њој приписане, већ да су те неправилности постојале једино у погрешном разумевању појединих чланова сад. Управе, и ако то постигнемо, онда нам је доста, јер само то нам је био циљ при издавању ове књижице.

ШТАМПАРСКЕ ПОГРЕШКЕ, КОЈЕ КВАРЕ СМИСЛО.

- На страни 1. и 17. место 1911. треба 1909. год.
• „ 51. у првом реду место § 43. треба § 53.
• „ 53. у 16. реду место знају треба не знају.

